

In deze uitgave onder andere:

- Verslag uitreiking boek 'Dorpsinventarisatie'
- Wie was Dirc van Wingerden?
- Kwartierstaat van Francina van Beek
- Het Kroondomein

Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam

Mededelingenblad

Inhoudsopgave

Voorwoord	01
Activiteiten en Mededelingen.....	02
Wie was Dirc van Wingerden?	16
Waar zijn ze gebleven?	17
Genealogie	24
Kwartierstaat van Francina van Beek.....	26
De Notoloog.....	37
Vondelingennamen	38
Achter de krant.....	39
Het Kroondomein	43
Recept.....	48
Boekennieuws	49

*Bij de coverfoto voorzijde:
Kerktoeren Ned. Herv. Kerk in de steigers*

*Bij de coverfoto achterzijde:
Kerktoeren Ned. Herv. Kerk en molen De Hoop*

Kopij sturen vanaf 15 oktober 2023 tot 15 november 2023.
Naar: aaltje1950@gmail.com (eindredacteur) Alie van Lopik-de Jong

COLOFON

Uitgever

Historische Vereniging
Hardinxveld-Giessendam

Eindredactie

A. van Lopik-de Jong

Redactieleden

W.F. van de Bree-Ooms
A. van Lopik-de Jong
J.F. Teeuw-van der Plas
P. van Wijngaarden

Foto's

Alie van Lopik, Liesbeth Leenman-Kroon,
Peter van Wijngaarden. Foto's voorzijde cover
Evert van Lopik

Vormgeving, opmaak en druk

De Groot - grootsgedrukt.nl, Goudriaan

Secretariaat

E-mail: info@hv-hardinxveld-giessendam.nl
Secretariaat: wf@vandeBree.nl

*Het Mededelingenblad verschijnt twee keer per
jaar en is gratis voor leden en zusterorganisaties.
Losse verkoopprijs € 4,50*

Genealogische werkgroep

Wim van den Heerik, Bas Huisman, Arie Verhoef,
Jaap van Gelder

Historisch Informatie Centrum

Peulenstraat 243 tel. 0184 - 632956
(op zaterdagmorgen van 10-12 uur)

Copyright

Overname van artikelen of gedeelten daarvan
is toegestaan mits vermelding van de bron en
toezending van een exemplaar.

Lidmaatschap

De minimumcontributie bedraagt € 20,00 per jaar.

Bankrekening NL65 RABO 0325 0991 38 of
NL68 INGB 0003 8796 69. Bij elke betaling s.v.p.
duidelijk uw lidnummer vermelden en het
bedrag dat u betaalt. Donaties zien wij
graag tegemoet.

BESTUUR

W.F. van de Bree-Ooms
H.C. Strop
A. van Lopik-de Jong
R. Nederveen
P. van Wijngaarden

Buitendams 77
Stationsstraat 12
Damstraat 1
Binnendamseweg 37
Spindermolen 20

3371 BB H'veld-G'dam
3371 AX H'veld-G'dam
3371 AC H'veld-G'dam
3381 GA Giessenburg
3371 RN H'veld-G'dam

0184 - 614563 secretaris
06 - 11321773 algemeen/straatnamencommissie
0184 - 612232 eindredacteur
06 - 15684213 penningmeester
0184 - 615953 vicevoorzitter

Voorwoord

Voor u ligt de nieuwste uitgave van het Mededelingenblad. Zoals gewoonlijk fraai geïllustreerd en goed verzorgd. Maar er moet nogal wat gebeuren voordat dit blad kan worden gedrukt. Artikelen moeten worden verzameld en beoordeeld, foto's moeten worden geselecteerd en de uiteindelijke inhoud moet worden vastgesteld. Er moeten keuzes worden gemaakt, contacten onderhouden met de auteurs en met de drukkerij. Kortom, naarmate de deadline nadert stijgt de spanning bij de eindredacteur. Natuurlijk krijgt zij ondersteuning van onze redactiecommissie en van de vele schrijvers die het blad iedere keer weer mede tot een succes maken.

Onze eindredacteur Alie van Lopik-de Jong voelt zich dan als een vis in het water, ze belt en mailt met de auteurs, corrigeert, dirigeert en organiseert tot de vormgeefster aan de slag kan en het blad kan worden gedrukt. Als het digitale bestand dan voor de laatste maal is verzonden kan de hoofdredacteur eindelijk achterover leunen.... (en vast gaan nadenken over het volgende nummer...!)

Mijn bijdrage bestaat o.a. uit het schrijven van een voorwoord en dat vind ik altijd lastig. Het is steeds weer zoeken naar onderwerpen en je moet niet voortlopen op de inhoud van dit Mededelingenblad.

Wat gebeurt er zoal:

Het boekje over de Werf Merwede Stichting (restaurant Kampanje) staat in de steigers, maar er moet nog veel worden onderzocht en geschreven. Gelukkig krijgen we veel medewerking van personen die er werken of hebben gewerkt en ook onze oproepen om informatie via Facebook leveren doorgaans enig resultaat op. De architecten Jan van Ballegooijen en Arie van der Meijden werken aan de hoofdstukken over het gebouw en over de architect Sybold van Ravesteyn. Jaap van Gelder vordert gestaag met zijn onderzoek naar de watertoren die dit jaar 100 jaar bestaat. De geschiedenis van de drinkwatervoorziening in ons dorp is interessanter dan we op het eerste gezicht dachten.

Ewoud Klop heeft nog steeds een flinke klus aan de geschiedenis van de brandweer. Hans van der Meijden neemt het archiefonderzoek voor zijn rekening.

De bibliotheek in het HIC barst uit zijn voegen en we denken na over herinrichting en herschikking. Plaatsing van publicaties in het souterrain van het HIC is lastig, want ook dat is bijna vol. We moeten hoe dan ook keuzes gaan maken. Wat gaan we bewaren en wat niet? Heeft het zin tijdschriften te bewaren waarvan de inhoud ook te vinden is op het internet? We denken nog na over een goede bestemming van af te stoten jaargangen van genealogische tijdschriften en het tijdschrift Holland. Mocht u belangstelling hebben dan vernemen we dat graag.

De distributie van het door de Stichting Dorpsbehoud uitgegeven boek 'Dorpsinventarisatie Hardinxveld-Giessendam 2020-2022' heeft ons het nodige werk opgeleverd, maar dat is goedge maakt, dankzij de intensieve propaganda van penningmeester Ronald Nederveen, door het binnenhalen van 21 nieuwe leden. En die kunnen we goed gebruiken! En tenslotte kan ik melden dat de voorbereidingen voor het aanvragen van een ANBI status in volle gang zijn.

Veel leesplezier en een fijne vakantie!

Peter van Wijngaarden
Vicevoorzitter

Activiteiten en Mededelingen

VERSLAG UITREIKING BOEK 'DORPSINVENTARISATIE'

Hardinxveld-Giessendam, 22 februari 2023
Arie van Lopik

Twee jaar lang, 2020 – 2022, op maandagmiddag, als het weer meezat, gingen architect ir. Arie van der Meijden en beeldend kunstenaar Evert van Lopik samen te voet door het dorp om alle markante en kenmerkende gebouwen van Hardinxveld-Giessendam te bekijken en te beschouwen en eventueel op beeld vast te leggen en daarna thuis te beschrijven. Een project in opdracht van Stichting Dorpsbehoud en in samenwerking met de Historische Vereniging. Het uiteindelijke resultaat legden zij vast in een boek dat zij presenteerden op 22 februari jl. onder overweldigende belangstelling van vele genodigden. Wethouder Jan Nederveen van Cultuur ontving als eerste dit prachtige boek met 211 foto's en beschrijvingen van het Cultuurhistorische Erfgoed van Hardinxveld-Giessendam.

v.l.n.r. Dick de Jong, Arie van der Meijden, wethouder Jan Nederveen, Evert van Lopik

De grote zaal van Restaurant Kampanje was een uitgelezen plek voor deze presentatie, omdat deze zaal ontworpen is door de landelijk bekende architect Sybold van Ravesteyn en waarvan de toekomst nog onzeker is.

De vele bewoners van de panden met een cultuurhistorische waarde die in het boek hun huis zagen afgebeeld en die aanwezig waren, waren trots en zagen nu dat er 'officieel' oog is voor hun mooi geresatureerde woning. Anderen waren verbaasd en voor hen was het een vraag en eyeopener. De leden van de Historische Vereniging kregen het boek die middag gratis mee naar huis en tevens de mensen die een uitnodiging hadden gekregen omdat hun woning/pand in het boek staat afgebeeld.

Het boek kan nog altijd gratis worden afgehaald bij het Historisch Informatie Centrum in de Peulenstraat door bovengenoemde doelgroep. Men kan het ook toegestuurd krijgen, maar de portokosten zijn dan voor eigen rekening, want het boek weegt anderhalve kilo. Dit boek is gefinancierd met bijdragen van Kringloop De Cirkel, de Gemeente Hardinxveld-Giessendam, Rabobank Lek en Merwede en de liquiderende Stichting 75 jaar Vrijheid. Uit de Maatschappelijke Agenda Hardinxveld-Giessendam is een bijdrage ontvangen voor activiteiten over de cultuurhistorie, nadat het boek is verschenen.

Tijdens de presentatie zijn ook verschillende toespraken gehouden o.a. door Dick de Jong, voorzitter van Stichting Dorpsbehoud en wethouder Nederveen. Evert van Lopik toonde een PowerPoint presentatie met voorbeelden uit het boek en gaf daar een toelichting op. Arie van der Meijden hield een toespraak waarin hij uitlegde wat de achterliggende gedachte is geweest om dit boek te laten verschijnen. De toespraak is hier afgedrukt.

De toespraak van ir. Arie van der Meijden gehouden op 22 februari 2023

Beste mensen,

Geweldig dat er zo'n grote belangstelling is voor deze boekpresentatie. Straks zal het resultaat van twee jaar noeste arbeid van Evert en mij overhandigd worden aan onze wethouder van Cultuur Jan Nederveen. Evert en ik zijn het hele dorp, straat voor straat, doorgegaan om het nog aanwezige cultuurhistorisch erfgoed zoveel mogelijk in kaart te brengen. De maandagmiddag reserveerden wij hiervoor en wij hanteerden twee criteria: één, het moest niet regenen en twee, de temperatuur moest boven de tien graden zijn.

De laatste uitgebreide dorpsinventarisatie was van meer dan 40 jaar geleden. De Vereniging Dorp, Stad en Land heeft toen in opdracht van de gemeente een inventarisatie gemaakt. Daarna is er nog een vrij oppervlakkige provinciale inventarisatie gemaakt waarbij grote delen van het dorp overgeslagen zijn. Beide inventarisaties zijn inmiddels allang achterhaald. Een groot deel van de toen geïnventariseerde panden zijn inmiddels gesloopt, of zodanig verbouwd dat van de cultuurhistorische elementen weinig of niets meer terug te vinden is.

Voor Evert en mij waren er twee belangrijke factoren om de dorpsinventarisatie uit te voeren.

Als eerste: het gemeentebestuur heeft een aantal jaren geleden het welstandstoezicht afgeschaft. Alle waardevolle panden die geen Gemeentelijk - dan wel Rijksmonument zijn, zijn hierdoor als het ware vogelvrij verklaard. Eigenaren kunnen frank en vrij, en vaak zonder dat zij zich hiervan bewust zijn, fraaie elementen vervangen of weghalen. Voorbeelden zijn o.a. fraai bewerkte daklijsten die vervangen worden door Trespa of fraaie raampartijen met authentiek glas-in-lood die vervangen worden door kunststof kozijnen.

Ten tweede: de dorpsinventarisaties die in het verleden gemaakt zijn, zijn niet meer actueel. De

inventarisaties worden niet meer gebruikt en zijn ongeschikt om mensen enthousiast te maken voor ons cultuurhistorisch erfgoed.

De vraag kan worden gesteld waarom het cultuurhistorisch erfgoed nu zo belangrijk is voor ons dorp.

Een aantal jaren geleden was er in Dordrecht een meerdaags symposium met als onderwerp 'de ziel van de stad'. Architecten, stedenbouwkundigen, beleidsmakers, projectontwikkelaars, historici, Zelf heb ik zo'n tien jaar deel uit mogen maken van de monumentencommissie in Sliedrecht. In die tien jaar hebben wij het aantal gemeentelijke monumenten drastisch verhoogd. De commissie was ook een vraagbaak voor huiseigenaren met verbouwingsplannen. Er zijn veel adviezen uitgebracht, waar men in de meeste gevallen heel blij mee was. Dichters en kunstenaars uit het hele land waren uitgenodigd om over dit onderwerp van gedachten te wisselen en hun visie te geven. Bij alle sprekers kwam naar voren dat het cultuurhistorisch erfgoed van Dordrecht een belangrijk onderdeel is van de 'ziel van de stad' en heel belangrijk is voor de identiteit van Dordrecht. Het zou goed zijn als er in ons dorp wordt nagedacht over wat nu 'de ziel' is van ons dorp...

Stichting Dorpsbehoud en de HV verhogen met deze inventarisatie het bewustzijn in ons dorp voor wat betreft het ons resterende erfgoed. Als vervolg op deze inventarisatie zou het mooi zijn als ons cultuurhistorisch erfgoed een vast beleidsonderdeel wordt van het gemeentebestuur. Het zou goed zijn als er in ons dorp weer een monumentencommissie of een erfgoedcommissie met voldoende deskundigheid geïnstalleerd wordt. Eigenaren van de panden die in het boek zijn opgenomen, zouden dan bij deze commissie kunnen aankloppen voor advies en ondersteuning bij verbouwingsplannen.

Het door Evert en mij gemaakte boekwerk betreft dus een dorpsinventarisatie van cultuurhistorisch erfgoed en geen historisch onderzoek van individuele panden. De bedoeling van onze inventarisatie was, om de cultuurhistorische bebouwing onder de aandacht te brengen. Historisch onderzoek per pand zou vele jaren geduurd hebben en een drie-maal zo dik boek hebben opgeleverd.

In het boek wordt bij ieder pand een opsomming gemaakt van elementen die voor het pand kenmerkend en belangrijk zijn. De beschrijvingen zijn gemaakt op een wijze die gebruikelijk is bij dergelijke inventarisaties. In het boek staan hele eenvoudige dorpswoningen tot en met belangrijke rijksmonumenten. Ook zijn enkele woningen opgenomen die gebouwd zijn in de jaren '60 en '70 van

de vorige eeuw en ontworpen door o.a. plaatselijke architecten. Evert en ik hebben getracht om zoveel mogelijk erfgoed in beeld te brengen.

Niets is perfect ook deze inventarisatie niet. Er zullen mensen zijn die zeggen: 'Waarom dit pand er wel in en dat pand niet?' Panden worden straat voor straat in het boek weergegeven, waarbij gemeentelijke monumenten voorzien zijn van een lichtgrijs kader en de rijksmonumenten van een iets donkerder grijs kader. Zoals gezegd is het belangrijkste doel van dit boek om belangstelling en enthousiasme te wekken voor het ons nog resterende erfgoed en om eigenaren van panden en bestuurders op te roepen om zuinig om te gaan met dit erfgoed.

Evert zal nu via een PowerPoint een inkijkje geven in ons gezamenlijke project.

Dank voor uw aandacht.

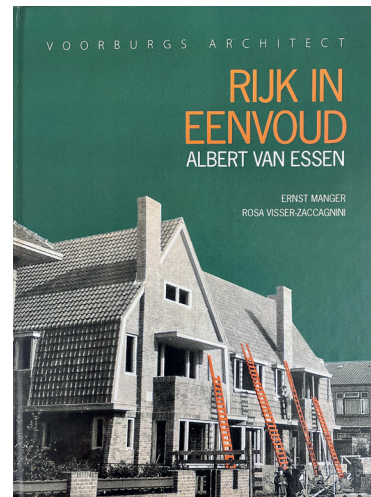
ENIGE TIJD LATER: een opmerkelijk vervolg

Alie van Lopik-de Jong

Op een gegeven moment, toen de rust na de presentatie van het boek weer wat was geluwd, vroeg ik mij af wie de architect geweest zou zijn van het naoorlogse project tegenover de plek waar wij wonen. Het pand van voormalig Dirk de Ruiters en later Sociëteit de Spijcker en de winkelgalerij plus de Stationsstraat. Het gebied dat aan het einde van de oorlog door de Geallieerden is gebombardeerd. In het boek Dorpsinventarisatie had ik namelijk gelezen dat het wederopbouw architectuur is. Mijn vader, Aart de Jong, zat met o.a. onze toenmalige buurman H. A. de Vos in de wederopbouwcommissie. De eerste vanwege zijn functie als gemeenteopzichter, oftewel gemeentearchitect, maar ook betrokkene als bewoner en de tweede ook als bewoner. Beiden hadden grote schade aan hun woning door de bombardementen bij het Spoor. Peter van Wijngaarden en Hans van der Meijden zochten in krantenarchieven uit die jaren en vonden de naam van het architectenbureau Van Essen, ja weer het ontwerp-bureau van het toen nieuwe gemeentehuis dat ternauwernood aan de bommenregen was ontsnapt, maar nu was de zoon van Albert van Essen

Maar die naam Van Essen klonk mij wel heel bekend in de oren. Dat was een oudere heer die wel eens bij ons kwam eten toen ik een jong meisje was van een jaar of tien. Dat was begin jaren 60. Wat blijkt, ook nu weer is deze architect ontboden voor het vernieuwen het interieur van de Ned. Hervormde Kerk op de Dam. Dat was rond 1960 en vooraf aan de bouwvergadering kwam hij bij ons eten want mijn vader was secretaris kerkvoogd. Toen werd het

helemaal interessant. Eens op het internet gegaan. Daar kwam het gemeentehuis van Meerkerk naar voren. Ook ontworpen door Albert van Essen maar in 1998 afgebroken. Duidelijk verwantschap met het gemeentehuis aan de Damstraat. Totdat ik opeens zag dat er een tentoonstelling was geweest in 2019 in Museum Swaensteyn in Voorburg van heel het oeuvre van Albert van Essen. Filmpjes op YouTube van de opening en van de uitreiking van een boek over zijn werk.

Een boek met heel veel foto's van de villa's, kerken en scholen die hij tijdens zijn leven heeft ontworpen. Een uitgebreid oeuvre. En tot mijn verrassing ook een afbeelding en een beschrijving van ons voormalige gemeentehuis aan de Damstraat.

Ik heb contact gelegd met de architect die dit gedegen onderzoek heeft verricht en in boekvorm gegoten, de heer Ernst Manger uit Voorburg. Samen met zijn compagnon mevrouw Rosa Visser-Zaccagnini heeft hij dit onderzoek gedaan en het boek vormgegeven. Ernst Manger belooft een afspraak te maken om zelf de projecten in ons dorp in ogenschouw te komen nemen en dat gebeurde. Hij bracht nog een cadeau voor ons mee. Een serie tekeningen voor de uitbreiding van het gemeentehuis aan de Damstraat. Interessant om te zien. Dit project heeft nooit gestalte gekregen, waarschijnlijk omdat het te duur zou worden. Er is toen voor een lelijke oplossing gekozen: een houten aanbouw, die waarschijnlijk alleen functioneel was. Arie van der Meijden en zijn vrouw Heleen, de heer Manger en zijn echtgenote, Anne Kazen, Evert en Alie van Lopik, gezamenlijk maakten wij een wandeling langs de projecten en bezochten ook nog de Koepel, het woonhuis van Arie, een Rijksmonument. BeoBom, de huidige eigenaar van het voormalige gemeentehuis ontving ons heel hartelijk en we gingen terug in de tijd, want iedere Giessendammer en/of Hardinxvelder heeft hier herinneringen liggen.

Dit alles vond plaats op 16 april jl. Anne Kazen, onze buurman en president kerkvoogd van de Nederlands Hervormde Kerk was zo vriendelijk om ons gezelschap het interieur van de kerk te laten zien en als lid van een jongere generatie was hij verrast door wat hij vernam. Maar wie al die jaren de band met de architect Albert van Essen heeft onderhouden, dat is ons nog niet duidelijk. In ieder geval, het was een bijzondere middag.

v.l.n.r. achter Arie van der Meijden, Evert van Lopik voor Ernst Manger, Wanni Janse, Alie van Lopik, Heleen van der Meijden

Uit de Merwestreek van 5 december 1952

De Giessendamse wederopbouw winkels

Het nieuwe centrum van Giessendam nabij de halte zal volgend jaar een heel wat prettiger aanblik bieden, wanneer de vijf winkelhuizen zich in een stevig blok langs de weg zullen scharen. Binnenkort kan met het heiwerk begonnen worden. Het werk zal waarschijnlijk spoedig gegund worden, nu Zaterdag de laagste inschrijver, Joh. Van der Stelt te Hardinxveld, met de som van f 92.343.— iets onder de begroting bleef.

Flinke woningen

Een jaar of acht geleden kreeg Giessendam twee bombardementen te verduren, waarbij ook vijf winkel- of bedrijfspanden werden vernield. Het heeft wel lang geduurd voor de eigenaren van deze panden tot overeenstemming gekomen waren en van hun wederopbouwrecht met rijksvergoeding gebruik maakten. Maar Zaterdagmorgen hebben dan de architecten Ir. Jan Piets en G. van Essen uit 's-Gravenhage het werk aanbesteed voor de gedupeerden. Dit zijn T. Schreuder, de erven wed. Schreuder-van Dijk, Mevr.

van Slijpe, H. Rijkers en C. I. van Hattem. Voor zover ons bekend zullen de heren Rijkers en van Hattem direct na de bouw resp. hun rijwiel- en galanterie-zaak naar het nieuwe pand verplaatsen. In de andere panden waren destijds gevestigd het Schaatsenhuis, een slagerij en een blikslagerij. Welke bestemming de winkels zullen krijgen die hiervoor in de plaats komen, is ons niet bekend. Evenmin valt te voorspellen of het Stationskoffiehuis in nieuwe vorm zal verrijzen. Is dat het geval, dan wordt het gebouwd op de hoek van de Stationsstraat, vlak bij het station. De vijf winkels komen op een rijtje naast het reeds aangelegde trottoir. Het blok zal direct grenzen aan de tabakswinkel van mej. van Beuzekom.

Indeling

Het parterre van de woningen zal geheel ten dienste staan van de bedrijven, maar de indeling is verschillend. In sommige panden komt bijna heel de oppervlakte beschikbaar voor de winkel. In andere is er een gedeelte als werkplaats, speelruimte e.d. geprojecteerd. De etalageruiten krijgen een oppervlakte van ongeveer 2.70 bij 1.80 meter. De entree doet echt „stads” aan. In een portiek komen naast elkaar twee deuren; de ene geeft toegang tot de trap naar de bovenverdieping en de andere is de winkeldeur. De winkeliers zullen dank zij dit portiek ook over een kleine zij-etage beschikken. In de voorgevels zijn verder twee „poortdeuren” gemaakt voor gezamenlijk gebruik. Zij geven toegang tot een vrij brede gang die onder de huizen door naar het achtererf leidt, zoals dat het geval is bij de woningen in de Stationsstraat. De winkeliers zullen uitsluitend boven wonen. Op de eerste etage hebben zij drie kamers tot hun beschikking; een ruime woonkamer en twee slaapkamers. Verder zijn daar een WC en een douchecel geprojecteerd. Een centrale hal geeft toegang tot alle vertrekken. Aangezien de woningen een behoorlijke hoogte krijgen (de nokhoogte bedraagt bijna 10 meter) en het dak vrij steil wordt gemaakt, kunnen er op de tweede etage nog een paar slaapkamers gemaakt worden. De huizen krijgen een breed balkon aan de achterzijde van de eerste etage, met een gelegenheid voor kolenberging. Het l. belooft een mooie aanwinst te worden voor de Giessendamse middenstand en een verfraaiing voor de dorpskom. De uitslag van de Zaterdag gehouden aanbesteding vindt men elders in dit nummer.

5 november 1954

Ijzerhandel in een nieuw gebouw

Achttien jaar geleden opende de heer D. de Ruiter een kleine ijzerhandel in het nauwe winkeltje, schuin tegenover het gemeentehuis. In datzelfde winkeltje is nu nog zijn zaak gevestigd, maar dat zal niet lang meer duren. Woensdag 10 November betreft „De Ruiter's IJzerhandel” het laatste wederopbouwband

in deze gemeente; één van de ruimste en mooiste zaken van de Giessendamse middenstand. De klanten, die achttien jaar zo gemoedelijk bij „Dirk” in en uit hebben gelopen voor een praatje of een paar kilo spijkers, zullen versteld staan van deze overgang. De nieuwe winkel heeft een zeer grote oppervlakte en biedt gelegenheid om verschillende artikelen gescheiden onder de aandacht te brengen. Ter gelegenheid van de opening worden er verrassingen uitgereikt aan iedere koper die minstens f 2.50 en hoogstens een tientje besteedt; ieder die voor meer dan tien gulden koopt, krijgt een massief Sola lepel-tje. Belangstellenden verwijzen wij naar de advertentie in dit nummer. In onze volgende uitgaven geven wij verslag van de opening.

12 november 1954 - *Giessendam*

De Ruiter's IJzerhandel heropend

Een van de meest dominerende panden, die in het naoorlogse Giessendam verzezen, werd ontworpen door het architectenbureau Piets en van Essen te 's-Gravenhage. Het is een wederopbouwpan-d, dat aanvankelijk onderdak zou bieden aan het door bommen verwoeste Stationskoffiehuis, maar later werd aangekocht door de heer D. de Ruiter. De bouw is nu voltooid en op de hoek van de Stationsstraat staat een fors bouwwerk, dat het armetierige noodstationnetje wel heel nadrukkelijk overschaduwt. De heer de Ruiter heeft de gelijkvloerse ruimte geheel laten inrichten voor zijn zaak in ijzerwaren, gereedschappen en huishoudelijke artikelen. Daardoor kreeg hij de beschikking over één der ruimste winkels ter plaatse. De verkoopruimte zelf heeft een oppervlakte van ongeveer 100 m² verder bleef er nog ruimte over voor een klein kantoor, een magazijn van 30 m² en enkele gangen. De etalageruimte is enorm groot en omvat twee vleugels, één in de Stationsstraat en één aan de zijde van de weg, in totaal een lengte van 13 meter. Misschien om die lengte des te beter te doen uitkomen, laat de middenstander er tijdens de openingsdagen een treintje in rijden ! De winkel heeft de ingang links aan de wegzijde, waar een pui is van 12 m breed. Binnenkomende door de deur van staal en glas ziet men links een afdeling grotere huishoudelijke artikelen zoals teilen, emmers en strijkplanken. Recht voor de deur is een stand voor de landbouwers. Aan de rechter zijde betreedt men de grote rechthoek van de eigenlijke winkelruimte. Aan de achterzijde van de tamelijk ondiepe etalages zijn opstanden en schappen voor de meest uiteenlopende artikelen en een afdeling mecano en huisvuiljt.

Een glinsterend eiland vormt een sierlijk uitgevoerde opstand voor Sola zilver. Twee toonbanken sluiten die grote ruimte af en daarachter zijn de wanden speciaal ingericht voor het opbergen en tentoonstellen van gereedschappen, ijzerwaren e.d., die men ook nog geëxposeerd ziet in een rechthoekige opstand in het midden van de zaak. Zelfs de twee pilaren

zijn dienstbaar gemaakt aan de verkoop, door haken die verschillende artikelen dragen Een zee van licht valt des avonds over winkel en etalages. Tientallen buislampen zijn door de fa. Dukel aangebracht. Het plafond is gestukadoord en de vloer werd belegd met kleine, handgebakken tegels met grijsachtige tint. De winkelbetimmering, in hoofdzaak van meubelplaat, werd uitgevoerd door de fa. Macclean te Rotterdam vertegenwoordigd door de heer C. Hakkesteeg. Verkoopruimte en woning zijn voorzien van centrale verwarming door de firma Koster te Amsterdam.

Dinsdagmiddag en -avond werden genodigden ontvangen als voorbereiding tot de openstelling voor het publiek op Woensdag. Aan de gevel wapperde de vlag en tientallen bloemstukken waren in de winkel opgesteld. In toespraken en gesprekken herinnerde men meermalen aan het jaar 1933, toen „Dirk” zijn ijzerwinkeltje opende, op advies van de heer J. W. van der Meijden, die hem ook later en thans bij de nieuwbouw met raad en daad terzijde stond. De heer de Ruiter, die nu een pand betreft dat minstens vijf maal zo groot is en zijn voorraad tot het tachtigvoudige van 1936 heeft opgevoerd, wist toen nog niet wat een raamboompje of een uitzetijzer was, zo vertelde hij Dinsdagmiddag. Hij bracht voorts dank aan allen, die aan de groei van zijn bedrijf en de nieuwbouw medewerkten, o.m. de hoofdaannemer fa. J. P. Verheul, de fa. Wed. J. W. van der Meijden (timmerwerk), de schilders Gebr. Verschoor en de loodgieter Job Verbaan. Er was zowel Dinsdag als Woensdag enorm veel belangstelling voor deze prachtige nieuwbouw en de populaire zakenman Dirk de Ruiter, aan wie ieder dit succes van harte gunt.

Op de plaats waar volgens de eerste plannen het nieuwe koffiehuis van de heer W. A. van den Heuvel zou verrijzen, staat nu als sluitstuk van de Giessendamse wederopbouw het moderne winkelpand van De Ruiter's IJzerhandel. Daarmee is de nieuwbouw afgerond, die in de vorm van een cirkel-segment bij het station is verzezen, met op de rechterflank de Stationsstraat en links de winkelgalerij. Het enige bezwaar, dat men tegen dit pand zou kunnen aanvoeren is, dat het het een beetje al te nadrukkelijk domineert, waardoor de Stationsstraat enigszins wordt overschaduwd. Het noodstation — dat onlangs in de raad is vergeleken met een wrat op een overigens gave uid — is naast deze kloeke buurman wel bijzonder onbeduidend, maar er is goede hoop, dat 1955 een nieuw station zal brengen. Er zijn reeds proef-boringen gedaan en nu wordt zwaarder materiaal aangevoerd voor verder oedemonderzoek. Welk aanzien Giessendam op dit punt zal krijgen als het tation is gesloopt, is nog moeilijk te voorspellen. Wij hebben de burgemees-ter met enkele heren in druk beraad gezien bij de spoorlijn en hopen er het beste van.

Onze zalmschouw HD 1

Peter van Wijngaarden

In 1988 kreeg de Historische Vereniging een drijverschuit aangeboden, compleet met tuigage. Het bleek een echte 'Boutse boot' te zijn, aan het begin van deze eeuw gebouwd bij scheepswerf Van der Hoff in Den Bout. De HV besloot deze zalmschouw, de HD 43 aan te kopen en te laten 'repareren', bij nader inzien een eufemisme voor 'restaureren'. De boot werd 'geadopteerd' door de heer Bas de Ruyter. Hij zou de boot historisch verantwoord repareren en onderhouden. Als tegenprestatie mocht hij de zalmschouw gebruiken.

In 1994 werd de HD 43 geruild met de HD 1 van Wim Vogel uit Boven-Hardinxveld. De HD 43 was ooit eigendom geweest van zijn opa. Wim Vogel bezat zelf een goed gerestaureerde zalmschouw, door hem HD 1 genoemd, een iets kleiner type. Hij stelde voor om te ruilen, omdat hij nogal gehecht was aan onze HD 43. Jarenlang heeft Bas de Ruyter met veel zorg en liefde de boot onderhouden en beheerd. Wegens tijdgebrek wilde hij ermee stoppen. Nieuwe schipper/beheerder werd Rolf van Andel uit Woudrichem.

In 2011 lag de HD1 in Woudrichem. Het bestuur wilde de boot aan een boei in de Merwede leggen, zichtbaar voor iedereen. Maar een grondige restauratie was nodig en de helaas overleden Cees van Wijngaarden stak er veel energie in, waarbij Wim Vogel hem voorzag van de nodige adviezen.

Het plan was de HD1 te zijner tijd bij de Kromme Dam aan een boei af te meren. Ook werden plannen gemaakt voor het exploiteren van de boot d.m.v. verhuur voor vaartochtjes. Voor zover mij bekend, is dat er nooit van gekomen.

De laatste keer dat er met de boot werd gevaren, was tijdens de gondelvaart van 2018 en daarna sleet de HD 1 haar dagen in de kreek naast Klop Watersport. Ze werd trouw onderhouden door IJmert Beuzekom, maar ze lag daar echt te verkommeren.

Het bestuur zocht naar een oplossing. Verkoop van de boot is niet gelukt. Eigenlijk wel goed, want we wilden de zalmschouw behouden voor het dorp. Er werden plannen ontwikkeld om de HD 1 te conserveren en permanent ergens te exposeren. Diverse locaties passeerden de revue, zelfs het atrium van De Lange Wei was een optie. Jammer genoeg was ze net te groot. Ons bestuur wilde de boot hoe dan

ook tentoonstellen in Boven-Hardinxveld. En wat is er meer Boven-Hardinxvelds dan 'De Rokerij'?

We zochten contact met Blokland Bouwpartners, ze reageerden snel en enthousiast, en mede dankzij de medewerking van de gemeente i.c. wethouder Jan Nederveen en ambtenaar Cees Nieuwenhuis én het Waterschap Rivierenland werd toestemming verleend voor permanente expositie aan de Rivierdijk, aan het begin van de toegangsweg naar De Rokerij. Blokland Bouwpartners beloofde te zorgen voor een waardige 'sokkel'. En als het zover is, zal men een informatiebord plaatsen met een korte geschiedenis van de (zalm)visserij en de zalmschouwen.

En weer zochten we naar vrijwilligers, nu om de boot te conserveren. En die vonden we in de personen van Ruben Vogel, Wim Vogel, en Bas de Ruijter (een andere Bas), erkende kenners van zalmschouwen. Ze gingen voortvarend aan de slag. De HD 1 werd op het droge gezet bij Klop Watersport en een eerste inspectie leerde dat er nogal wat werk aan de winkel was. Wim Vogel kwam op het idee de boot te laten stralen bij JC Straaltechniek in Werkendam. We zochten contact, en ontvingen een uiterst vriendelijke offerte voor stralen en coaten en de HD 1 vertrok op een aanhanger van Gert van Loon naar Werkendam. Daar werd ze vakkundig gestraald en voorzien van twee lagen coating. Terug in Boven-Hardinxveld vond ze gastvrij onderdak bij de Fa. Van Loon & Zn waar ze werd geschilderd en verder afgewerkt, o.a. het houtwerk waar nodig gerestaureerd en geconserveerd, en de huik bij een gespecialiseerd bedrijf gewassen en behandeld.

We hopen dat de HD1 nog een lang en waardig bestaan is vergund als ze op haar nieuwe locatie komt te liggen. Het onderhoud gaat wel het nodige kosten, niet alleen in geld, maar ook in tijd. Gelukkig hebben we van plaatselijke bedrijven al een paar flinke financiële bijdragen ontvangen. Zie: het artikel over de 'Vrienden van de HD 1'.

Oproep:

Het zou fijn zijn als we het fysieke beheer kunnen overdragen aan een paar gemotiveerde en vakkundige inwoners van Boven-Hardinxveld. U kunt zich melden bij Peter van Wijngaarden.
E. peter.v.wijngaarden48@kpnmail.nl
T. 06-12217969

Project 'Vrienden van onze HD1'

Ronald Nederveen- penningmeester

Vrienden van de HD1

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van de Historische Vereniging op 18 april jl. is de aftrap gegeven voor een nieuw traject voor het behoud van onze Zalmschouw, de HD1.

Deze boot zal eind deze zomer een definitieve ligplaats krijgen bij de ingang van de Rokerij, waarbij de boot zowel vanaf de wal als vanaf het water zichtbaar zal zijn. Deze definitieve ligplaats van de HD1 is een eerbetoon aan de geschiedenis van de bevolking van Boven-Hardinxveld, die naast hun werk in de grienden ook door middel van de visserij zich in hun dagelijks levensonderhoud trachten te voorzien. Deze visserij vond plaats met behulp van een zogenaamde zalmschouw / drijver(s)schuit. Het plaatsen van deze boot ter hoogte van de Rokerij, liggend aan de rivier, mag gezien worden als het plaatsen van een monument. Een monument tot behoud van dit culturele erfgoed. Om dit in de toekomst te kunnen garanderen is het Project 'Vrienden van de HD1' van start gegaan.

'Vrienden van de HD1' zijn die mensen die zich nog steeds betrokken voelen bij de geschiedenis van de riviervisserij van Boven-Hardinxveld en er met elkaar voor willen zorgen dat de HD1 ook op deze manier voor toekomstige generaties wordt veilig gesteld. Niet alleen het restaureren en plaatsen van de boot kost het nodige geld en inspanning, ook voor het onderhoud in de komende jaren zal de nodige inspanning geleverd moeten worden. De 'Vrienden van de HD1' willen er met elkaar voor zorgen dat zowel op financieel vlak als in de uitvoering het mogelijk moet zijn om deze boot als cultureel erfgoed voor toekomstige inwoners van Hardinxveld-Giessendam te bewaren. Bent u nog geen vriend en wilt u dit wel worden, dan kunt u zich aanmelden als 'Vriend van de HD1' en dit voor een minimaal bedrag van € 15,- per jaar of meer. Wilt u liever de handen uit de mouwen steken en helpen met het schoonmaken en onderhouden van de boot? Dan kunt u zich ook aanmelden.

Meld u aan via: info@hv-hardinxveld-giessendam.nl

Kort verslag ALGEMENE LEDENVERGADERING

18 APRIL 2023 in 't Hart
te Boven-Hardinxveld

Willy van de Bree-Ooms

Een uitgebreid verslag van deze avond is te lezen op onze website.

Onze voorzitter, Peter van Wijngaarden, opent de vergadering. Een volle zaal.

Van de **notulen** van 20-09-2022 heeft een ieder reeds kennis kunnen nemen via de website. Dit geldt tevens voor de financiële stukken, verslag van de secretaris, plannen voor het komende jaar en het jaarverslag van de genealogische werkgroep. Daar er geen opmerkingen uit de zaal komen worden de notulen ongewijzigd vastgesteld, met dank aan de secretaris. Alle **activiteiten** van de Vereniging van het afgelopen jaar loopt Peter van Wijngaarden aan de hand van een PowerPoint presentatie door.

De voorzitter aan het woord

Bij het bespreken van de komende activiteiten krijgt het **'Project Zalmschouw'** speciale aandacht. Peter van Wijngaarden schetst aan de hand van een PowerPoint presentatie in het kort de geschiedenis van de HD 1. Op de beelden wordt duidelijk hoe de zalmschouw er voor en na de restauratie uitziet. Het is een pareltje geworden! Een dergelijke operatie gaat natuurlijk gepaard met aanzienlijke kosten. Ook zal het onderhoud veel tijd kosten. Daarom wordt getracht een werkgroep van Boven- Hardinxvelders op te richten aan wie de Vereniging het fysieke beheer kan overdragen.

Een verzoek aan bedrijven in Boven-Hardinxveld voor een financiële bijdrage heeft tot d.d. 18 april jl. niet veel opgeleverd. Bij de officiële opening van de Rokerij zal de zalmschouw zijn definitieve plaats krijgen. Er komen geen vragen uit de zaal.

Financiën. Ronald Nederveen licht de financiële stukken toe. Een punt dat nader wordt toegelicht betreft de reserveringen. Aan het einde van jaar 2021 stonden er veel reserveringen op de balans. Besloten is deze samen te voegen onder één noemer: diverse reserveringen.

De zalmschouw zal nog uit het bedrag reserveringen worden gehaald. Nog een saillant punt: De verkoop van de publicaties laat een lager bedrag zien, veroorzaakt door het feit dat er van de aan het eind van het jaar 2020 verschenen publicatie meer aan het begin van het jaar 2021 zijn verkocht. Het boekje over de Merwestichting komt aan het einde van het jaar aan de orde. Daarom fluctueert de zaak.

De heer Robert Philipp, die in eerste instantie bedankt voor de presentatie van de financiële stukken, vraagt naar het grote verschil in prognose en realiteit in het jaar 2022 voor het onderdeel 'Activiteiten'. Ronald

Nederveen licht toe dat dit onderdeel bestaat uit o.a. de kosten die gemaakt moesten worden voor onderzoekswerk voor de publicaties, het eiland in de Wiel en de Zalmschouw. Ook de ledenvergaderingen vallen hieronder En in verband met de statutenwijziging moest er een extra ledenvergadering worden gehouden, en dan is het verschil eigenlijk al verklaard. Voortaan is kascontrole niet meer noodzakelijk. De verklaring van de accountant is opgenomen in de financiële stukken.

Financiën Zalmschouw: De Vereniging wil de zalmschouw bewaren voor het nageslacht als een eerbetoon aan alle mensen die ermee gevaren hebben. Dit houdt wel in dat het vaarttuig goed schoongemaakt en onderhouden moet worden wat tijd en geld kost. Zou de HV dit zelf moeten bekostigen dan zou het een verhoging van de contributie betekenen. Daarom stelt ze voor een stichting 'Vrienden van de HD1' in het leven te roepen, waarbij een ieder voor een minimum bedrag van € 15,- per jaar "vriend" kan worden. Een stichting die blijft vallen onder de verantwoordelijkheid van de Historische Vereniging. Zou een financiële bijdrage niet tot de mogelijkheden behoren ook dan kan ook op een andere wijze worden bijgedragen aan het behoud van dit stukje cultureel historisch erfgoed. Medewerking aan onderhoud en schoonmaak is van harte welkom. De penningmeester heeft hiervoor een formulier ontwikkeld waarop ingevuld kan worden op welke manier men bereid is bij te dragen.

Begroting. De begroting voor het volgende jaar leverde eigenlijk weinig vragen op. Het bedrag van € 1750,- wat tot de reserveringen behoorde zal worden overgemaakt naar de 'Vrienden van de HD1' als een soort startbedrag. De heer Robert Philippo vraagt waarom het bedrag € 1119,00 van de balans van vorig jaar is afgeboekt. Het antwoord op deze vraag is dat dit komt door een andere manier van boekhouden. De boekhoudingen liepen voorheen niet automatisch door. Onduidelijk is daardoor waar deze bedragen nog betrekking op hadden, omdat alles wel keurig was betaald. En omdat we met het nieuwe boekhoudsysteem een nieuwe start hebben gemaakt en alles nu wel doorloopt is dit bedrag afgeboekt. De penningmeester wordt bedankt en gedechargeerd van zijn taken.

Bestuur. Geen wijzigingen in het bestuur, dat momenteel bestaat uit Peter van Wijngaarden-voorzitter, Willy van de Bree-secretaris, Ronald Nederveen-penningmeester, Alie van Lopik-eindredacteur Mededelingenblad, Hermine Strop-algemeen en straatnamencommissie. Peter hoopt nog lange tijd voorzitter van de HV te kunnen blijven, maar zal uiteindelijk ook zijn taak neerleggen. Hij pleit daarom voor een t.z.t. vervangende voorzitter. Ook andere kandidaat

bestuursleden blijven welkom. Onze secretaris Willy van de Bree wordt door Peter van Wijngaarden in het zonnetje gezet voor 45 jaar secretaressewerk voor de Vereniging. Ronald Nederveen overhandigt haar een prachtige bos bloemen.

Genealogische werkgroep. De genealogische werkgroep heeft schriftelijk gerapporteerd. Elke zaterdagmorgen zijn de genealogen aanwezig in het HIC voor onderzoekwerk of het beantwoorden van vragen. Ook deze werkgroep zou graag uitbreiding van haar leden zien. Peter bedankt de werkgroep voor het vele werk dat ze ook dit jaar weer heeft gedaan.

Rondvraag. De heer Robert Philippo wijst erop dat er subsidiemogelijkheden zijn voor het behoud van cultureel erfgoed, die zouden kunnen worden aangevraagd voor de zalmschouw.

Na de pauze houdt Dick de Jong aan de hand van een PowerPoint presentatie een boeiende lezing over de geschiedenis van de zalmschouw. Alle facetten komen hierbij aan de orde. Niet alleen de zalmschouw wordt uitgebreid behandeld maar ook het moeilijke leven van de vissers en hun gezinnen.

Tot slot wenst Peter van Wijngaarden allen wel thuis en wijst nog op de bus waarin eventueel ingevulde aanmeldingsformulieren voor de 'Stichting Vrienden van de HD1' alsmede een bijdrage voor dit project kunnen worden gedeponeerd.

JAARVERSLAG VAN DE SECRETARIS OVER DE PERIODE OKTOBER 2022 – MAART 2023

Willy van de Bree

Daar de algemene ledenvergadering door coronaperikelen niet in april kon worden gehouden heeft deze plaatsgevonden op 20 september. In april telde de Vereniging 773 leden. Door de hoge gemiddelde leeftijd van onze leden daalt het aantal helaas gestaag. In maart en april 2023 konden we gelukkig een aantal nieuwe leden inschrijven en is het ledenaantal in september 2022: 778. Bij het ter perse gaan van dit blad is het ledenaantal om en nabij de 800.

Op de ALV werd afscheid genomen van vier bestuursleden, de heren De Haan en Van den Bout en de dames Kampman en Scheijgrond. Mevrouw Kampman blijft tot nader order wel de winkeldiensten vervullen en de heer Van den Bout kan te allen tijde geraadpleegd worden. De heer De Haan werd een Koninklijke Onderscheiding opgespeld door wethouder mevrouw Baggerman voor de vele activiteiten die hij in de afgelopen 44 jaar voor de Vereniging heeft verricht. Hij mag zich voortaan lid in de Orde van Oranje Nassau noemen. De voorzitter bedankte de vertrekkende bestuursleden voor de grote bijdrage die zij geleverd hebben aan de Vereniging.

De oud-voorzitter en mede oprichter van de HV, Arie van der Meijden, hield deze avond een lezing over de roerige jaren 70, waarin het ontstaan en de geschiedenis van de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam nog eens werden belicht.

Donderdag 6 oktober werd de seniorenmiddag gehouden waaraan de Historische Vereniging ook weer haar bijdrage leverde. De oude foto's die op deze middag vertoond werden zorgden weer voor veel publiek bij de stand.

Op dinsdag 11 oktober vond de statutair tweede ledenvergadering plaats en ook tijdens deze vergadering gingen de aanwezige leden unaniem akkoord met de nieuwe statuten. Deze zijn inmiddels op de website geplaatst.

Aansluitend aan het huishoudelijk gedeelte op 11 oktober hield Evert van Lopik, bestuurslid van de Stichting Dorpsbehoud, een lezing over "De bebouwde cultuur in onze omgeving". Over deze lezing zijn veel positieve reacties ontvangen.

Zoals gebruikelijk zijn in de afgelopen periode weer de maandelijkse bestuursvergaderingen gehouden en de incidentele besprekingen met Stichting Dorpsbehoud en andere instanties waarmee de HV vaak samenwerkt.

In de afgelopen periode verloor de vereniging diverse trouwe leden. Ons oud-bestuurslid Jan Dubbeldam overleed op 15 oktober. Hoewel hij al jarenlang geen bestuurslid meer was, bleef hij zich inspinnen voor de HV, vooral op het gebied van de genealogie.

Op 15 november hebben Peter van Wijngaarden en Ronald Nederveen overlegd met een consultant van het Erfgoedhuis Zuid-Holland inzake het beleid rond digitalisering, de digitale catalogisering van onze collectie en nog wat onderwerpen inzake onze digitale toekomst. Het Erfgoedhuis leverde een advies op maat, waaraan wegens gebrek aan bestuursleden en vrijwilligers tot op heden geen uitvoering is gegeven. Op 16 december hield de voorzitter een rondwandeling door het centrum van Neder-Hardinxveld in het kader van het project 'Ontmoetingen Online', een interactief, sociaal en digitaal platform voor mensen die min of meer aan huis gebonden zijn.

Weekblad 'Rondom de Giessen' is gedigitaliseerd door GMS te Sliedrecht. De digitale kranten zijn te raadplegen op de computer in het HIC. Daar kunnen ook de jaargangen 1975-1974 van 'Het Kompas' worden ingezien.

De A3 scanner is inmiddels volop in bedrijf en het personeelsorgaan van de scheepswerf De Merwede, genaamd "Langs de Helling," is geheel gescand. In de toekomst zal de HV zich steeds meer gaan richten op de digitale wereld.

Aan de oproep voor vrijwilligers is gehoor gegeven door Jan-Jaap Hammenga, leerling van de Calvijnschool, die voor een maatschappelijke stage van 30 uur zijn diensten aanbood. Jan-Jaap is heel handig met de moderne apparatuur en bleek een uitstekende hulp bij het scannen van 'Van De Helling' en andere documenten.

Op 22 februari is het boek 'Dorpsinventarisatie' gepubliceerd, de publicatie van de Stichting Dorpsbehoud waaraan twee jaren is gewerkt door Arie van der Meijden en Evert van Lopik. Het is een lijvig boekwerk geworden met 211 afbeeldingen met beschrijving van interessante panden in het dorp. Ook de HV heeft hieraan een financiële bijdrage verleend en is ook actief bij de uitgifte van dit werk.

Vorbereidingen voor een publicatie in de Historische Reeks (nr. 50) over de geschiedenis van de Werf Merwedestichting zijn in volle gang. Helaas is het archief van scheepswerf De Merwede, aanwezig in het Regionaal Archief Dordrecht, nog niet geïnventariseerd en daardoor niet ter inzage. Onze vrijwilliger Hans van der Meijden is er wel in geslaagd de bouwtekeningen te vinden in het archief van de gemeente Hardinxveld-Giessendam aldaar.

Tevens wordt gewerkt aan een boek over de geschiedenis van de plaatselijke brandweer. Ewoud Klop heeft hieraan al vele uren besteed. Hij kan putten uit een groot archief met ontzettend veel foto's die hij in de afgelopen jaren bij zijn brandweerwerkzaamheden heeft genomen. Hans van der Meijden heeft maandenlang onderzoek verricht in de archieven van de gemeente Hardinxveld-Giessendam die opgeslagen zijn in het Diep in Dordrecht.

We ontvingen het archief van de Geitenfokvereniging 'Steeds Voorwaarts'. Zulke archiefjes zijn van onschatbare waarde voor de cultuurgeschiedenis van ons dorp.

De maandelijkse rubriek in Het Kompas met artikelen uit Het Kompas van 40 of 50 jaar geleden werd voortgezet en zal ook in 2023 verder gaan.

Om de financiële administratie te vergemakkelijken is overgegaan op een nieuw boekhoudkundig pakket: e-boekhouden, dat een aangepaste versie voor verenigingen en stichtingen heeft die werken met een ledenadministratie.

De genealogische werkgroep die elke zaterdagmorgen in het HIC aanwezig is heeft weer veel onderzoek gedaan en veel vragen beantwoord. De fraaie en veelbekeken etalages in het HIC worden regelmatig verzorgd door de familie Hagenaar, die over een grote collectie brocante beschikt.

In het HIC is het op de zaterdagmorgen altijd een gezellige drukte. Een aanlooppunt in een rustige Peulenstraat.

And last but not least, op de laatstgehouden algemene ledenvergadering heeft Peter van Wijngaarden gevraagd of er iemand is die hem op termijn zou kunnen opvolgen als voorzitter. Niet dat hij plannen heeft om op korte termijn zijn functie neer te leggen, maar zou zich op korte termijn een gegadigde melden, dan kan hij langere tijd meedraaien alvorens hij de voorzittershamer zal overnemen. Doch niet alleen een voorzitter is welkom, ook andere bestuursleden worden met open armen ontvangen.

Een zaterdagmorgen in het HIC

PLANNEN VOOR HET JAAR 2023/2024

Uiteraard worden nu weer maandelijks bestuursvergaderingen gehouden.

Het digitaliseren van tijdschriften en documenten zal de komende tijd veel tijd in beslag nemen.

Op 3 juni a.s. zal in ons dorp een grootscheepse Culturele Dag worden gehouden waaraan inmiddels 17 organisaties hun medewerking hebben toegezegd. De bijdrage van de HV zal bestaan uit een fotoquiz. Ook zullen wij dit jaar weer deelnemen aan de Open Monumentendag, die gehouden zal worden op 9 september. Het thema is Levend Erfgoed. Deze dag valt samen met de Gemeentedag. De HV zal aan beide deelnemen. Over de wijze waarop wordt nog nagedacht.

Op 5 oktober zal de jaarlijkse 'Seniorenmiddag' worden gehouden. De HV zal ook hier weer aanwezig zijn met een stand.

De voorbereidingen voor de publicaties over de Brandweer en Werf De Merwedestichting worden voortgezet. De verwachting is dat het boekje over de Merwedestichting in november kan worden gepresenteerd. Ook bij de samenstelling van dit boekje werken we nauw samen met de Stichting Dorpsbehoud. In woon-zorgcomplex 'De Lange Wei' zal de Vereniging een expositie inrichten met oude foto's, tekeningen en aquarellen.

Aan het project 'conservering zalmschouw' wordt veel tijd en aandacht besteed. Dankzij de inzet van een aantal vrijwilligers en een sponsorproject om alles te bekostigen is de verwachting dat dit tot een goed einde zal worden gebracht.

VERSLAG WERKGROEP GENEALOGIE 2022

Voor het eerst in drie jaren weer eens een normaal Jaarverslag van onze werkgroep. Wij hopen dat (nieuwe) pandemieën geen roet in het eten zullen gooien. De verslagperiode van onze werkgroep beslaat het kalenderjaar 2022.

In het verslagjaar moesten wij helaas afscheid nemen van Jan Dubbeldam, die in oktober overleed, nadat zijn gezondheid hem in de steek liet. Wij missen nog dagelijks zijn parate kennis over ons dorp.

Omdat het sinds de invoering van een nieuw computersysteem mogelijk is de gegevens over de Burgerlijke Stand en externe gegevens vanuit huis te bewerken, zijn afspraken gemaakt wie en wanneer bepaalde gegevens aanpast. De gehele database, waarin nogal wat fouten zitten, wordt volledig doorgelicht. Tevens worden de nieuwe gegevens, die online beschikbaar zijn, gebruikt om de database op orde te krijgen. De geboorten van Giessendam, over de periode 1904 t/m 1915 zijn inmiddels volledig ingevoerd. Nu wordt gewerkt aan die van Hardinxveld over 1903 t/m 1917. Het eerste jaar is bijna afgerond. Tevens worden de externe gegevens waarover wij beschikken verwerkt. Dit zijn voornamelijk de gegevens over geboorten, trouw en overlijden uit verscheidene bronnen. Als gevolg van een en ander groeide ons genealogisch bestand in het boekjaar van 78.600 naar inmiddels bijna 84.000 personen.

In het zomernummer 2022 van het Mededelingenblad is helaas geen artikel van onze werkgroep opgenomen. De reden was dat wij niet konden voldoen aan de wens om een artikel en kwartierstaat over Francina van Beek, gehuwd met Jan Koppelaar, te publiceren. Ons was gebleken dat het onderzoek naar de voorouders, waarschijnlijk het belangrijke adellijke geslacht Van Polanen, te veel tijd in beslag nam. Ook het winternummer werd niet gehaald. Gelukkig hielp de heer Robert Philippo ons uit de brand, door een mooi en uitgebreid artikel aan te leveren over de 'Franse reis van Teunis den Uil'. De studie naar het voorgeslacht van Francina van Beek is inmiddels zo goed als afgerond en zal derhalve in het zomernummer 2023 van het Mededelingenblad worden gepubliceerd. Dr. Frans van Poppel, die samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Nederlands Interdisciplinair Demografisch instituut onderzoek doet naar de geboorteplaatsen en andere kenmerken van 100-jarigen in Nederland, vroeg ons naar de geboorteakten van een drietal Hardinxvelders met daarbij de beroepen van hun vaders en moeders. Hij dankte ons hartelijk voor onze medewerking. Naast deze spraakmakende bezigheden werden veel kleinere onderzoeken verricht naar gegevens over de families Klaver-de Krijger, Konijnenburg

(inkwartiering Duitsers in WO II), Kam(p)steeg, de Groot-Leenman, de Kok (eerder huwelijk grootvader), M. van Dijk en zonen (betonwerken), Vink-Kadijk, Leeuwensteijn, Vogel (arbeitsinzatz). Deelnemers aan onze werkgroep zijn momenteel Wim van den Heerik, Bas Huisman Jaap van Gelder en ondergetekende.

Namens de werkgroep Genealogie,
Arie Verhoef

Comitédag OPEN MONUMENTENDAG

Janny Teeuw

In het kader van aanstaande Open Monumentendag 9 en 10 september 2023, waarvan het thema dit jaar Levend Erfgoed is, werden de comitéleden van diverse Historische Verenigingen en musea (allemaal vrijwilligers) uitgenodigd om naar Slot Loevestein te komen. Daar wachtte ons, Willy van de Bree en Janny Teeuw, beiden betrokken bij de HV (Willy heel veel en ik een beetje) een verrassende ontvangst.

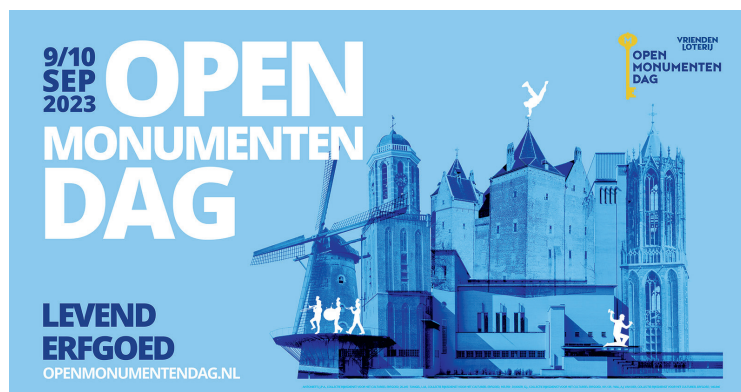
Allereerst de boottocht, daarna koffie met appeltaart en een keuze uit verschillende workshops die ons zouden kunnen inspireren om er, voor onze vereniging, een spetterende Open Monumentendag van te maken.

Bijvoorbeeld: hoe strik je vrijwilligers voor je organisatie en wat moet je doen om de jeugd te inspireren en warm te laten lopen voor de historie van je dorp of stad? Dat waren de thema's.

Ook was er een wandeltocht om twee uur te struinen door het gebied rondom het kasteel.

En natuurlijk de lunch, die wij helaas door de lange speurtocht in het slot, met veel smalle trappen en eenrichtingsgangen, voor de helft gemist hebben.

Maar al met al, zeker door de stralende zon en de boottochten heen en weer, een heel gezellige en informatieve dag.

Maatschappelijke stage

Peter van Wijngaarden

In de kerstvakantie van december 2022 ontvingen we een mailtje van Jan-Jaap Hammenga, leerling aan de CVO-AV Calvijn met een verzoek voor het vervullen van een maatschappelijke stage bij de Historische Vereniging. Diezelfde morgen belde ik hem op en 's middags hadden we al een kennismakingsgesprek. We zagen het wel zitten met elkaar en zijn maar direct aan de slag gegaan. Onze nieuwe A3 scanner was nog maar net geïnstalleerd en ik had al wat pogingen gedaan om de geheimen daarvan te doorgronden. Voor Jan-Jaap bleek dit een kolfje naar zijn hand en binnen de kortste keren had de scanner geen geheimen meer voor ons. Samen hebben we het personeelsblad 'Van de Helling' van scheepswerf De Merwede gescand. Daarna begonnen we aan het kerkblad van de plaatselijke Hervormde gemeenten, maar dat werd een langdurige(r) klus.

Op het moment dat we dit schrijven moet Jan-Jaap nog een paar uren 'werken' en dan is ook deze stage voor hem (en voor ons) afgerond. We zullen er met plezier aan terugdenken en wie weet zien we hem nog eens als vrijwilliger bij de HV. 'Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst'. Voor nu: bedankt Jan-Jaap, het was een plezier om met je te werken!

LIDMAATSCHAP van onze vereniging

Het lidmaatschap van onze vereniging kan ieder moment ingaan. Een nieuw lid ontvangt dan alle Mededelingenbladen van dat betreffende jaar en de publicatie. Op basis van het aantal leden op 1 januari maakt onze penningmeester een begroting voor het nieuwe jaar. Tussentijds opzeggen is dus in principe niet mogelijk.

De laatste jaren kregen we soms verzoeken om per direct het lidmaatschap te beëindigen, wat dus volgens de statuten, en die zijn vorig jaar opnieuw door de leden goedgekeurd, niet mogelijk is. Uiteraard hopen we dat u allemaal nog lang lid blijft van onze vereniging, maar we denken dat het goed is om dit toch weer even onder de aandacht te brengen.

VRIJWILLIGERSBIJEENKOMST

In een vereniging als die van ons met zo'n 800 leden gaat heel veel om en ze draait mede op de inzet van zoveel trouwe vrijwilligers die de post rondbrengen, genealogisch onderzoek doen, de ledenadministratie bijhouden, fotograferen, de etalage inrichten, technische klusjes uitvoeren, enz.

Al jaren ontvangen deze trouwe vrijwilligers rond de kerstdagen een smakelijke attentie, maar dit jaar gooien we het eens over een andere boeg. We willen al deze mensen ook graag eens bij elkaar brengen tijdens een gezellige avond in Museum De Koperen Knop.

Dit idee ontstond nadat onze trouwe lid en vrijwilliger, mevrouw Jopie van Rossum-Trapman, ons liet weten, na tientallen jaren postbezorging in een grote wijk, te gaan stoppen met dit werk. Wij danken haar voor al die jaren trouwe inzet voor onze vereniging. Natuurlijk is Jopie ook nog welkom op dit feestje.

SAVE
the
DATE

VRIJDAG 13 OKTOBER 2023

Betrokkenen ontvangen na de zomervakantie een officiële uitnodiging met nadere gegevens.

WOONCOMPLEX DE NIEUWE DAM

Ronald Nederveen

Zoals velen wel zullen weten is in Buitendams ter hoogte van de voormalige Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt een groot deel van de bebouwing afgebroken om plaats te maken voor een nieuwbouwcomplex met 50 appartementen, genaamd 'De Nieuwe Dam'. Omdat dit een plaats is waar veel geschiedenis is geschreven, heeft de Historische Vereniging op verzoek van bouwbedrijf BM van Houwelingen onderzoek gedaan naar de historie van deze locatie. Vanaf het pand waar voorheen schoenmaker Sluimer zat tot en met de kosterswoning van de Gereformeerde Kerk is uitgezocht wie in welk pand woonde en welke bestemming de panden hadden. In dit document van 36 pagina's komt de geschiedenis van deze locatie aan de orde. Een geschiedenis van het gereformeerd kerkelijk leven, maar ook van de kleine zelfstandige. Maar ook hoe gereformeerde, hervormde en Joodse burens naast elkaar woonden en zo geschiedenis schreven op dit stuk grond. Het document zal, zo werd ons door de medewerkers van het bouwbedrijf toegezegd, gebruikt worden bij de bouw en inrichting van het wooncomplex.

PENNINGEN

Arnold de Haan

De hier afgebeelde penningen zijn met de metaaldetector gevonden. Een op het visplaatsje in Binnendams en de andere op het talud van de Rivierdijk, ten oosten van de voormalige ijzergieterij. De voorwerpen zijn van koper met een ingeponst gat aan de bovenzijde. Op de voorzijde staat het wapen van de gemeente Hardinxveld-Giessendam en op de achterzijde een nummer van vier cijfers.

Het is ons niet bekend waarvoor deze penningen zijn gebruikt. Het zouden misschien hondenpenningen kunnen zijn. Wie kan hier meer over vertellen?

EXPOSITIE in de Lange Wei, locatie Rembrandthof

Op verzoek van de Lange Wei, locatie Rembrandthof in Boven-Hardinxveld, heeft de Historische Vereniging een aantal oude voorwerpen uit het depot gehaald om daarmee een expositie te maken in de exporuimte van de Lange Wei.

Hieronder zijn enkele bijzondere stukken die maar zelden voor het publiek te zien zijn, zoals het schilderij van de kerk in Boven Hardinxveld uit 1698 en een drieluik van de bouw van de watertoren. Wilt u deze stukken ook bewonderen? Breng dan gerust eens een bezoekje aan de Rembrandthof.

De expositie is te zien tot 31 augustus van dit jaar.

OPEN MONUMENTENDAG – GEMEENTEDAG

Open Monumentendag heeft dit jaar als thema: levend erfgoed. Onze gemeente wil haar gemeentedag koppelen aan OMD en wil in het vervolg elk jaar haar medewerking gaan verlenen aan Open Monumentendag. De aanstaande OMD is dit jaar op zaterdag 9 september.

SENIORENBEURS

Ook dit jaar zullen wij weer vertegenwoordigd zijn op de Seniorenbeurs in de Sporthal. Deze zal plaatsvinden op 5 oktober aanstaande.

Wie was Dirc van Wingerden?

Een opmerkelijke vondst

Arnold de Haan

Mijn kleinzoon Valentijn is nu 11. Een van zijn hobby's is dingen zoeken met een metaaldetector. Zo waren wij vorig najaar aan het zoeken in het "kippenbos", een recreatiegebied aan de westzijde van Wijngaarden. Niet dat daar qua vondsten veel te verwachten viel, want het gebied ligt laag en is altijd gebruikt als griendland, maar je weet maar nooit, een paar euromunten verloren door wandelaars zou je er misschien wel kunnen vinden.

Omdat de daar aangelegde wandelpaden met steenslag zijn verhard, kon daar niet worden gezocht, maar langs de sloten is een meter of drie vrijgehouden van opgaande begroeiing voor het onderhoud. Daar konden we dus terecht.

Valentijn met zijn vondst

Na wat rommel te hebben gevonden in de vorm van blikjes en bierflesdopjes kreeg Valentijn een mooi signaal door op zijn detector. Na enig graafwerk kwam een rond voorwerp tevoorschijn, dat in eerste instantie wat leek op een munt. Bij nader inzien bleek er echter een soort steeltje aan te zitten. Na het voorzichtig wat te hebben schoongemaakt,

bleek het tot onze grote verrassing te gaan om een middeleeuws zegelstempel. Op de stempelzijde leek een soort wapen te staan met een tekst eromheen. Omdat een dergelijke tekst in spiegelbeeld staat is die niet direct leesbaar. Thuisgekomen dus eerst met een borsteltje de resterende grond verwijderd en in plasticine een afdruk van het stempel gemaakt, zodat de afbeelding beter zichtbaar werd en de tekst leesbaar.

De beeldzijde van het stempel

De stempelafdruk in plasticine

Centraal op het stempel bleek een wapen te staan met een vogel, mogelijk een duif, in een driepas. Daaromheen staat de tekst "S:DIRC:DE:WINGER". Die "S" staat voor "sigilum", het Latijnse woord voor zegel. De tekst kan dus gelezen worden als "Zegel (van) Dirc van Wingerden". Vanwege de beperkte ruimte is Wingerden afgekort tot "Winger".

Gelet op de vorm en de afwerking van het stempel lijkt een datering in de 15e eeuw het meest waarschijnlijk.

De vraag is nu: Wie was Dirc van Wingerden?

Duidelijk is, dat het iemand van aanzien moet zijn geweest, die bevoegd was om bestuurlijke stukken te zegelen. Na uitgebreid onderzoek via het internet blijkt er eigenlijk maar één persoon in aanmerking te kunnen komen als eigenaar van het stempel.

Van 1421 tot 1432 was Arend van Gent heer van Wijngaarden. In dat laatste jaar verkocht hij de heerlijkheid aan Godschalk Oem, raad- en rentmeester generaal van Holland, Zeeland en Friesland. Vanaf dat moment verandert Godschalk zijn naam in Godschalk Oem van Wijngaarden/Wingerden. Eén van zijn kinderen was Floris Oem van Wijngaarden die gehuwd was met Bartha Francsdochter van Boekhorst.

Een zoon van deze Floris was Dirk Oem van Wijngaarden. Zijn precieze geboortjaar is niet bekend, maar dat moet ergens rond 1454 zijn geweest. Hij wordt in 1490 genoemd als baljuw van Zuid Holland en in 1497 als schepen van Dordrecht. Hij was gehuwd met Adriana van Zuylen van Nyevelt. Wanneer Dirk is overleden is evenmin bekend.

Persoonlijke gegevens van mensen die leefden in de 15e eeuw zijn schaars. Daardoor is er van Dirk verder niet veel bekend. We weten dus ook niet waar Dirk woonde, maar omdat zijn zegelstempel bij Wijngaarden is gevonden, is de kans groot, dat hij daar ook heeft gewoond (Overigens behoort de vindplaats formeel tot het grondgebied van de gemeente Oud Alblas).

De vraag is nog, hoe is dit zegelstempel daar in dit vanouds moerassige gebied terechtgekomen? Dergelijke zegelstempels mochten na het overlijden van de eigenaar niet meer worden gebruikt om valsheid in geschrifte te voorkomen. Vaak werd de stempelzijde met een beitel bewerkt, maar zo'n stempel werd ook wel weggegooid op een plaats waar de kans dat iemand het ooit zou terugvinden vrijwel nihil was. De meest waarschijnlijke verklaring is dan ook dat dit stempel is weggegooid in een poel in dit moerasgebied. Bij het uitbaggeren van een sloot is het weer aan het oppervlak gekomen en daardoor is het door ons teruggevonden.

Waar zijn ze gebleven?

Arie & Riet

Teunis & Bartha

In dit artikel staan nu vier geboren Giessendammers/Hardinxvelders in het zonnetje. Twee echtparen die al jong vertrokken zijn uit het dorp doordat werk of studie elders was. Veel van onze leden zullen hen nog kennen en het waarschijnlijk erg leuk vinden om te lezen hoe het hen is vergaan en waar zij nu wonen. Ook de foto's zullen bij velen van ons jeugdsentiment oproepen.

Alie van Lopik-de Jong

10 VRAGEN VOOR: Arie & Riet Ambachtsheer-den Dikken

1. De eerste vraag aan jullie is, waarom zijn jullie uit Hardinxveld-Giessendam vertrokken?

Arie is in 1972 vertrokken naar Hilversum om op kamers te gaan wonen vanwege werk bij de omroep. Riet is in 1969 naar Gorinchem gegaan voor de opleiding verpleegkundige. Ze heeft daar 4 jaar gewoond. Twee jaar verplicht in 't zusterhuis en daarna kreeg ze toestemming om in een zusterflat te gaan wonen.

2. Hoeveel jaren hebben jullie in Giessendam / Hardinxveld-Giessendam gewoond en in welk jaar zijn jullie vertrokken?

Arie heeft 23 jaar gewoond in Hardinxveld en in Giessendam. Waarvan ruim een jaar militaire dienst in Suriname.

Arie in tropenuniform in Suriname

Riet heeft 17 jaar gewoond in Giessendam. Beiden zijn we opgegroeid in de Oranjestraat. Verkering gekregen in 1969.

3. Wat was de reden van jullie vertrek?

In 1973 zijn we getrouwd in onze geboorteplaats en vertrokken naar Breukelen i.v.m. werk.

Huwelijk 19-10-1973

4. Jullie komen uit een plattelandsdorp en nu wonen jullie in een toch wat andere omgeving.
5. Is het prettig om in het midden van het land te wonen? Wat maakt het verschil?

Voor ons is er geen verschil. Wij hebben nooit in een stad gewoond. Na in het dorp Breukelen gewoond te hebben, verhuisden we naar Blaricum en daarna naar Baarn. Wel is het Gooi een totaal andere omgeving met veel bos en heide, lekker centraal gelegen in het midden van het land waardoor je gemakkelijk alle kanten op kan. Amsterdam, Utrecht, Amersfoort zijn de steden waar we regelmatig komen.

6. Hardinxveld-Giessendam heeft 11 Rijksmonumenten, bungelt onderaan de landelijke erfgoedlijst en onderaan de lijst van groene gemeenten, toch vinden veel mensen het prettig wonen in Hardinxveld-Giessendam. Ik kan mij voorstellen dat een mooie en inspirerende woonomgeving een belangrijke rol speelt voor het welbevinden van een mens. Hoe denken jullie daarover, jullie kennen nu ook een andere woonomgeving.

Mee eens. Wij wonen in het Gooi met veel plezier. Maar omdat we zelf al heel lang in het bos wonen -achter Paleis Soestdijk- genieten we enorm van vergezichten in de polder, aan de kust en in de bergen. Als we naar Hardinxveld-Giessendam gaan, nemen we op de A27 altijd de afslag Meerkerk om via de N214 door de Alblasserwaard te kunnen rijden. We komen dan langs de Put, waar we vaak in onze jeugd gingen zwemmen, en vooral om er te "sjansen".

7. Men zegt weleens dat een kind zich beter kan ontwikkelen als het opgroeit in een plaats met veel mogelijkheden, zoals in een stad? Hoe denken jullie daarover?

Onze kinderen die opgegroeid zijn in een dorp zeggen dat ze juist daardoor een leuke jeugd met veel vrijheid hebben gehad.

8. Waarschijnlijk heeft het vertrek naar het Gooi te maken of te maken gehad met jullie beroep. Wat doen of deden jullie voor werk?

Arie: TV-Regisseur bij de Evangelische omroep en de NOS. Riet: Verpleegkundige in verschillende ziekenhuizen.

9. Jullie zijn opgegroeid in Giessendam/Hardinxveld-Giessendam, heeft dat invloed gehad op jullie beroepskeuze?

Ja eigenlijk wel, omdat we elders meer mogelijkheden zagen.

10. Als iemand voor de eerste keer naar Hardinxveld-Giessendam gaat en aan jullie vraagt wat daar zeker de moeite waard is om eens te bekijken, wat geven jullie diegene dan voor tips mee?

Verken het dorp en de wijde omgeving vooral op de fiets (bijvoorbeeld de langgerekte dijk langs de rivier de Merwede). Vergeet de polder niet (bijvoorbeeld Graafstroom en Alblas) of ga varen of schaatsen op de Giessen. Juist wanneer je langere tijd weg bent uit de streek, geniet je nog meer dan vroeger!

1972 Riet in verpleegstersuniform

Spelen in de Oranjestraat

*Klassenfoto van Riet - Rehobothschool
Riet 3e vanaf rechtsboven, innig gearmd met meester Plaisir*

Vanaf linksboven naar rechts (fouten voorbehouden):

*Ita van Ieperen - Teusje Blom - Corrie Dekker - Marjan van Wijngaarden - Jannie de Kok - meester Plaisir -
Riet den Dikken - Beppie den Hartog - Jannie Adriaanse - Aartje van Ieperen - Riekje Hoeflaak - Anneke de Vries
- Pittie van Ieperen - Jeannette de Graaf - Marja Trapman - Aagje van Houwelingen - Corrie van den Heuvel -
Jan van Houwelingen - Wobbe Westra - Gijsbert Pelikaan - Teus Vink - Teus de Ruiter - Jan Boerman -
Paul Bouwmeester - Rien Dukel - Sjaak van Dijk - Bram de Jong*

*1955 Arie 2e rij (vanaf rechtsboven) in de 1e klas - 2e jongen van rechts -
Rehobothschool - juffrouw Wigboldus*

10 VRAGEN voor Teunis en Bartha Dankers-Adriaanse

Teunis (6 jaar?) in de deuropening van het gemeentehuis op Boven-Hardinxveld, ong. 1950

Bartha, 7 jaar, schoolfoto 1956, 2e klas

daar de metro bij ons in de buurt zou komen. Toen het zover was, waren wij allang weg. De verhuizing naar Zeist in 1974 was mede ingegeven door het feit dat Teunis inmiddels in de avonduren theologie studeerde en op zaterdag colleges volgde in Utrecht. Met het openbaar vervoer was dat toen nogal tijdrovend, we hadden geen auto en er was ook nog geen treinstation in Capelle. Teunis kreeg toen een baan als leraar Wiskunde (akte gehaald tijdens militaire dienst) en Godsdienst aan de Mavo van de Evangelische Broedergemeente in Zeist. Fijne bijkomstigheid: totdat we naar Zeist verhuisden had Teunis wel elk jaar een keer keelontsteking en daarna nooit meer!

In 1982 verhuisden we naar Erica, een klein dorp, behorend bij de gemeente Emmen in Zuidoost Drenthe. Teunis was inmiddels klaar met de studie en werd in Erica predikant van de Hervormde Gemeente aldaar. Daar hebben we zeven mooie jaren gehad. Ook onze kinderen hebben daar goede herinneringen aan. We woonden in de pastorie, met grote tuin. Kerk, winkels en basisschool waren allemaal dichtbij.

Bij deze verhuizing merkten we wel een groter verschil tussen allerlei dingen. Bijvoorbeeld dat iedereen elkaar groette op straat. Of je elkaar nu kende of niet, dat maakte geen verschil. Toen we in die tijd eens terug waren in Capelle aan de IJssel en daar een wandeling maakten door de wijk waar we destijds woonden, keken we vreemd op dat we door niemand gegroet werden.... Dat waren we inmiddels zo gewend!

Ook was het boeiend om het Drents te leren verstaan (aan het spreken moet je als westerling maar niet beginnen, want die tongval blijft toch anders...). Maar niet alleen de tongval is anders, bijvoorbeeld zeggen zij ook 'nodig zijn' i.p.v. 'nodig hebben'. En als er gezegd wordt dat de winkel los is, betekent dat niet dat de winkel uitverkocht is, maar dat hij open is.

Er kwam eens een oudere man aan de deur om te vragen of we bij hem thuis iets moois wilden komen bekijken, als we het wachten konden. En dat wilden we wel, dus wij maar wachten.... Hij vroeg het nog maar eens en na enige tijd begrepen we dat we dan maar direct mee moesten lopen... 'Als je het wachten kan' betekende dus: als je er tijd voor hebt... En zo waren er toen wel meer 'leermomenten'.

In 1989 verhuisden we naar Dalfsen, een groter dorp in Overijssel aan de oostkant van Zwolle. De gemeente Dalfsen telt nu bijna 30.000 inwoners, waarvan er zo'n 11.000 in het dorp Dalfsen wonen. Hier werd Teunis predikant van de Hervormde Gemeente.

1. De eerste vraag aan u, waarom bent u naar Capelle aan den IJssel vertrokken?

Teunis werkte daar al, we wilden trouwen en we kregen daar een flat.

2. Hoeveel jaren heeft u in Giessendam / Hardinxveld-Giessendam gewoond en in welk jaar bent u vertrokken?

Teunis 25 jaar en Bartha 21 jaar; we vertrokken in 1970. We leerden elkaar kennen via het jeugdwerk van de Hervormde Gemeente (toen nog jongelings- en meisjesvereniging).

3. Wat was de reden van uw vertrek?

Zie ook vraag 1. Na de militaire dienst kreeg Teunis in 1968 in Capelle aan den IJssel een baan op een basisschool. We kregen daar toen een flat en trouwden in 1970. Tot die tijd werkte Bartha in een apotheek in Rotterdam. In 1974 verhuisden we naar Zeist, in 1982 naar Erica in Drenthe en in 1989 naar Dalfsen.

In Capelle aan den IJssel zijn onze twee dochters geboren en in Zeist onze zoon.

4. U komt uit een dorp in het westen en u woont nu in een dorp in het oosten. Wat maakt het verschil?

Wij zijn met tussenstappen van west naar oost verhuisd. Toen wij in Capelle woonden was Capelle nog echt een 'groot dorp', met wel veel Rotterdamse invloed. We konden toen nog niet geloven dat later

in 2003 werd dat in Dalfsen een federatie met de Gereformeerde Kerk en in 2008 werd dat een fusie en werd het ook Protestantse Gemeente. We woonden daar bijna 20 jaar in een kolossale pastorie met dito tuin in het centrum van het dorp. In 2009 ging Teunis met emeritaat en toen moesten we natuurlijk de pastorie verlaten. Onze kinderen waren inmiddels het huis uit. Ze zijn alle drie getrouwd, en wij hebben nu een Italiaanse en een Drentse schoonzoon en een Friese schoondochter.

Wij wonen nu alweer 14 jaar in een huurhuis in een nieuwe wijk van Dalfsen. De pastorie is sinds 2012 een hospice.

Het huis waarin we nu alweer 14 jaar wonen.

5. Is het prettig om in een dorp in het oosten van het land te wonen?

Onze ervaring is dat mensen in het oosten doorgaans minder direct zijn en minder gehaast. Een praatje maken met klanten bij de kassa in de supermarkt, ook al staan er nog drie mensen te wachten, en dan ook nog wel even meelopen om de boodschappen in de auto te zetten bijvoorbeeld (dat was in Erica in de jaren '80, zal nu ook anders zijn). Men moet er vaak eerst nog eens even over denken voor een besluit wordt genomen. Westerlingen hebben vaak snel 'de mond los'. Je aanpassen aan de streekgewoontes is natuurlijk wel aan te bevelen.

Het Drents en het Sallands hebben veel overeenkomsten, dus de Drentse leerschool kwam goed van pas. Bij het jaarlijkse dialect-dictee leverde dat voor Bartha al eens een eervolle vermelding op.

6. Hardinxveld-Giessendam heeft 11 Rijksmonumenten, bungelt onderaan de landelijke erfgoedlijst en onderaan de lijst van groene gemeenten, toch vinden veel mensen het prettig wonen in Hardinxveld-Giessendam. Ik kan mij voorstellen dat een mooie en inspirerende woonomgeving een belangrijke rol speelt voor het welbevinden van een mens. Hoe denkt u daarover, u kent nu ook een andere omgeving?

Dorp Dalfsen telt wel zo'n 130 rijksmonumenten. Dalfsen is ook een toeristendorp, met een aantal campings en een jachthaven(tje), een heel groot

Bartha, achterste rij, 7e van links, examenklas 1964 met leraren Koekkoek, Van Es, Schoonaard en Muilwijk.

*Namen klassenfoto examenklas 1964
Calvijschool voor ULO.*

*Voorste rij v.l.n.r.: Anne de Waard, Koos de Roover, Jan Wingelaar, Arie Ruitenbergh, Jacob de Ruiter, Dingeman Beuzekom, Arie van Harten, Leen Egas, John Reuser
Tweede rij: Anja van Merkerk, Klaas Looij, Herma Visser, Jan Koppelaar, Betsy Schakel, Henk van der Hoff, Alice van 't Verlaat, Jan de Kok, Lo van Wingerden, Henk Boer
Derde rij: Ria Sterrenburg, dhr. Job Koekkoek, Corry van Houwelingen, dhr. Jan van Es, Elly Hoogendoorn, dhr. Theo Schoonaard, Adrie Stout, dhr. Wim Muilwijk, Francien van Houwelingen, Gerard Oskam
Vierde rij: Greet van Houwelingen, Piet Kraaijeveld, Janny van Houwelingen, Henk Dankers, Anja van Wijngaarden, Kees van der Vlies, Bartha Adriaanse, Frans Versteeg, Jenny Groenenberg, Gerrit Muis, Casper van den Berg.*

bosgebied, kasteel Rechteren, havezaten, buitenplaatsen, veel monumentale boerderijen, een prachtige kerk, een treinstation en Zwolle dichtbij. En de Lemelerberg en Sallandse Heuvelrug op fietsafstand! Dalfsen ligt aan de Overijsselse Vecht, een heel mooie rivier die komt uit Duitsland en uitmondt in het Zwarte Water bij Zwolle. Hij is lang niet zo breed als de Merwede, maar wel heel geschikt voor de pleziervaart. Anderen komen hier op vakantie en wij mogen er wonen! Er is een kunstweekend in mei (ook bij veel particulieren aan huis), de vier zgn. 'Blauwe Bogendagen' (braderie) in juli/augustus en Monumentendag in september. En niet te vergeten: eiergooien met Pasen, feestweek rond Koningsdag, optocht, sport enz. Ook de traditionele paasvuren bestaan nog steeds, al waren die dit jaar tot twee teruggebracht. Dalfsen telt ook veel buurtverenigingen, wat zichtbaar wordt in de zomerse buurt-barbecues, en de straatversieringen rond Koningsdag en Kerst en alle eerder genoemde activiteiten.

Je ergens thuis voelen heeft niet alleen te maken met de autochtone bevolking, maar ook met hoe je jezelf opstelt. Voor ons was het natuurlijk een heel groot voordeel dat we door het vele kerkenwerk al snel veel mensen kenden. En ze hadden tenslotte ook gevraagd of we naar Dalfsen wilden komen... Onze kinderen wonen nu resp. in Rome, Emmen en Zwolle, dus waarom zouden we vertrekken uit Dalfsen? We hebben nergens zo lang gewoond. Het is hier ons thuis geworden.

7. Men zegt weleens dat een kind zich beter kan ontwikkelen als het opgroeit in een plaats met veel mogelijkheden, zoals in een stad? Hoe denkt u daarover?

Wat ons betreft hoeft je als kind niet in een stad te wonen, een dorp biedt zoveel andere mogelijkheden: rust, vrijheid, veiligheid. Na de middelbare school (ook vaak in een grotere plaats) is er nog genoeg tijd voor de stad (studeren/werken) als daar behoefte aan is. Een stad dichtbij jouw dorp is natuurlijk wel weer fijn....

Teunis is geboren in de Peulenstraat, woonde vanaf zijn 4e tot zijn 17e jaar op Boven-Hardinxveld boven het toenmalige gemeentehuis, waar zijn vader bodeconciërge was en verhuisde toen i.v.m. de samenvoeging van Hardinxveld en Giessendam naar resp. de Schaapmanstraat en de Waalstraat in de Peulen. Hij zat op de 'School met den Bijbel' op Boven-Hardinxveld, ging daarna naar de ULO (Calvijn) en vervolgens naar de Kweekschool in Gorkum.

Bartha woonde tot haar 12e aan de Rivierdijk t.o. scheepswerf De Merwede en daarna 'over 't Spoor' in de Emmastraat. Zij zat op de kleuterschool aan de

De pastorie in Dalfsen waar we bijna 20 jaar in woonden (nu Hospice).

Sluisweg, vervolgens op de 'School met den Bijbel' bij de Boogbrug, en daarna ook op de Calvijn-ULO.

Voor beiden een dorpsje jeugd met goede herinneringen, zowel aan de scholen als aan de contacten. Slootje springen, 's winters via de bevroren slootjes 'overdwars' naar school, busje trappen, pappellen, randje ballen, badminton in de straat, die toen nog niet vol stond met auto's.... als kind hoefde je je echt niet te vervelen, ook al was er geen TV bijvoorbeeld. Natuurlijk is er sindsdien wel e.e.a. veranderd voor de jeugd van nu, social media zijn overal en brengen de wereld bij je thuis. Maar daarvoor hoeft je niet in de stad te wonen.

8. Waarschijnlijk heeft het vertrek naar een andere plaats te maken of te maken gehad met uw beroep. Wat doet of deed u voor werk?

Teunis zat eerst in het onderwijs en werd later predikant (zie boven). Bartha stopte met haar werk als apothekersassistente toen het oudste kind werd geboren. Sindsdien heeft zij altijd vrijwilligerswerk gedaan, oudercie, NCVB/Passage, maar vnl. kerkenwerk. Lid worden van/en vrijwilligerswerk doen bij plaatselijke clubs en verenigingen zijn de beste manieren om in te burgeren in een nieuwe gemeente. En betrokkenheid bij een van de plaatselijke kerken helpt daar zeker ook bij!

9. U bent opgegroeid in Hardinxveld / Hardinxveld-Giessendam, heeft dat invloed gehad op de keuze van uw beroep?

Voor Teunis geldt zeker dat bepaalde zaken in het dorp invloed gehad hebben. De ervaring op school riep al snel de gedachte op om onderwijzer te worden. Daarbij werd in de laatste jaren van de lagere school meester Sluimer het grote voorbeeld.

De keuze om later theologie te gaan studeren heeft meerdere achtergronden. Het duidelijke kerkelijk leven op het dorp, de kerkelijke betrokkenheid van ons gezin en familie (mijn vader heeft jaren in de kerkenraad gezeten -Teunis), de gesprekken op de jongelingsvereniging en de aandacht voor exegese in de preken van ds. Van Brummelen. Maar daarnaast was er ook invloed van buiten het dorp, met name de lessen op de Kweekschool voor het diploma christelijk onderwijs.

10. Als iemand voor de eerste keer naar Hardinxveld-Giessendam gaat en aan u vraagt wat daar zeker de moeite waard om eens te bekijken, wat geeft u diegene dan voor tips mee?

Rijd zeker de hele dijk uit langs de Merwede, van Den Bout tot Sliedrecht; een betere indruk van een dijk-dorp kan je niet krijgen. Prachtige uitzichtpunten, de

Bij ons huwelijk in 1970.

buitendijkse en binnendijkse bebouwing (stoepen en stegen), neem voor lief de kruip-door-sluip-door route in Buitendams. Rij langs de Giessen (rondje Giesenburg bijv.), bezoek museum De Koperen Knop. En doe, zo mogelijk, alles met de fiets, want de vele auto's staan wel vaak in de weg....

*Bartha, achterste rij 6e van links (licht geruite jurk en twee haarstrikken), 2e klas met juffrouw Broekema, 1956
Namen Klassenfoto 2e klas 1956 bij juffrouw Broekema, School met den Bijbel bij de Boogbrug.*

*Voorste rij v.l.n.r. Jan van de Bree, Henk Admiraal, Kees Peursum, Adriaan Egas, Jan Koppelaar, Klaas Blokland, Dirk Dekker
Tweede rij: Dirk/Arie Ambachtsheer, Kees Boogaard, Joop van Herwaarden, Wout Bron, Jilles de Haas, Bert Faro, Wim Blokland
Derde rij: Ada van Dis, Anneke Buijk, Dirrie Egas, Maaïke Ambachtsheer
Vierde rij: Lea Brandwijk, Adrie van de Minkelis, Lettie van Eden, Ina Batenburg, Ineke de Boon, Bartha Adriaanse, Nellie Damen, Nellie Boon, juffrouw Broekema*

Arie Verhoef en Willem van den Heerik

Familie Koppelaar-van Beek verwant aan Van Polanen?

Vanuit het bestuur werd ons begin 2021 gevraagd of wij enige aandacht wilden besteden aan de voorouders van Francina van Helden-Overduin wier voorouders wellicht zijn voortgekomen uit het oude adellijke geslacht Van Polanen.

Natuurlijk wilden wij graag aan deze wens voldoen, niet wetende wat voor een uitgebreid onderzoek dit zou worden. Francina van Helden-Overduin is een kleindochter van het echtpaar Jan Koppelaar en Francina van Beek, die op 5 mei 1900 in Hardinxveld met elkaar in het huwelijk traden. Jan Koppelaar was een Giessendammer, Francina van Beek een Hardinxveldse.

Francina leende ons een groot aantal bescheiden, boekwerken en foto's om het onderzoek te vergemakkelijken. Toen wij later vastliepen, kregen wij nadere bijstand van mevrouw Iris de Ruijter die voor zichzelf een mogelijke stamreeks had ontworpen. Ook zij stelde ons een aantal bescheiden ter beschikking.

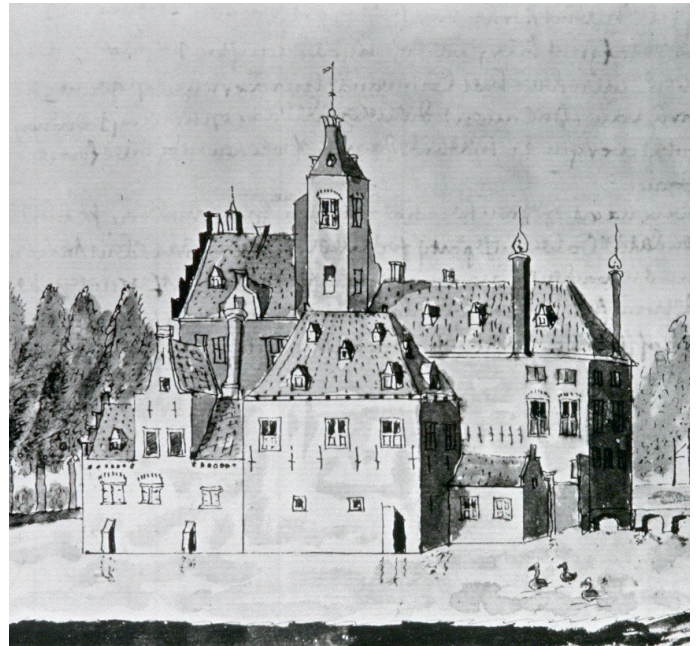
Om de in de kop van dit artikel gestelde vraag kort en simpel te beantwoorden, kunnen wij na lang onderzoek zeggen dat er aanwijzingen zijn die het aannemelijk maken dat er een familieband bestaat met het adellijke geslacht Van Polanen. Waterdicht bewijs hebben wij voor een aantal personen echter niet kunnen vinden. Onze bevindingen worden hiernavolgend beschreven.

Wassenaer, Duvenvoorde, Polanen

De Heren van Polanen stamden af van het oudadellijke riddermatige geslacht Van Wassenaer en behoorde in de late middeleeuwen tot de adellijke elite van het graafschap Holland en het hertogdom Brabant. Filips van Wassenaer (vermeld 1200-1223) geldt als stamvader van dit geslacht. Eén van zijn zonen, Filips, genaamd Van Duvenvoorde, werd stamvader van het huis Duvenvoorde met als wapen in goud, drie zwarte Wassenaars. Zijn zoon Jan van Duvenvoorde (vermeld 1226-1248) was vader van Filips III van Duvenvoorde van Polanen, gehuwd met Elisabeth van Beusichem, Vrouwe van Vianen en Van Polanen en geldt daarom als stamvader van het geslacht Van Polanen. Het geslacht is vernoemd naar het historisch landgoed en het voormalig kasteel Polanen.

De zoon van Filips III van Duvenvoorde, Jan I van Polanen, is de stamvolger van deze tak. Kort voordat

hij overleed werd hij pandheer van Breda. Oudste zoon Jan II van Polanen volgde hem op en werd de eerste vrije Heer van Breda door de aankoop van de burcht, de stad en het land van Breda. Door vererving van de halfbroer van Jan I, Willem van Duivenvoorde, bijgenaamd "de Snikkerieme", die met veel succes geld, goederen en vele landerijen verkreeg, werd het bezit aanzienlijk uitgebreid.

Kasteel Polanen in 1620

Met de zoon van Jan II, genaamd Jan III van Polanen, stierf deze tak van het geslacht Van Polanen in de mannelijke lijn uit. Zijn dochter, erfdochter Jenne/Johanna van Polanen (ca.1392-1445), Vrouwe van Breda en de Lek, trouwde op zeer jonge leeftijd, op 1 augustus 1403, met Engelbrecht I van Nassau-Siegen in Breda. Hierdoor ging de Bredase tak van het huis Nassau-Siegen deel uitmaken van de rijkste en belangrijkste adel van de Nederlanden en begon de opkomst van het huis Nassau in de Nederlanden. Johanna erfde de vele heerlijkheden en ridderhofsteden in Holland en Brabant, Henegouwen, Utrecht en Zeeland. Omdat Johanna het enige kind was van Jan III van Polanen kwamen diens titels terecht bij Johan IV van Nassau, zoon van Engelbrecht en Johanna. De titels 'Heer van Polanen en Baron van Breda', behoren nu, ruim zes eeuwen later, nog steeds tot de titels van onze Nederlandse koning.

De lijn van de grootvader, Jan I van Polanen, stierf niet uit en ontwikkelde zich via zijn zoon Dirk en kleinzoon Otto Dirksz tot Heren van Asperen en de Lek en Heren van Voorst en Keppel.

De kwartierstaat van Francina van Beek en de stamlijn na de 6^e generatie volgen verderop in dit artikel.

De familiewapens van Van Duivenvoorde en Van Polanen naast elkaar

Johanna van Polanen

Familie Koppelaar van Beek

Zoals gezegd trouwden Jan Koppelaar en Francina van Beek op 5 mei 1900 in Hardinxveld met elkaar. Een kleindochter uit dit huwelijk is Francina van Helden, geboren Overduin, die veel gegevens over dit echtpaar heeft verzameld. Zij kwam tijdens haar onderzoek op het spoor van een illustere voorvader, te weten Rogier Gerard van Polanen, een invloedrijk man, waarover verderop in dit artikel meer wordt verteld. De grootmoeder van Francina van Helden, de moeder van Francina van Beek, was Francina Adriana Elisabeth van Beek, ongehuwd. Francina van Beek werd dus in onecht geboren. Hoewel de vader wel bekend is onder de familie is dit niet formeel vastgelegd en laten we dus hier in het midden. Francina Adriana Elisabeth is haar verdere leven ook ongehuwd gebleven. Francina herinnert zich nog dat haar grootmoeder en overgrootmoeder op 4 oktober, ter gelegenheid van Leidens ontzet, altijd haring met wittebrood aten omdat overgrootmoeder in Leiden geboren was. Ook vertelde haar grootmoeder

haar dat zij en haar moeder weleens koekjes en appeltjes van de zolder pikten bij hun oma De Geus (kwartierstaat nr. 6) die nogal op de centen was. Omdat Francina van Beek volgens grootmoeder De Geus beneden haar stand trouwde, kreeg ze bij haar huwelijk zes stoelen. Tenslotte herinnert zij zich nog dat er een glasservies en eetservies was met het wapen Van Polanen, dat zij hadden verworven uit het huwelijk van Jan Adolf van Beek met Petronella Leonarda van Polanen (nrs. 12 en 13)

Het onderzoek naar de verdere voorouders heeft nogal wat tijd geverg, maar uiteindelijk zijn wij erin geslaagd om een kwartierstaat te maken van Francina van Beek. Ook de familie Koppelaar is verder onderzocht doch dit leverde geen belangwekkende feiten op. De oudste die wij hebben gevonden was Jan Cornelisz Coppelaar, geboren in Schoonrewoerd, die op 2 mei 1680 te Ameide in het huwelijk trad met Marrigje Cornelisdr van Langerack, geboren in Tienhoven.

Kwartierstaat van Francina van Beek

Generatie I

1. **Francina van Beek**, geb. Hardinxveld 27 sept. 1880, † Hardinxveld-Giessendam 13 jan. 1962, tr. Hardinxveld 5 mei 1900¹ **Jan Koppelaar**, geb. Giessendam 5 jan. 1878, hoepelmaker, hoepelfabrikant, advertentie-aquisiteur, † Zevenaar 1 maart 1966, begr. Hardinxveld-Giessendam 5 maart 1966,² zn. van David en Grietje de Keijzer.

Generatie II

2. **N.N.**
3. **Francina Adriana Elisabeth van Beek**, geb. Leiden 1 april 1853, † Giessendam 15 maart 1929.

Generatie III

6. **Helmert Willem Peter Leonard van Beek**, geb. Zelhem 26 maart 1825, rentenier, † Hardinxveld 7 dec. 1878, tr. 1e Oegstgeest 31 aug. 1848 **Adriana Catharina Cornelia Meerburg**, geb. Leiden 30 april 1828, † ald. 24 aug. 1849; tr. 3e Giessendam 18 sept. 1862 **Adriana de Geus**, geb. Hardinxveld 30 juli 1817, † ald. 9 juli 1901; tr. 2e Leiden 31 juli 1850
7. **Elisabeth Meerburg**, geb. Leiden 20 juni 1814, particuliere, † Emmikhoven 16 jan. 1862.

Voormalig woonhuis van Helmert van Beek in Hardinxveld (B 503, thans Rivierdijk 574)

Generatie IV

12. **Jan Adolf van Beek**, ged. Utrecht 22 maart 1795, rentenier, † Achttienhoven 2 april 1832, tr. 2e Oegstgeest 22 juni 1827 **Elisabeth Maria Kniest**, geb. Oegstgeest 15 aug. 1805, † Leiden 5 jan. 1887, dr. van Willem en Maria Frederichs; tr. 1e Utrecht 21 juni 1820
13. **Petronella Leonarda van Polanen**, geb. Vlissingen 2 april 1786, rentenierster, † Zelhem 11 april 1825.

Notitie bij de geboorte van **Jan Adolf**: gedoopt in de Jans-kerk

14. **Adrianus Meerburg**, geb. Leiden 24 okt. 1776, Commissaris van de Utrechtse en Goudse veren, fabrikant van wollen dekens., † Leiden 8 okt. 1845, tr. 1e Hoogmade 13 juni 1802 **Maria Spaan**, ged. 's-Gravenhage 19 jan. 1780, † Leiden, begr. Leiderdorp 10 jan. 1803; tr. 2e Sassenheim 22 dec. 1805
15. **Francina Petronella Maria van Heijningen**, geb. Leiden 28 april 1784, † ald. 23 maart 1844.

Notitie bij de geboorte van **Adrianus**: gedoopt in de Pieterskerk

Notitie bij de geboorte van **Francina Petronella Maria**: gedoopt in de Hooglandsche kerk

Generatie V

24. **Helmert Willem van Beek**, ged. Werkhoven 24 maart 1751,³ schout en gaardermeester van Werkhoven, canonicq cappittule van de St. Jan te Utrecht, begr. Utrecht 7 maart 1810, tr. Ooij en Persingen na 28 sept. 1791⁴

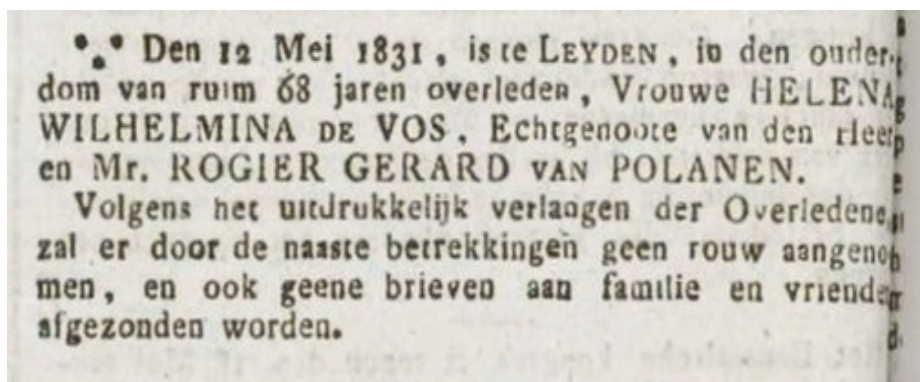
25. **Anna Elisabeth Haas**, ged. Amsterdam 19 dec. 1766,⁵ rentenierster, † Utrecht 3 febr. 1830.

Notitie bij het overlijden van **Helmert Willem**: begraven in de Geertekerk, kelder let. N ingang O

26. **Rogier Gerard van Polanen**, geb. Rotterdam 3 mei 1757,⁶ juris utriusque doctor 1785-⁷ Ordinaris klerk bij de Raad van Justitie in Batavia 1776-, adjunct gezwooren klerk van de Raad van Justitie, Batavia 1777-1783,

- adjunct-pensionaris van de stad Vlissingen 1786-1787, Journalistiek en Grondspeculatie in de V.S. 1791-1796, Minister-resident in de V.S. namens de Bataafse Republiek 1796-1802, Raad van politie aan Kaap de Goede Hoop 1803-1805, vice-president van de Raad van Justitie in Ned. Indië 1805-1807, agent van de Ned. Indische Regering in de V.S. 1808-1811, Farmer te Bridgeport, Connecticut. (V.S.) 1816-, † Bridgeport, Fairfield, Connecticut (V.S.) 9 sept. 1833, tr. 2e A/b schip "Recovery" febr. 1805⁸ **Bernardina Adelaide van Doorninck**, geb. Deventer 17 nov. 1779, † Bridgeport, Fairfield, Connecticut (V.S.) 3 dec. 1852, dr. van Martinus en Aleida Hadewich Wijnanda de Bruijn; tr. 1e Batavia (Ned. Indië) 6 aug. 1780
27. **Helena Wilhelmina de Vos**, geb. Vlissingen, ged. Vlissingen 22 okt. 1762,⁹ † Leiden 12 mei 1831, tr. 1e 16 okt. 1778¹⁰ **Pieter Leonardus van Eys**, geb. Zutphen, adjunct gezworen klerk van de Raad van Justitie, † Batavia (Ned. Indië) omstr. 1779.¹¹

Notitie bij het huwelijk van Rogier Gerard en Helena Wilhelmina: Onduidelijk is wanneer en waar het huwelijk tussen Helena en Rogier van Polanen werd ontbonden. Waarschijnlijk is dit na de trouwdatum van Rogier met Bernardina van Doorninck. Bigamie? Hiernavolgend overlijdensbericht stond in de Leijdsche Courant van 16 mei 1831. Helena wordt daar gemeld als echtgenote van den Heer en Mr. Rogier Gerard van Polanen. Zou zij niet geweten hebben van een 2^e huwelijk?

Rogier Gerard
van Polanen

Helena Wilhelmina
de Vos

28. **Hendrik Meerburg**, ged. Leiden 16 juni 1745, nodiger ter begrafenis, † Leiden, begr. Leiden, tussen 23 en 30 okt., tr. Leiden 16 jan. 1776¹²
29. **Catharina Snarenberg**, ged. Leiden 7 mei 1749,¹³ † ald. 22 april 1824.

Notitie bij het overlijden van Hendrik: Begraven in de Vrouwekerk.

30. **Frans van Heijningen**, ged. Leiden 20 jan. 1733, metselaar, † Leiden, begr. Leiden, tussen 13 en 20 sept. 1783,¹⁴ tr. Leiden 25 febr. 1783¹⁵
31. **Elisabeth Bresler**, ged. 's-Gravenhage 4 dec. 1757, † Katwijk aan den Rijn 5 dec. 1839, tr. 2e Voorhout 12 juni 1785 **Jan Gerrit Pieter Friderichs**; tr. 3e Leiden 24 jan. 1788¹⁶ **Adrianus van der Meulen**. tr. 4e Sassenheim 7 dec. 1800 **George Gezelle**.

Notitie bij de geboorte van Frans: Hooglandsche kerk.

Notitie bij het overlijden van Frans: Begraven in de Pieterskerk.

Generatie VI

48. Jan Otten van Beek, geb. Opheusden omstr. 1717, koster, schout en gaardermeester van Werkhoven, † Werkhoven 24 juli 1813, tr. Werkhoven 23 febr. 1744¹⁷

49. Willemijntje van Dam, ged. Werkhoven 18 dec. 1718, begr. ald. 27 nov. 1804.¹⁸

Notitie bij Jan Otten: 26-12-1743 Opgenomen als lidmaat in Werkhoven met attestatie van Schoonrewoerd.

Notitie bij Willemijntje: lidmaat vanaf jan. 1744; overleden Ao 1804.

50. Jan (Johann) Adolph Haas, † Amsterdam 16 febr. 1791, tr. (ondertr. Amsterdam 16 maart) 1753¹⁹

51. Anna Elizabeth Rochell.

52. Johan (Jan) van Polanen, ged. Berkel 6 jan. 1709, Boekhouder bij de VOC, † IJsselstein, begr. Rotterdam 13 nov. 1786, tr. 1e omstr. 1740 Catharina Deliana de Bevere, ged. Batavia (Ned. Indië) 1 febr. 1722, begr. ald. 27 okt. 1741; tr. 2e Berkel 16 nov. 1750²⁰

53. Sara Macqueleijn, geb. Rotterdam, ged. Rotterdam 21 sept. 1730,²¹ † Leiden 13 maart 1817.

54. François Jacob de Vos, geb. Zierikzee omstr. 1733, lid van de Raad van Justitie, † Azië 8 jan. 1770, tr. (ondertr. Vlissingen 29 jan.) 1757

55. Elisabeth Kroef, ged. Vlissingen 19 febr. 1727, † Batavia (Ned. Indië) omstr. 1782.

Notitie bij het huwelijk van François Jacob en Elisabeth: Vertrekken beide met attestatie dd. 3-8-1765 van de Nederduitsch Gereformeerde Kerk naar Batavia. Afreis op 10 sept. 1765 met het VOC schip Popkensburg.

56. Joannes (Jan) Claasz Meerburg, ged. Leiden 23 nov. 1708, stadsomroeper, tabaksverkoper, † Leiden 25 dec. 1770, begr. Leiden, tussen 29 dec. 1770 en 5 jan. 1771, tr. Zoeterwoude 20 dec. 1733

57. Catharina de Vink, ged. Leiden 24 jan. 1715, † ald. 23 jan. 1768, begr. Leiden, tussen 23 en 30 jan. 1768.

Notitie bij de geboorte van Joannes (Jan) Claasz: werd RK gedoopt maar werd later Hervormd.

Notitie bij het overlijden van Joannes (Jan) Claasz: Begraven in de Pieterskerk

Notitie bij het overlijden van Catharina: Begraven in de Pieterskerk

Notitie bij het huwelijk van Joannes (Jan) Claasz en Catharina: toestemming tot huwelijk verkregen op 4-12-1733 te Leiden.

Getuige Jacob van Werven, voogd van Jan Meerburg.

58. Adrianus (Arij) Snarenberg, ged. Leiden 21 mei 1730,²² dekendrapier, tabaksverkoper, tr. 2e (ondertr. Leiden 16 jan.) 1755 Sara Schult, ged. Leiden 17 april 1713; tr. 1e (ondertr. Leiden 27 febr.) 1749

59. Marijtje (Maria) van Biemen, ged. Leiden 26 nov. 1724.

Notitie bij het huwelijk van Adrianus (Arij) en Marijtje (Maria): getrouwd te Scheveningen

60. Lambert van Heijningen, ged. Leiden 13 nov. 1691,²³ meester timmerman, tr. Leiden 7 mei 1724

61. Maria van Kostenobel, ged. Leiden 22 okt. 1704.

Notitie bij de geboorte van Lambert: gedoopt in de Hooglandsche kerk.

Notitie bij de geboorte van Maria: gedoopt in de Hooglandsche kerk

Notitie bij het huwelijk van Lambert en Maria: Toestemming tot het huwelijk werd op 21 april 1724 te Leiden verkregen

62. Cornelis Bresler, ged. 's-Gravenhage 17 maart 1723, † ald., begr. 's-Gravenhage 8 dec. 1773, tr. Scheveningen 5 juli 1744

63. Petronella van Tol, ged. 's-Gravenhage 7 sept. 1727, † ald., begr. 's-Gravenhage 26 jan. 1805.

Notitie bij het overlijden van Cornelis: aang. impost 8 dec. 1773 (overleden aan een borstziekte)

Notitie bij het overlijden van Petronella: aang. Impost 24 jan. 1805 (overleden aan een beroerte)

Bronnen

1. huw. akte nr. 18
2. begraafplaats Kerkweg
3. dtb Werkhoven 1669-1811 bl. 68
4. boetes op trouwen A'dam nr. 343
5. doopboek 71, fol. 93
6. de Indische Navorscher
7. Nat. Archief toeg. Nr. 1.10.05.04
8. Archief R.G. van Polanen (zie hiervoor onder 7)
9. dtb Vlissingen 1586-1800
10. de Nederlandse Leeuw 1905, bl. 99
11. Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap der Kunsten en Wetenschappen
12. dtb 112/1774-1795 [FS 53] Nederduits Geref. Gem.
13. Nederduits Geref. Gem. M99Q-K8D [FS 322]
14. aang. impost 25 febr. 1783
15. aang. impost
16. aang. impost

Rogier Gerard van Polanen

Wat opvalt in deze kwartierstaat is nummer 26, Rogier Gerard van Polanen. Vermeld zijn een groot aantal functies en bezigheden, en niet de minste, waaruit blijkt dat hij een zeer invloedrijk persoon moet zijn geweest. Voor ons was dit een nader onderzoek waard. Na zijn overlijden in 1833 verscheen in het Christian Register, een uit de New York Evening Post overgenomen artikel, waarin met lof over zijn uitgebreide activiteiten gewag wordt gemaakt. Het artikel, inclusief de hier en daar verbasterde Nederlandse taal, volgt nu:

"JONKHEER ROGIER GERARD VAN POLANEN(*)

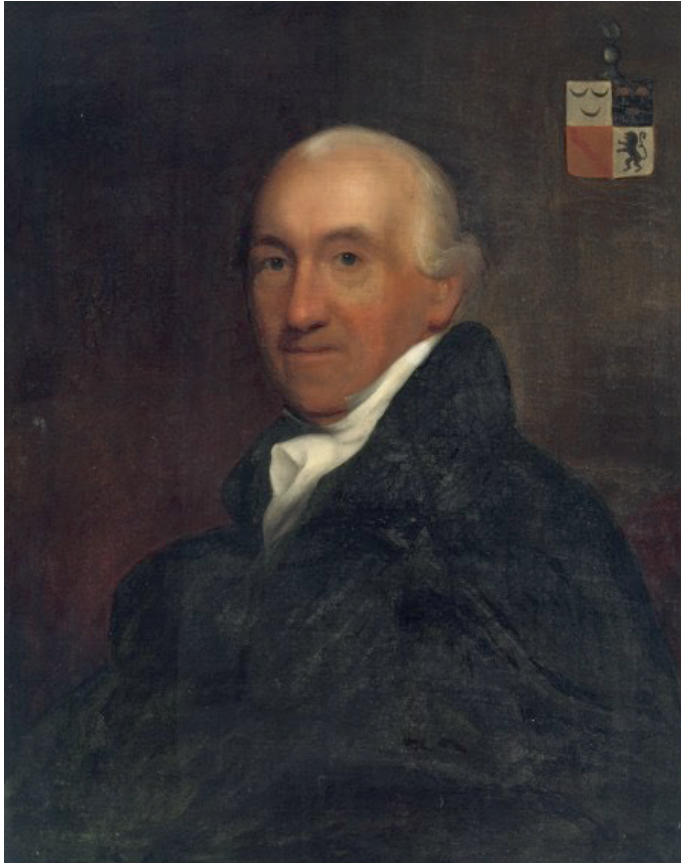
(Uit de New York Evening Post, No. 9695, van 16 Sept. 1833.)

Jonkheer ROGIER GERARD VAN POLANEN, wiens overlijden wij onder de doodsberigten van 1.1. Zaterdag aankondigden, was een man van bijzondere verdiensten en bekwaamheid. Hij was Hollander van geboorte, en heeft zijn vaderland met eere en waardigheid in de vier werelddeelen vertegenwoordigd: in Europa, als Zaakgelastigde van zijne Regering in Zwitserland, en bij eenige der Hoven van het vaste land; in Azië, als het Hoofd der Regterlijke Magt in de Hollandsche volkplanting Batavia; in Afrika, als bekleed met eene hooge waardigheid aan de Kaap de Goede Hoop; in Zuid-Amerika, in eene dergelijke betrekking in Hollandsch Guiana; en in Noord-Amerika, onder het bestuur van WASHINGTON als Consul-Generaal, en onder dat van JEFFERSON als Minister. Dit was de laatste openbare post, dien hij bekleedde. Hij was met warmte de onafhankelijkheid en de oude republikeinsche instellingen van zijn geboorteland toegedaan; en, toen Holland werd ingelijfd in het Fransche Keizerrijk, weigerde hij, eenig ambt onder den nieuwen staat van zaken te vervullen, en leefde gedurende de laatste, dertig jaren als eenvoudig burger in dit land, onder het genot van een onbekrompen vermogen en toewijding aan de wetenschappen.

In vergevorderden leeftijd werd hem door het tegenwoordige Nederlandsche Gouvernement het ambt van Raad van Indië te Batavia aangeboden; hij bedankte er echter voor, om reden zijner zwakke gezondheid en gevorderden ouderdom. Aan eene den Hollandsche Hoogeschoolen opgeleid, was hij in de klassieke Schrijvers, in het burgerlijke Regt, in de Letterkunde van zijn vaderland, alsmede van Italië, Duitschland, Frankrijk en Engeland, ingewijd. Inzonderheid had hij van de Engelsche literatuur eene zoo uitgebreide kennis, als in een vreemdeling maar zeldzaam gevonden wordt. Hij had in zijne jeugd omgang gehad met FOX, VOLTAIRE en GIBBON. Van laatstgemelden plagt hij menige aangename herinnering te verhalen van gesprekken, met denzelfden op de wekelijksche openbare maaltijden en avondbijeenkomsten te Lausanne gehouden, alwaar van tijd tot tijd velen der geleerdste en beschaafdsten mannen van Europa zich lieten vinden. Hier te lande hadden zijne ambtspligten hem, niet alleen in officiële betrekking, maar ook in persoonlijke vriendschap gebragt met WASHINGTON, HAMILTON, den ouderen ADAMS, JEFFERSON en MADISON. Eenvoudig in zijne leefwijze en spaarzaam in zijne gewone uitgaven, was hij echter ongemeen mild ter bevordering van alle nuttige oogmerken. Zijne zachte en innemende manieren maakten hem bemind bij allen, die het geluk hadden hem te kennen. Hij behoorde tot de oude school der Hollandsche Geleerden en Staatsmannen. Trotsch op en gehecht aan den ouden roem, de gebruiken en instellingen van zijn vaderland, was hij een waardig voorstander der grondstellingen, gewoonten en studiën, die een DE WIT, een OLDENBARNEVELD, een GROTIUS voortbragten."

In de Kroniek, geïllustreerd maandblad voor Noord- en Zuid-Nederland, 3e jaargang, 1917, no. 11, vonden wij een artikel over het schilderij van Rogier Gerard van Polanen. Op dit schilderij is geen handtekening te ontdekken. Het is zeer goed uitgevoerd en zeker niet van een onbeduidend schilder. Het werd na uitgebreid onderzoek toegeschreven aan Charles Howard Hodges die een groot aantal van dergelijke doeken vervaardigde. Het schilderij werd in 2008 door veilinghuis Christie's geveild voor 1875 Engelse ponden sterling.

Volgens deskundigen, die onderzoek deden nadat het schilderij bij Christie's ter verkoop werd aangeboden, is het wapen nadien op het schilderij aangebracht. De kwaliteit van het aangebrachte wapen is beduidend minder dan de kwaliteit van het schilderij. Hoe dit ook zij, het aanbrengen door wie of wat zal wel nooit opgehelderd worden.

Rogier Gerard van Polanen

Van Polanen Petel

Op dit gevierendeelde wapen herkennen wij linksboven het familiewapen van het oude riddergeslacht Van Polanen. Rechtsonder zien wij het familiewapen van de (Oranje) Nassau's. (Ook mogelijk is dit het familiewapen van Van der Lecke. De Nassau 'se leeuw had normaliter een rode tong)

Linksonder menen wij het wapen van de Van Arkels te herkennen die gelieerd waren aan het geslacht Van der Lecke, dat eveneens voortspoot uit de Van Polanens. Zij waren onder andere Heren van Asperen. De herkomst van het wapen rechtsboven is onduidelijk. Petel de Vaugarny?

In de rechterbovenhoek van dit schilderij komt een familiewapen voor. Nadere beschouwing leert dat dit wapen in 1847 gevoerd werd door Oscar van Polanen Petel (1812-1875), ass.-resident te Bandjar Negara, (Ned. Indië) en ontleend is aan het wapen van zijn grootvader Rogier Gerard van Polanen (1757-1833). Het familiewapen werd geregistreerd op verzoek van Henriëtte Margot van Polanen Petel, geboren Batavia 15 februari 1921, gehuwd met Ir. Reindert Johannes van Erven en wonende te Scheveningen, dochter van Henri August Johannes van Polanen Petel en Margot Claudine Eugénie Lapré.

Sarah Johanna, dochter van Rogier Gerard van Polanen, geboren in 1784 in Bordeaux, trouwde na het overlijden van haar eerste echtgenoot, Etienne Fermain Perot, op 19 april 1807 met Louis Auguste Jean Petel de Vaugarny. Omdat na Rogier Gerard van Polanen deze mannelijke lijn uitstierf, werd op verzoek van Sarah en Louis bij Koninklijk Besluit de geslachtsnaam nog tot heden ten dage voortgezet onder de naam "van Polanen-Petel". Alzo werd het geslachtswapen geregistreerd.

Voortzetting van het geslacht in een stamlijn

Generatie VII

104. **Thomas van Polanen**, geb. Berkel, ged. Batavia (Ned. Indië) 13 sept. 1682, tr. Berkel 25 juli 1706
105. **Cornelia de Necker**, geb. Berkel nov. 1688, begr. Cool (Rotterdam) 7 jan. 1718.

Notitie bij het overlijden van **Cornelia**: begraven op de Schie.

Generatie VIII

208. **Frans Jansz van Polanen**, geb. Rotterdam omstr. 1630, Meesterknecht der Timmerlieden op "Onrust" (Java), Commandant en baas-timmerman op "Onrust" 1682-, † Batavia (Ned. Indië) 4 juni 1685,³² tr. 1e Rotterdam 7 dec. 1655 **Ariaentjen Theunis**, † vóór 1675; tr. 2e Batavia (Ned. Indië) 23 mei 1675³⁵
209. **Anna de Cocq**, geb. Middelburg omstr. 1651, † 25 juni 1688.

Generatie IX

416. **Jan Aerts. (Ariense) van Polanen**, geb. Rotterdam omstr. 1602, scheepstimmerman, begr. Rotterdam 10 juni 1664, tr. 2e Rotterdam omstr. 1658³⁹ **Jannetje Dirckx**, geb. omstr. 1623, † vóór juni 1664, wed. van Robbert Robbertsz; tr. 1e vóór 23 maart 1647
417. **Lijntge Pieters van Bruinesteijn**, begr. Rotterdam 11 april 1655.

Notitie bij **Jan Aerts. (Ariense)**: 23-3-1647: Kwitantie: Jan Aerts van Polanen, meester-scheepstimmerman, namens zijn vrouw Lijntge Pieters van Bruinesteijn, en Pieter Pieters van Bruinesteijn bekennen hun legaat in de erfenis van Jan Maertens van Vissenaken ontvangen te hebben van Matthijs van Lobbrecht, secretaris van Vreeswijck (alias de Vaert) ald man van Aeltgen Adriaens Vredenrijck -erfgename van Jan Maertens. (Lijntge en Pieter waren gelegateerd in het testament dd. 11-5-1646 voor Schout en schepenen te Vreeswijck voor resp. 300 en 100 gulden. (aktes 278 en 279))

Generatie X

832. **Arent Fransz van Polanen**, † omstr. 1646, tr.
833. **N.N.**

Notitie bij **Arent Fransz**: Over Arent Fransz van Polanen is weinig bekend. Uit een vermelding van 25-10-1601 "Maertgen Aertsdr weduwe van Frans Jansz pontgaerder, pontgaertster, Arent Fransz, haar zoon" blijkt wie de ouders zijn.

Notitie bij het overlijden van **Arent Fransz**: het overlijden rond 1646 blijkt uit erfenissen en verkoop van een huis "de drie Schabellen"

Generatie XI

1664. **Frans Jansz van Polanen**, geb. omstr. 1550, makelaar en pontgaarder te Rotterdam, † Rotterdam vóór 25 okt. 1601, tr. 1e 7 nov. 1574 **Aeltgen Claesdr**; tr. 2e Rotterdam 17 maart 1576
1665. **Maritgen Aert Pieterssoonsdr**, geb. Goudriaan omstr. 1555, pontgaerster, † Rotterdam? na 14 sept. 1630.

Notitie bij **Frans Jansz**: Leenkamer Arkel:

12-4-1581: Cornelis Bastiaansz. bij dode van Bastiaan Corsz., zijn vader, waarna overdracht aan Frans Jansz., pondgaarder te Rotterdam, LRK 135 fol. 194.

27-3-1584: Gerard Allardsz. te Goudriaan bij overdracht door Frans Jansz., LRK 135 fol. 382v.

18-11-1585: Transport van land te Goudriaan:

ORA Goudriaan 1 fol 39 d.d. 18-11-1585: Jan Arien Huygen, Gerrit Cornelisz Stuijver en Neeltgen Cornelisdr, syn suster, met haer gec. voogt Joris Jansz, schout van Goudriaan, transp. aan Frans Jansz haer portie, wesende ¼ part in 3 m. ½ hont en ¼ hont lants, gelegen gemeen in Mr. Coossen-weer, groot 6 m. 1½ hont lants, zoo de vsz. comparanten in dit lant bestorven zijn bij dode van za. Grietken Huygens, tselve weer lants leggende op te N.Z. van Goudriaan, bel. boven Ernst Willemsz en beneden Jan Daemen, str. van de Goudriaan totte landscheyding aen Langerac toe.

Op dezelfde dag transp. Jan Arien Huygen en Frans Jansz aan Gerrit Cornelisz Stuijver 2 hont lants, gelegen op te Z.Z. van Goudriaan, daer aff dat eene hont lants gelegen is in Ykenshoeve, daer die selve Gerrit Cornelisz jegenwoordich op woont, bel. boven Adriaen Pietersz Boon c.s. en beneden Claes Aertsz c.s., str. dezelve hoeve van de Goudriaan totte landscheyding an Slingelant toe, en dair dander hont lants gelegen is in Fy Huygens hoeve, daer vsz. Frans Jansz jegenwoordich op woont, bel. boven Adriaen Heymansz en beneden 't gemeene lant van de Z.Z.

6 mrt 1588: Transport van land te Goudriaan

ORA Goudriaan 1 fol 55vo d.d. 6-3-1588: Frans Jansz als man en voecht van Maritgen Aert Pieterssoonsdr transp. aen Joris Jansz, schout in Goudriaan, 13 hont lants, en Thonis Reijersz transp. aen Joris Jansz vsz. ¾ hont lants, maeckende tsamen het rechte 1/4 part in een weer van 9 m. 1 hont op te Z.Z. van Goudriaan mitte tymeringe, boven tgasthuys tot Schoenhoven en beneden Dirck Pietersz Boon en Arien Henricxz Brouwer.

*GAD-9-1572-314, 23-3-1582

Een Antwerpenaar koopt een stuk grond in Molenaarsgraaf. Jan van Polanen, borger deser stede, ende verclaerde dat hij comparant vercoft ende in den jaere 1574 op den lesten May voor schout ende heemraeden van Molenaersgraeff wettelijck opgedragen heeft ten behouwe ende proffijte

van Jacob Jacobsz van Antwerpen zeeckere elff mergen min een hont vrij lants, aldaer tot Moelenaersgraeff gelegen, maer alsoe overmits de lasten van renten bij Pieter van Terlingen, zijn schoonvaeder, opt selve lant gestelt, daervan zestalve mergen min een half hont ingewonnen vercoft zijn bij decreete, dat daeromme de voorsz. Jacob Jacobsz van den voorsz. 11 mergen min een hont nyet meer behouden en heeft dan zestalve mergen min een halff hont vrij lants, van welcke voorsz. zestalve mergen min een hont, hij comparant bekende bij handen van de voorsz. Jacob Jacobsz betaelt te zijn, den eersten penning metten lesten, belovende deselve zestalve mergen min een halff hont vrij lants voorsz. te waeren ende te vrijen als een vrij goet van allen commer ende anthaelen ende den voorsz. Jacob Jacobsz ende zijn erffven daerinne vrij te houden van alle belastinge soe die zoude moegen wesen, hieronder verbindende hem comparant zijn persoons ende alle zijne geoderen, roerende ende onroerende, present ende toecomende, stellende ende submitterende dezelve onder verbande van allen heeren, hoven, wetten ende gerechten.

Notitie bij **Maritgen Aertsdr**: 25-10-1601: Machtigt Aelbert Reijndertsz tot waarneming van zaken, met name om schip "De Swarte Leeuw" in de Maas te laten brengen.

Tekst: "Maertgen Aertsdr weduwe van Frans Jansz pontgaerder, pontgaertster, Arent Fransz, haar zoon.

de Swarte Leeuw, 44 last: Aelbert Reyndertsz, machtiging tot waarneming van zaken, met name om het schip in de Maas te laten brengen."

2 jun 1610: Transportakte:

Marritgen Aerts, weduwe van Frans Jansz, maeckelaer, draagt over aan Cornelis Weerts, backer, haar schoonzoon, 2 jaar huishuur van de helft van hun huis in 't Oostvierendeel op de zuidzijde aan de Hoochstraet, in gebruik bij Lijsbet Claes en Geertgen Claes, beiden ongehuwd, en gelden uit de boedel van Jan Jansz, backer, in mindering van de borgtocht van 170 gulden, waarvoor Cornelis Weerts zich voor haar ten behoeve van Cornelis Opmeer borg had gesteld.

14 sep 1630: Uitkoop akte Notaris Gerrit van der Hout (In deze akte worden de (schoon)kinderen van Frans samen vermeld. Verwantschap tussen één of meerder kinderen blijkt ook uit andere aktes.) Gijsbert Fransz, Leonart Verboom (Man van Elsken Frans van Polanen), Cornelis Waerts (man van Beatrix Frans) en Jasper Waerts (man van Macheltsen Frans), mede namens Robbert Aerts (Man van Geertje Franse) en Adriaen Dircx (Man van Maertge Frans van Polanen), en gemachtigd door Cornelis Huyberts, coorncooper te Vianen, op 26 augustus 1630 voor notaris Antony de Ridder, hebben geprocedeerd met de kinderen en erfgenamen van Jan 't Hooft betreffende de uitkoop van de boedel van Huibertgen Willems. Volgens haar testament voor notaris Abcoude zal 156 gulden moeten worden uitgekeerd aan elk van de kinderen van Jan 't Hooft en hun vrouwen. De boedel van Lijsbeth Staet, vrouw van Cornelis Huyberts is ingevolge haar testament gescheiden en gedeeld. Andries Jans, Hendrik Jans en Willem Aryens verklaren hiermede bekend te zijn.

Aantekeningen: *Hoewel 3 dochters niet met de achternaam 'Van Polanen' zijn genoemd blijkt de verwantschap uit diverse aktes.* Er zijn ook bronnen waaruit zou blijken dat Maritgen Aerts voortkomt uit een bastaard van het Overijsselse adellijke geslacht Mulert en zij geboren zou zijn te Genemuiden. Hiervan is echter geen duidelijke bevestiging verkregen.

Notitie bij het huwelijk van **Frans Jansz** en **Maritgen Aertsdr**: huw.akte:(Oud archief van de stad Rotterdam(OSA), inv.1053, fol.16)

Den voorseijden dage compareerden voor Burgermeesteren deser Stede Frans Jansz pontgaerder ende Maritgen Aertsdr. huisvrouw uijt Goudriaen ende verclaerden dat sij bij weten wille ende consent van haer vader moeder ten weerz. In den echte. state waren getreden ende dat sij dyen volgende ende naer vermogen 'd ordonnantie ende publicatie bij den magistraten deser stede gemaect daer in begeerden te continueren ende over sulcx sijn sij volgens de selve ordonnerende heur voorscreven burgers daer inne bevestigt ende geconfirmeert actum als boven
(Dit is een bijzondere huwelijksakte. Het gaat hier om echtelieden die al eerder gehuwd waren en dit om de een of andere reden bij de heren burgemeesters (Stadstrouw) in Rotterdam moesten bevestigen. Ze waren dus al eerder gehuwd, mogelijk was er dus al sprake van een kind of meerdere kinderen. De echte datum van de trouw is niet gegeven.)

Generatie XII

3328. Jan Jansz van Polanen, geb. omstr. 1525, † vóór 22 maart 1558, tr.

3329. Elisabeth Pietersdr van Scharlaken, Jonkvrouw, geb. omstr. 1520, † 14 jan. 1576, tr. 2e omstr. 1559 **Pieter van Teijlingen**, geb. omstr. 1532, † omstr. 1605.

Notitie bij **Jan Jansz**: *GAD-9-1538-157, 29-3-1560

De verdeling van de nalatenschap van Jan van Polanen. Roerende die doot van Jan van Polanen.

Samenvatting: Voor de schepenen van Dordrecht compareert Pieter van Teylingen, als man en voogd van jonkvrouwe Elisabeth van Scherlaecken Pietersdochter. Zij was eerder gehuwd met Jan van Polanen enerzijds;

en Jacob Dircx van Clootwijk als bloedvoogd van Gerrit, Jan van Polanen Janszoonen en Janneken van Polanen Jansdochter, achtergelaten weeskinderen van genoemde wijlen Jan van Polanen uit zijn huwelijk met Elisabeth, anderzijds. Zij verdelen onderling de erfenis. Vervolgens wordt de verdeling opgesomd. Daarin komt voor: 'Noch een renthe van ses karolus guldens t'sjaers ter lossen den penning sestien, spreekende op Claes Huygensz in Nyeuleckerlandt'. 'Waertegens d'voersz. Jans Dircx van Cloetwijk uyten naeme van de voersz. weeskinderen alleen bedeeft ende gebleven is, eerst aen elf mergen lants gelegen op Moelenaersgraeff, genampt den Hoegen Werff'. 'Noch aen een losrenthe van drie karolus guldens t'sjaers ter losse den penning sestien, spreekende op Paen Jaepen cum socys, wonende in Slydrecht'.

GAD-9-1576-164, 15-8-1588 (kennelijk is de stadsbode een zoon van Jan Jansz van Polanen)

Jan van Polanen, stadbode, gaat naar Brandwijk om in de vergadering van schout en gerechten een aanmaning te doen. Ter instantie van Cornelis Florisz uyt Brantwijk, requirant. Jan van Polanen, stede-bode, oudt ontrent 32 jaren verclaert bij eede, dat hij deposant in den jaere vijff ende tachtich, wesende in Brantwijk ten huysse van den secretaris aldaer, alwaer ten zelve tijde de gerechte vergadert waeren, versocht is geweest van den

requirant omme aen den schout ende gerechte te doen de renovatie met zeeckere twee acten van condemnatie, d'een inhoudende vijff rinsgulden ende d'ander drie rinsgulden, ende dat die van den gerechte t'selve hoorende, hebben op hem deposant ende den requirant versocht dat zij mette selve renovatie souden ophouden, belovende hem dat zij hem deselve twee sommen mette kosten die ter cause vandien gedaen waeren, zouden laten corten aen den eersten ommeslach van denzelven jaere 1585. Heerlijkheid Eethen en Meeuwen inv. 44 fol. 38, 14-7-1592: In de vererving van de 8 morgen tienden in Eethen zien we dat van Adriana van Rijswijck het leen in 1592 gaat naar Jan Jansz. van Polanen haar kleinzoon. Dat zal deze stadsbode zijn? zie hierna: 42. 8 morgen tienden in Eethen in de Oude weide, (1554: oost: de Hoofdwetering, west: de Oudeweidse wetering, zuid: de gemeente, noord: het land van Heusden).

27-4-1536: Herbert Hermansz. voor Adriana, oudste dochter van Adriaan van Rijswijk, bij verzuim, 41 fol. 8.

25-7-1554: Adriana, dochter van Adriaan van Rijswijk, mag beschikken, 41 fol. 11v-12.

3-3-1571: Belast voor Katharina Filipsdr. met 4 gouden karolusguldens door Willem Rogge

Joostenz. voor Adriana van Rijswijk, weduwe Adriaan van Polanen, te lossen met f 56,-, 41 fol.17v.

14-7-1592: Corst Hendriksz. de Groot voor Jan van Polanen Jansz., 41 fol. 22v.

3-11-1610: Dingman Jansz. Loef voor Gerard van Polanen bij dode van Jan, diens vader, 41 fol.107.

4-7-1618: Thomas Danielsz., kwartiermeester van het regiment van kolonel Ogel, voor Maria van Polanen bij dode van Gerard, haar broer, 41 fol. 106v.

6-1-1631: Gerard Jansz. Hexx bij overdracht door Maria van Polanen, 44 fol. 38.

17-2-1638: Cornelis Egbertsz. bij overdracht door Gerard Jansz. Hexx, 42 fol. 12, 44 fol. 38.)

Generatie XIII

6656. Jan Adriaensz van Polanen, geb. omstr. 1510.

Van deze Jan Adriaensz is niet veel meer bekend. Ook een echtgenote wordt nergens ten tonele gevoerd. Dit is een zwakke schakel in het geheel. Wel wordt hij genoemd als een van de drie mondige kinderen van Jonkvr. Adriana van Rijswijk in 1547 en nog eens in 1549.

Generatie XIV

13312. Adriaen Jansz van Polanen, † vóór 2 febr. 1571, tr.

13313. Adriana Adriaensdr van Rijswijck, geb. omstr. 1490.

Notitie bij **Adriaen Jansz**: Nassause Domeinraad inv.7320 fol. 122 dd. 20-3-1519:

"Adriaan van Polanen wordt beleend met 9 morgen land in Ganswijck na het overlijden van zijn vader Jan Dircksz van Clootwijck"

Gorinchem R127 nr. 424, 7-5-1547: Transport.

"Jonkvrouw Adriana van Rijswijk, huisvrouw van Adriaan van Polanen verkoopt al haar onroerende bezittingen in Rijswijk aan Aerdt Spierinck van Aelburch. Aanwezig zijn ook haar drie mondige kinderen Jan, Adriaan en Willem."

Nationaal Archief Den Haag, Heren van Altena, inv. 68 fol.30v, 1549:

"Aernout Spiering van Aalburg bij overdracht door Lyonis van Weiburg voor Adriaen (Adriana) van Rijswijk, gehuwd met Adriaen van Polanen. Bevestigd door Jan en Adriaen van Polanen."

Heerlijkheid Eethen en Meeuwen inv. 41 fol. 11v, 25-7-1554:

"Joncvrouw Adriana van Rijswijk, wettige dochter van Adriaan van Rijswijk, krijgt het recht om bij testament te beschikken over de thienden die zij in leen heeft van het Huis van de Heerlijkheid Eethen en Meeuwen."

Heerlijkheid Eethen en Meeuwen inv. 41 fol. 17v, 3-3-1571:

"Wederom Joncvrouw Adriana van Rijswijk, nu weduwe van Adriaan van Polanen, en wederom over de tienden in Eethen. Helaas kan ik het stuk niet goed lezen" Heerlijkheid Eethen en Meeuwen inv. 44 fol. 38, 14-7-1592: In de vererving van de 8 morgen tienden in Eethen zien we dat van Adriana van Rijswijk het leen in 1592 gaat naar Jan Jansz. van Polanen (haar kleinzoon?)."

Notitie bij **Adriana Adriaensdr**: Heerlijkheid Eethen en Meeuwen inv. 41 fol. 8 dd. 27-4-1536:

"Adriana van Rijswijk, de oudste dochter van Adriaan van Rijswijk, wordt beleend met 8 morgen tienden te Eethen in de "Oude Weijde". Haar gecoren voogd is Herbert Hermans"

Generatie XV

26624. Jan Dircksz van Clootwijck, geb. omstr. 1445, † 1518, tr.

26625. N.N.

Dat Jan Dircks de vader is van Adriaen Jansz. Van Polanen blijkt uit de belening van 9 morgen land in Ganswijck, beschreven onder Generatie XIV.

Generatie XVI

53248. Dirck Adriaensz ridder van Clootwijck, Heer van Clootwijck, geb. omstr. 1415, † vóór 1473, tr.

53249. N.N.

Notitie bij **Dirck Adriaensz**: Dirck Adriaensz, Dirck zegelde met twee ruggelings geplaatste zalmen overtopt door een halve maan.

Zou twee keer getrouwd zijn geweest. Hiervan geen sluitend bewijs gevonden.

Generatie XVII

106496. Adriaen Reijertsz ridder van Clootwijck, Heer van Clootwijck, geb. omstr. 1395, leenman,
† Altena 1468, tr. Almkerk of Woudrichem omstr. 1415⁴³

106497. Dirkje van Polanen, jonkvrouw, geb. Almkerk omstr. 1395.

Notitie bij **Adriaen Reijertsz**: Adriaen (later "van Clootwijck") kocht op 24 febr. 1418 de ridderlijke hofstede "Clootwijck" (onder Almkerk) van Floris van Klotwijck Pontiaensz. (ex matre Lijsbeth Florisdr. van Dalem). Adriaen is zich pas daarna "van Clootwijck" gaan noemen. Er blijkt nergens dat hij tot het geslacht behoorde. Als mogelijke vrouwen worden ook "een dochter van Reijmbert van der Brugge" en Johanna Willemsdr van Nedeveen genoemd. Bronnen: "Een speurtocht door de Langstraat (1500-1650)" door Mevr. A.I. Menalda-van der Hoeven (1981).

Hij was ook bekend onder de naam Adriaen Jan Arnts (later "van Clootwijck")

Adriaen van Clootwijck, Ridder, hadde ten wijve jonkvrouw Dirk(je) van Polanen; hij werd mede geruineerd neff'ns Margriete, baandervrouwe ter Merwede, en vele andere edel lieden in den Waard van Zuyd Holland, van ouds genaamd Den Grooten Waard, geinundeerd in het jaar 1421. Hij bedijkte, als blijkt bij eenen schepenenbrief van Almkerk, van den 10 September 1534, niet anders van alle zijne Landen aldaar gelegen, als 54 of 55 mergen lands aan zijn Hof-Stede Clootwijck. Bron: "Beschrijvinge der stad Dordecht" blz. 1113 Matthijs van Balen.

Notitie bij **Dirkje**: Geni World Family Tree,

Dirkje Van Clootwijck, geboren Van Polanen, Geboorte: Ongeveer 1400 Huwelijk: Echtgenoot Adriaen Reyertsz Reyersz. Van Clootwijck , geboren tussen 1410 en 1415 - Almkerk, Woudrichem, North Brabant, Vader: Otto Otto Dircksz. van Polanen, Heer van Asperen. Moeder: Johanna van Polanen (geboren van Voorst), Adriaen Reyertsz Reyersz. Van Clootwijck. Kinderen: Reywaert Adriaensz Adriaansz. Van Clootwijck, Dirck Adriaensz Reywaert Van Clootwijck. Broers/zusters: Alferade Elburga van Langerak (geboren van Polanen), Cunegonda van Polanen, Jan Onbekend.

The Geni Wereld Stamboom kan gevonden worden op www.Geni.com. Geni is eigendom van en wordt uitgevoerd door MyHeritage. Bewijs dat Dirkje daadwerkelijk een dochter is van Otto Dircksz, ridder van Polanen, wordt niet gegeven.

Er zijn meerdere publicaties waarin Dirkje van Polanen wordt opgevoerd. Buiten kijf staat dat zij heeft bestaan, een belangrijk personage was, getuige de titel "Jonkvrouw". Dit zal betekenen dat zij toch afkomstig is uit deze omgeving, vermoedelijk een dochter van Otto Dircksz.

Iets dergelijks geldt voor haar man, Adriaen, die ridder van Clootwijck werd na de aankoop van de ridderlijke hofstede "Clootwijck". Het lijkt er op dat hij afstamde van het Geslacht Van der Merwede, hoewel dit vreemd overkomt nu deze tak zegelde met twee ruggelings geplaatste zalmen.

Generatie XVIII

212994. Otto Dircksz ridder van Polanen, Heer van de Leck, Polanen en Asperen, geb. Monster omstr. 1370,
† 's-Heerenberg 22 dec. 1423, tr. 21 juli 1401

212995. Johanna van Voorst, Vrouwe van Voorst en Keppel, geb. Voorst omstr. 1380, † omstr. 1416.

Notitie bij **Otto Dircksz**: Otto van Polanen, heer van Voorst en Keppel en 3e heer van Asperen, overleden na augustus 1426 (maar voor 1429).

Otto was huwelijksgetuige in 1383, ridder en raadsheer in 1391 van Albrecht van Beieren, met zijn vader en broers verbannen op 28 mei 1393 maar op 1 mei 1397 weer begenadigd.

Wordt als Heer van Voorst en Keppel op 2 januari 1402 door Albrecht van Beieren beleend met alle goederen welke zijn schoonvader in leen had gehad. Wordt op 31 maart 1402 en op 30 januari 1404 vermeld als heer van Voorst. Geeft samen met zijn echtgenote op 17 september 1404 Keppel stadsrechten. Graaf Willem VI beleent hem op 11 januari 1407 opnieuw met al zijn goederen. Door het overlijden van zijn vader in 1412/13 wordt hij ook heer van Asperen, draagt in 1416 samen met zijn echtgenote Voorst en Keppel op aan hun zoon Johan (onder beding de beide heerlijkheden te allen tijden ongesplitst te laten) Otto was een der edelen die op 15 augustus 1416 de toekomstige gravin Jacoba van Beieren hun steun toezegden. Op 29 september 1419 is hij mede ondertekenaar van de Gelderse landvrede, draagt op 9 juni 1425 samen met anderen het land van Dalem over aan hertog Arnold van Gelre. Otto is getrouwd voor 1402 voor de kerk met Johanna van Voorst, vrouwe van Voorst en Keppel, overleden na 1416.

Notitie bij **Johanna**: 2. JOHANNA VAN VOORST (Vrouwe van Voorst en Keppel), Dochter van Wolter van Voorst en Keppel en Cunegonda van Meurs. Zij was gehuwd met Otto van Polanen, heer van Asperen, zoon van Dirck van Polanen geheten van der Lecke en Elburch van Arkel. Als Otto van Asperen, heer van Voorst, komt hij voor het eerst voor 21 juli 1401, op welke datum hij dus al gehuwd was (van Doorninck, T. Rek. Overijssel Deel. II, 92). De 17e april 1404 geven Otto van Asperen, ridder, heer van Voorst en Keppel, en Johanna, vrouwe van Voorst, Asperen en Keppel, stadsrechten aan Keppel (Nijhoff: Bijdr. IX, II, 88). Heer Otto van Asperen, ridder, en Johanna, vrouwe van Voorst, verkopen 13 december 1406 aan Dyrick den Olden acht morgen land in Mastenbroek (Charters Kl. Bethl. bij Zwolle, no. 35). Beide echtgenoten verpachten 13 mei 1409 het meierrecht van een hofstede te Voerst aan Goedert van Franchuys en diens broeder Jacob (Archief Almelo no. 138). In 1416 dragen Otto en Johanna aan hun zoon Johan van Polanen de heerlijkheden Voorst en Keppel op onder beding deze ongesplitst te laten. Deze Johan komt 3 juli 1426 voor als Johan, zoon tot Asperen, heer van Voerst en Keppel (Archief Almelo no. 200) en wordt 25 juni 1430 heer van Asperen genoemd. Zijn vader Otto is dan blijkbaar overleden. In 1419 sluit heer Otto de landvrede mede tussen hertog Jan van Beijeren en Reynald, hertog van Gelre en Gulik, en de steden Utrecht en Amersfoort, insgelijks doet zijn zoon Johan. In feite is Johanna de laatste telg van het oude geslacht Van Voorst.

Tot slot nog enkele gegevens: Leenregister bisschop Frederick van Blanckenheim:

Vrouwe Johanna, vrouwe van Voorst en Asperen en Keppel, beleend met alzulc goed als heer Sweder, heer van Voerst en Keppel. van de bisschop te leen hield, 1402 mei 12; hulder is Otto van Asperen, heer to Voerst en Keppel.

"Item op die selve tyt hebben gecoren to mombers heer Otto van Asperen, vrouwe Johanna ende Elysabeth van Vorst: Bernt de Roeden, Herman van Witman, Henric van Rhaderloe, e.a".

Daar Johanna van Voerst met haar man Otto de laatste houders van het Hollandse leen Urk van hun geslacht zijn geweest, lijkt het mij nuttig deze leenopvolging hier te laten volgen:

Van Mieris, Charterboek, enz. Dl. II, blz. 520: 24 juli 1331. Wij Willem Grave van Holland enz. maken cond enz., dat wi heren Janne van Kuynre, ridder, verlien alzulc goed alse Heynric van Kuynre, sijn neve, van ons te lien hild, dats te wetene (o.a.):

al dat gherecht van Kuynre; item dat gherecht van Emlairden half; voert dat overste recht tote Orc; item al 't gherecht van Orc, drie weken voir Zente Michielsdage ende drie weken dair na. (N.B. Na zijn dood zullen deze lenen komen op zijn zoons Harmen en Jan van Kuynre).

ibidem Dl. III, blz. 170:

26 oktober 1364. Roederic van Voerst ontfaenc van minen here hertoghe Aelbrecht alsulc leen als syn vader plach te houden van de Graeflicheid, dat is Orc, Emelwaerde ende den hof te Tollebecke. Wilc lien him myn Heer verlyede, behouden minen Here ende elcken man zyns recht, enz.

Hollandse Lenen, Alg. Rijksarchief den Haag:

8 februari 1408. Willem IV, graaf van Henegouwen, Holland, enz. doet uitspraak in een geschil tussen Otto van Asperen, heer van Voorst en Keppel, ter eenre en heer Dirk van Zwieten ter andere zijde wegens het leenbezit van een gedeelte van het eiland Urk aan de Z. zijde van de kerk, geheten "die Delff, ende half Emelwairde", waarbij dit, als zijnde altijd een hollands leen geweest opnieuw aan Otto's vrouw Johanna. vrouwe van Voorst en Keppel, wordt toegewezen.

Van Mieris, Charterhoek, Dl. IV, blz. 210:

Gorinchem 31 juli 1412. Willem, enz., doen cond alle luden, dat voir ons en voir onse manne hierna bescreven gecomen is onse geminde die vrouwe van Voerst, van Keppel ende van Asperen. mit onsen geminden heren Otto, here van Asperen, van Voerst ende van Keppel, hoeren wittachtigen man ende voecht ende heeft ons opgedragen ende quyt gescouden tot behoef Hermans van Kuynre alle rechts ende toeseeggens, dat si hadde aen die heerlicheden ende goederen van Orck aen die Zuytzide van der kercke, dat geheten is die Delf, ende half Emmelwairde mit allen hoeren toebehoeren, so si dat van ons te lien te houden plach, ende verteegeh dairup als onse manne wijsden dat recht was, enz.

Generatie XIX

425988. Dirck van Polanen van der Lecke, Heer van Asperen, geb. Monster omstr. 1335, Drost van Heusden, † Santpoort 30 juni 1412, tr. omstr. 1365

425989. Elburg van Asperen van Arkel, Vrouwe van Asperen, geb. Asperen omstr. 1335, † Hekeren vóór 8 maart 1415.

Notitie bij **Dirck**: NOTE:19 Dirck van Polanen geheten van der Lecke, aanvoerder der Hoeksen in 1358, drost van Heusden 1359, heer van Asperen 1366, overl. tussen 30-6-1412 en 8-1-1413, tr. 1366 Elburg van Asperen, Vr. van Asperen, dr. van Otto II van Asperen en Hagestein, ridder, en Aleijnd van Avesnes.

Notitie bij **Elburg**: Elburg van Arkel van Asperen, vrouwe van Asperen, overleden voor maart 1415, wordt op 9 mei 1366 door de ruwaard hertog Albrecht te Geertruidenberg beleend met de stad en heerlijkheid Asperen de huizen Wadenburg en Lingenstein. (Bron: Kastelen in Nederland) Asperen heeft lange tijd een heerlijkheid gevormd. De heerlijkheid grensde in het westen aan de heerlijkheid Heukelum, in het noorden aan de rivier de Linge, in het oosten aan de heerlijkheid Gellicum en in het zuiden aan de heerlijkheid Herwijnen. De eerste heer van Asperen die wordt genoemd is Jan van Arkel (ca. 1170-?). Otto van Arkel (ca. 1237-ca. 1283) en Otto I van Heukelum en Asperen (ca. 1270-ca. 1345) worden ook wel als stamvaders van het geslacht genoemd. Otto I zorgde ervoor dat het Huis Arkel Asperen in 1313 als vrije heerlijkheid in 'onsterfelijke' erfleen kreeg van Willem III van Holland. In 1347 sneuvelde nakomeling Robrecht van Arkel, waarmee de heerlijkheid verviel aan het geslacht Polanen, waarvan Dirk van Polanen was getrouwd met Elburg van Asperen. Zijn zoon Otto van Polanen trouwde met Johanna Van Voorst en Keppel. Via verschillende vrouwen; Alferade, Belior (Belia), Elburg (Elborch) en Cunegunda (Coenigonde) werd de leen uiteindelijk gesplitst tussen Aernrt (Arend) Pieck van Beesd (1468) en Rutger Van den Boetzelaer (1441). Een nakomeling van Beesd, Willem van Buren, schoot Van den Boetzelaer dood in 1460, waarop van Buren werd opgehangen en Beesds deel verbeurd werd verklaard, zodat de familie Van den Boetzelaer ook de andere helft in leen verkreeg (1481 en 1484). De familie Van den Boetzelaer hield vervolgens de heerlijkheid in bezit tot 1795. (bron: Geschiedenis Asperen)

Generatie XX

851976. Jan I ridder van Polanen, geb. Wassenaar omstr. 1285, baljuw in Rijnland 1331-, † Monster 26 sept. 1342, tr.

851977. Catharina van Brederode, geb. Santpoort omstr. 1297, † Monster 28 juni 1372.

Notitie bij **Jan I**: Wordt op 6 december 1305 genoemd als zoon van Philips van Duivenvoorde en 30 maart 1306 als neef van Dirk van den Wale, die hem 17 september 1311 de molen te Voswijk in Monsterambacht schonk. Van zijn vader erfde hij tussen 1307 en 1309 de bezitting Polanen,

eveneens gelegen onder Monster. Op 30 maart 1326 pachtte hij de heerlijkheid van de Lek, te weten de ambachten: Krimpen aan de Merwede (= aan de Lek), Krimpen aan de Yssel, Ouderkerk en Zuidbroek "om 490 pond Hollands, den grote Tornoise voir achte penninghe gherekent, die hi ghehelic ende al betaeld hevet". In 1327 werd hij beleend met Heemskerk en Castricum, hij werd ridder (1329) en baljuw in Rijnland (1331), Woerden, Kennemerland en West-Friesland. Op 19 november 1335 verwierf hij Capelle van heer Pieter van der Leck, terwijl hertog Jan III van Brabant hem op 9 dec. 1339 de heerlijkheid Breda, waarvan zijn broer Willem v. Duivenvoorde het vruchtgebruik had, voor 28.000 kleine florijnen verpandde. Op 15 januari 1342 beleende graaf Willem IV hem nog met een korentiende en de smaltiende in Poeldijk. Notitie bij de geboorte van **Catharina**: Catharina werd geboren op slot Brederode te Santpoort.

Generatie XXI

1703952. Filips III van Duivenvoorde van Polanen, geb. Monster jan. 1254, † Mechelen (B) vóór 11 mei 1309, tr.

1703953. Elisabeth van Beusichem en Vianen, † na 1307.

Notitie bij **Filips III**: Eerste Heer van Polanen, op 6 november 1295 door graaf Floris V daarmee beleend, liggende in het Westland bij Monster. Trok in 1298 namens graaf Jan I naar Frankrijk om een bondgenootschap met Koning Filips IV te sluiten. Deed op 2 november 1303 met 3 andere heren uitspraak in een geschil over goederen in Tieselijnswarden. Werd op 10 maart 1304 door graaf Jan II begiftigd met 100 pond "tot betering van zijn leen". Trad nog op als arbiter op 2 augustus 1305. Was nog in leven op 24 juni 1307, maar overleed vóór 11 mei 1309 (Gesch. geslacht Wassenaar, blz 181-182, Obreen)

Bronnen

32. Geneanet

35. de Indische Navorser oktober 1938

39. huwelijksvoorwaarden

43. Geni World Family Tree

De tussen de teksten aangegeven bronnen.

Geraadpleegde literatuur: (o.a.)

- Beschrijvinge van Dordrecht, Matthys Balen 1677
- Batavia Illustrata, v. Leeuwen 1685
- De Wapenheraut
- De Nederlandsche Leeuw
- Heerlijkheden rond Gorinchem, de Jong, 2011
- Familie Van der Merwe, Van Clootwijk, Van Muijlwijk: J. Hartog, O.H.K. ver. "Sliedrecht"
- De Kroniek, geïllustreerd maandblad voor Noord- en Zuid-Nederland
- Etc.

Epiloog

Aan deze publicatie is een zeer langdurig onderzoek voorafgegaan. Wij menen hiermede te hebben voldaan aan de oorspronkelijke wens om het voorgeslacht van Francina van Beek te onderzoeken. De inhoud is verantwoord voor zover het de geciteerde bronnen betreft. Voor sommige bronnen, die niet officieel geregistreerd zijn, kunnen wij niet instaan. Dit geldt ook voor de geraadpleegde literatuur, zoals Van Balen en de Batavia Illustrata. Toch zijn dit wel belangrijke bronnen om te vermelden, omdat zij een goede beschrijving geven van de toenmalige samenleving en omstandigheden. (de auteurs)

DE NOTOLOOG

Theo van Houwelingen, bij velen bekend als een zoon van Ruub van Houwelingen de groenteboer, maar ook bekend als raadslid voor de Christen Unie en als echtgenoot van Jannie en vader van, nou noem maar op...

Alleen is Theo in ons dorp niet bekend als marktkoopman. Maar vraag het eens in Grave of in een ander Brabants dorp en ze wisten voor een aantal jaren precies wie Theo en ook Jannie van Houwelingen waren met hun ruim gesorteerde Notenkraam.

Bij collega's was Theo ook geen onbekende. Hij lag zelfs zo goed in de markt dat hij in het landelijke vakblad De Koopman een column had onder de naam De Notoloog.

Ik kreeg de vele columns, gebundeld tot een boekje, eens onder ogen en ik vroeg hem of hij het goed zou vinden als ik daar zo nu en dan eens een verhaaltje van in het Mededelingenblad zou publiceren. Deze keer de eerste bijdrage. AvL

MENTALITEIT

Theo van Houwelingen – de notoloog

Het valt mij telkens weer op hoe verschillend de markten onderling zijn. Hoe verschillend de mensen zich gedragen. Het is een leuk stadje in het midden van het land. Best een leuke markt. Waar ik me dan over verwonder is de mentaliteit van veel marktbezoekers.

"Meneer, ik ben aan de beurt!" "Bekijk jij het maar, ik was aan de beurt", zegt een andere klant bits. "Als je mij nu niet helpt, zegt de eerste, dan ben ik weg!" "En als je haar als eerste helpt, dan bekijk je het maar", zegt de tweede. Als er nu twintig man voor je kraam staan dan kan ik zo'n discussie nog enigszins begrijpen, maar als er maar twee of drie personen voor je kraam staan, vind ik zo'n discussie zo zinloos. Nog afgezien van de toon waarop het alles wordt gezegd. Als dat eens een keer voorkomt oké, maar als dit bijna structureel is, dan gaat er bij mij een rood lampje branden.

Wat een mentaliteit! Trouwens, naast ons stond een groentehandelaar die zelf uit die plaats kwam. Stonden ze elkaar niet uit te schelden dan keken ze wel kwaad naar elkaar. Wat een volk! Zelfs een keer meegemaakt dat ze vechtend en vloekend over de markt heen rolleborden. Klantenbinding natuurlijk nul komma nul. We hebben er dan ook niet lang gestaan.

Nee, dan die andere markt. Een dorp onder de rook van een grote stad. Geen grote markt, maar wel gezellig. En een mentaliteit om te zoenen! Hoe druk het ook was, bijna nooit gezeur over: "Ik ben aan de beurt!" Nee, eerder: "Was u eerst?" of "Was ik al aan de beurt?" Kijk, dat werkt erg prettig. Is ook veel gezelliger. Daar sta je met plezier te verkopen. De klanten maakten ook gezellig een babbeltje met elkaar. Qua verkoop geen topmarkt, maar de mentaliteit vergoelikt veel.

Een mooi Brabants dorp. Ga niet zitten raden over welk dorp dit gaat. Het is minstens al dertig jaar geleden dat we daar stonden. Een mevrouw stond een goede anderhalve meter van onze kraam vandaan te kijken naar onze handel. "Mevrouw, komt u maar rustig dichterbij hoor, het verplicht tot niets!" Roetsj, weg was ze. Volgende klant. Een meneer. Kwam wel dichterbij en bekeek zo het één en ander. "Meneer, is er iets voor u bij?" "Allemaal veel te duur", was zijn reactie. "Kijk eens meneer", dit notenmengsel hebben we in de reclame. "Zal wel rotzooi zijn", was zijn reactie. De achterdocht spatte er vanaf.

's Middags stonden we in een plaats, maar een goede negen kilometer daar vandaan. Een verademing! Leuke, vlotte mensen. Fijn zaken doen. Een fantastische sfeer. Niks geen gezeur over prijs of kwaliteit. De klanten kwamen gewoon hun bestelling doen. Vaak verkocht je er nog wat bij. "Meneer, vandaag is de bloemenhoning in de reclame". "Mooi, doe er maar een pot bloemenhoning bij", was dan nogal eens de reactie.

Is op zo'n markt dan alles rozengeur en maneschijn? Helaas niet. Onze bakken met honing staan aan de zijkant van de kraam. Er zijn soorten bij die het assortiment completeren maar waarvan de verkoop marginaal is. Dan weet je vaak wel of je er een potje van hebt verkocht of niet. Met het inpakken miste ik een potje van die honing. Ik kon me niet herinneren dat ik er één verkocht had. Toen ik de week daarop weer een potje miste, gingen bij mij de alarmbellen rinkelen. De week daarop dubbel opgelet. En verrek, aan het eind van de markt miste ik toch weer een potje van die honing. De week daarop de honing maar een ander plaatsje gegeven. Vanaf toen was het over. Het zijn natuurlijk algemeenheden. Maar er zit wel degelijk verschil in mentaliteit tussen de diverse plaatsen. Ik vind dat fascinerend.

Alie van Lopik

In het Tijdschrift Onze Taal, een uitgave van het Genootschap Onze Taal, een blad dat zes keer jaar verschijnt, las ik een artikel over Vondelingennamen. Ik vond het wel passend bij het artikel dat de genealogen deze keer geschreven hebben. Hoe belangrijk achternamen kunnen zijn en de oorsprong ervan.

Het Genootschap Onze Taal is opgericht in 1931 en geeft op een toegankelijke manier informatie en

advies over de (Nederlandse) taal. Onze Taal wil lezers en volgers enthousiasmeren voor taal en een podium bieden voor discussie over taalkwesties. Dat doen zij met het tijdschrift Onze Taal, gratis nieuwsbrieven, boekuitgaven en andere taalproducten, via de sociale media en via landelijke congresdagen. Beschermvrouwe is H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden. De redactie gaf mij toestemming dit artikel te publiceren.

Hoe heet u?

Veel familienamen in de Lage Landen hebben een eeuwenoude geschiedenis. Waar komen onze achternamen vandaan?

✎ Fieke Van der Gucht

Vondelingennamen

Als er vandaag de dag een kind te vondeling wordt gelegd, is dat groot nieuws. Dat was in de vorige eeuwen wel even anders. Geboortepanning bestond nog niet, en vondelingen waren dus niet zeldzaam. Ook die anonieme kinderen moesten natuurlijk een (familie)naam krijgen, wat leidde tot veel wonderbaarlijke praktijken. Dat blijkt uit de archieven van vondelingenhuisen en uit vondelingenregisters die in de tweede helft van de achttiende eeuw verplicht werden onder het Franse bewind.

Voor de hand liggend

In de Zuidelijke Nederlanden werden namen eerst toegekend door de 'Openbare Onderstand' (ook wel bekend als de 'armenzorg'), later door de ambtenaar van de burgerlijke stand. De naamgever was volledig vrij in de keuze van de vondelingennaam, maar er zijn wel tendenzen. Dat leren ons de vondelingennamen uit een Leuven archief. Veelal had de gekozen naam een link met de omstandigheden waarin het kind werd gevonden. Zo was de vindplaats een vaak voorkomende inspiratiebron voor de familienaam.

Magdalena Verbruggen werd in 1749 bijvoorbeeld onder een brug gevonden, Catharina Deylvaerts in 1757 aan de rivier de Dijle en Antonius Groenegras in 1753 in het gras van het Leuvense Biestplein. Ook het tijdstip waarop een kind gevonden

werd, werkte inspirerend. Anna Maria Nachtblot uit 1786 en Catharina Maenlicht uit 1795 werden uiteraard 's nachts ontdekt. En Petrus Thiende werd op 10 januari in het vondelingenregister ingeschreven. Verder liet de volgorde waarin vondelingen werden achtergelaten soms sporen na. Zo werden er in 1873 op één dag, 13 september, drie kinderen gevonden. De ambtenaar schreef ze in als Jacobus Enckel, Josephus Dobbels en Barbara Tripel. De weersomstandigheden waarin een kind werd achtergelaten leidden dan weer tot namen als Anna Catharina Vanderwinden (1783) en Antonius Donderslagh (1786). De Leuvense Catharina Dresselaer (1785) werd gevonden toen het dreiste, oftewel 'heel hard regende'.

Zelfverwijzend

Soms resulteerde ook een opvallende eigenschap van het vondelingenkind in een naam. Die kon bijvoorbeeld verwijzen naar de kleren die het droeg. Michiel Sackman (1695) "hadde aen [= 'droeg'] een stuck van eenen sack". Philippus Sattijns (1706) had meer geluk met zijn "sattijne slaeplijf". Verder was Joanna Minderfraey (1787) blijkbaar een minder mooie baby, werd Anna Maria Vuijl (1796) niet netjes gewassen achtergelaten, had Antonius Kael (1786) geen haar op zijn hoofd en werd Christianus De Schreeuwer (1781) gevonden omdat hij danig zijn mond opentrok. Er waren tot slot ook familienamen die ver-

wezen naar de vondelingenstatus zelf: Philippus Abandon uit 1714 of Theresia Vondelinghs uit 1751 bijvoorbeeld.

Fantasierijk

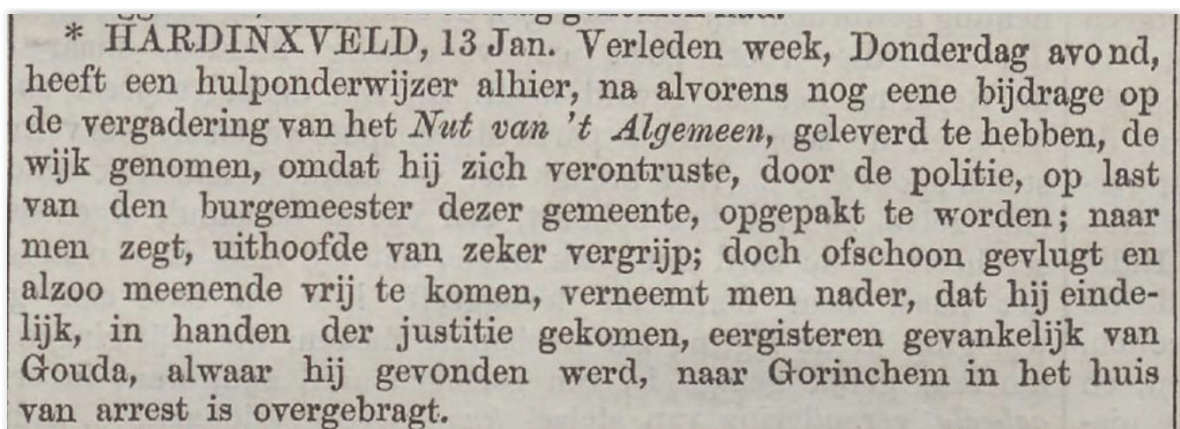
Ambtenaren werden opgeroepen om geen naam te geven die "onbehoorlijk of belachelijk" was, maar voor de rest mochten ze hun fantasie gebruiken. Vaak werd in bonte reeksen rond een thema gewerkt. Het kleurenthema leidde tot namen als Anna Catharina Blauw (1781), Joannes Baptista Wittens (1782), Franciscus Swertens (1782) en Antonius Root (1786). Een andere ambtenaar vond dan weer inspiratie in huis-tuin-en-keukenterminologie: Joannes Baptista Kelder (1785), Franciscus Kamer (1785), Thomas Solder (1785), Christina Dack (1785), Joanna Stoel (1785) en Thomas Setel (1785) bijvoorbeeld.

Nog een andere ambtenaar speelde blijkbaar graag een spelletje kaart. Hij noemde in 1795 drie opeenvolgende vondelingen Beatrix Kaert, Anna Catharina Spel en Anna Troef. En toen de Oostenrijkse Jozef II kloosters wilde afschaffen in de zuidelijke Nederlanden, drukte een Brusselse ambtenaar in 1787 de wens uit om de kloosters in ere te 'herstellen' door middel van Albertus Erstelt en Bruno Cloosterin (letterlijk: 'Klooster in!'). Zelfs politieke boodschappen hebben het dus tot familienaam geschopt. ←

Achter de Krant is een nieuwe rubriek die Kees Zonnenberg heeft bedacht en gaat verzorgen voor ons blad. Een leuk initiatief waardoor we een kijkje krijgen in wat er zich afspeelde in kleine gemeenschappen zoals Giessendam en Hardinxveld zo'n 100 tot 150 jaar geleden. Kees is emeritus predikant en was ook een aantal jaren verbonden aan de Hervormde Gemeente van Neder Hardinxveld. Hij is o.a. ook geïnteresseerd in genealogie en geschiedenis. (red.)

Kees Zonnenberg

Zo'n titel roept misschien wel een beeld uit de historie bij me op: achter de krant. Daar, achter de krant, daar zat vroeger vader of grootvader. Na een dag gedane arbeid, werd de krant gespeld. Er was geen TV, geen sociale media, geen tablet, of hoe het allemaal ook heten mag...., alleen papiergeritsel. Soms volgde er van tijd tot tijd ook een korte samenvatting van het gelezene. Ook klonk er wel commentaar. Maar er is nog iets. Achter de krant, achter het nieuws dat daar stond afgedrukt, achter het verhaal, zeg maar, ging vaak een breder of dieper verhaal schuil. Dat haalde het nieuws niet. In deze rubriek willen we ook dát verhaal achter de krant boven tafel zien te krijgen. Lees maar mee...

* HARDINXVELD, 13 Jan. Verleden week, Donderdag avond, heeft een hulponderwijzer alhier, na alvorens nog eene bijdrage op de vergadering van het *Nut van 't Algemeen*, geleverd te hebben, de wijk genomen, omdat hij zich verontruste, door de politie, op last van den burgemeester dezer gemeente, opgepakt te worden; naar men zegt, uithoofde van zeker vergrijp; doch ofschoon gevlugt en alzoo meenende vrij te komen, verneemt men nader, dat hij eindelijk, in handen der justitie gekomen, eergisteren gevankelijk van Gouda, alwaar hij gevonden werd, naar Gorinchem in het huis van arrest is overgebracht.

1860

M'n oog viel op het dit bericht, opgetekend in het *Nieuw Amsterdamsch handels- en effectenblad* van 17 januari 1860.

Algemeen Nut

Dat is wat: een hulponderwijzer uit Hardinxveld zit vast. Opgepakt in Gouda, overgebracht naar het huis van arrest in Gorinchem. Wat is er gebeurd?

Op donderdag 5 januari 1860 is er een vergadering van het Nut van 't Algemeen in Hardinxveld, ook wel afgekort tot 't Nut. 't Nut is een landelijke vereniging, eind 18^e eeuw opgericht, met in het land allerlei plaatselijke afdelingen. Zo ook dus in Hardinxveld. Door middel van bijeenkomsten probeerde men het peil van het volk wat op een hoger plan te brengen door allerlei onderwerpen te behandelen op bijvoorbeeld godsdienstig, onderwijskundig en opvoedkundig terrein, met als doel de mensheid vooruit te brengen. Er kwam vooral ook nadruk te liggen op verbeterd onderwijs.

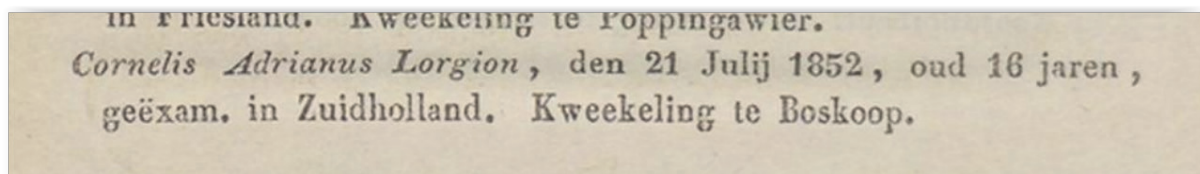
Zonder nu het exacte thema van zijn bijdrage te kennen, heeft de bovengenoemde hulponderwijzer het wellicht daarover gehad: verbeterd onderwijs? De (onder)meester en verbeterd onderwijs horen immers bij elkaar. Na zijn inleiding voor 't Nut gehouden te hebben, is hij echter verdwenen. Bang om opgepakt te worden door de politie, neemt hij de benen. Dat moet op zijn minst vreemd zijn overgekomen op de samengekomen leden van de plaatselijke afdeling in Hardinxveld, wanneer een spreker zich zomaar ineens uit de voeten maakt. Blijkbaar werd het hem toch te heet onder de voeten. Maar waarom? En met wie hebben we hier van doen?

Wie is het?

Het gaat hier om een hulponderwijzer. Iemand die op een lagere school aan het hoofd der school is toegevoegd als hulp. Een taak, die bij wet van 1857 in het leven is geroepen. Het is de laagste van de toenmalige vier onderwijzersrangen. Het betreft hier qua persoon: Cornelis Adrianus Lorgion. Geen Hardinxvelder van huis uit. Deze Cornelis Adrianus wordt in Amsterdam geboren op 16 februari 1836 als zoon van de 24-jarige

kantoorbediende Cornelis Lorgion en zijn echtgenote Adriana Alberts. Cornelis A. is het derde kind in dit gezin. Eerder werd in Boskoop een meisje geboren: Magdalena (1833). Zij overleed echter zeer jong. Ze werd nog geen drie maanden oud. In de tijd tussen haar geboorte en haar overlijden zijn haar ouders getrouwd en hebben zij Magdalena gewettigd als hun dochter. Bij de aangifte van haar overlijden in Boskoop is vader Cornelis ondermeester. Een tweede dochter zag in 1834 in Amsterdam het levenslicht. Vader is dan kantoorbediende. Na de geboorte van Cornelis A. is zijn vader naar Nederlands-Indië afgereisd. Hij kwam terecht in Buitenzorg, een regentschap in de provincie West-Java op het eiland Java. Daar is hij op 2 oktober 1840 overleden. Cornelis A. heeft zijn vader nauwelijks gekend.

Qua opleiding treedt Cornelis A. in de eerste voetsporen van zijn vader en wordt als 16-jarige toegelaten tot de opleiding tot onderwijzer. Hij is dan 'kweekeling te Boskoop.'

Op zoek naar werk en meer

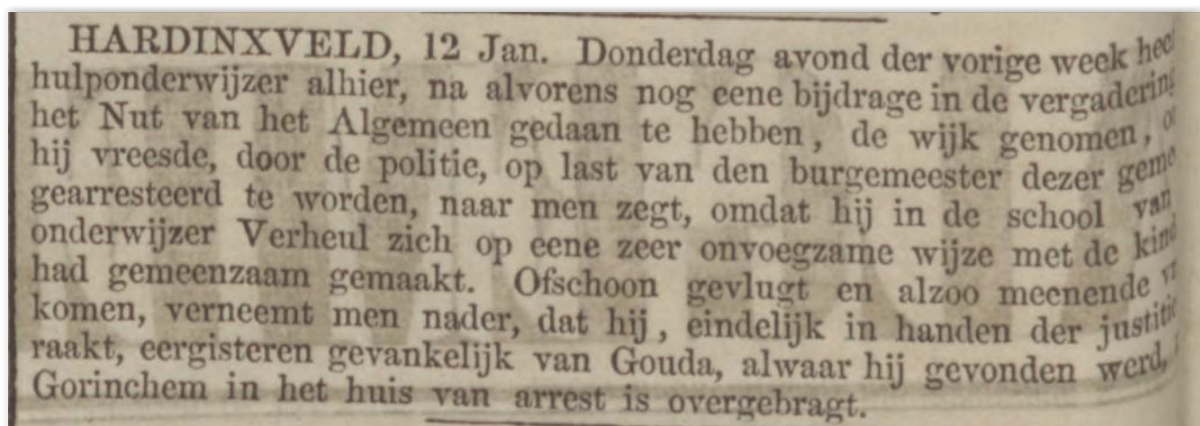
Cornelis A. huist slechts korte tijd in Boskoop, gedurende april / mei 1854. In die maand woont hij bij zijn moeder, die als naaister de kost verdient en vermeld staat met haar meisjesnaam. Ze is weduwe en zelf overlijdt ze in september van dat jaar 1854.

In mei 1854 vertrekt Cornelis A. naar het Noord-Hollandse Grootebroek, waarna hij in oktober van dat jaar nog weer even naar Boskoop vertrekt, om vervolgens te verhuizen naar Enkhuizen, eind 1854.

Van 1855 tot 12 juni 1857 heeft Cornelis A. in Ameide vertoefd als secondant, om daarna naar Neder-Hardinxveld te vertrekken als zijnde zijn nieuwe stek. Hier is Cornelis A. hulponderwijzer bij hoofdonderwijzer A. Verheul. En blijkbaar is hier iets misgegaan..., maar wat?

Niet bij de les

Het *Algemeen Handelsblad* van 17 januari 1860 meldt, dat hij zich op een zeer onvoegzame wijze met de kinderen had gemeenzaam gemaakt.

In het Verslag van den staat der *hooge- middelbare- en lagere scholen in het Koninkrijk der Nederlanden* over 1860 en 1861 wordt het zo verwoord: "Een hulponderwijzer te Hardinxveld is wegens aantasting der zeden ontslagen. Gedeputeerde Staten hebben hem de bevoegdheid tot het geven van onderwijs ontnomen. De hoofdonderwijzer derzelfder school, die, het feit kennende, geene voorzorgen had genomen en er geen melding van had gemaakt, is geschorst en later, op zijn verzoek, eervol ontslagen." Dit voorval kost dus twee koppen, dat van de hulponderwijzer en dat van het hoofd der school.

Het Nieuw Amsterdamsch handels- en effectenblad van 20 februari 1860 meldt dat het daarbij ook nog ging om bedelarij:

— Bij vonnis van de arrondissements-regtbank van den 15 dezer, is C. A. L., gewezen hulponderwijzer te Hardinxveld, (van wien in de dagbladen zooveel is geschreven), thans gedetineerd, in het huis van arrest alhier, wegens bedelarij, tot 14 dagen correctionnele gevangenisstraf.

Daags voor deze uitspraak besluit het Gemeentebestuur van Hardinxveld om de hulponderwijzer zijn bevoegdheid te ontnemen. Ook de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben op 6 maart 1860 hem de bevoegdheid tot het geven van onderwijs ontnomen. Klaar ben je...

ZUIDHOLLAND.
Negende schooldistrict.

Ontslag van den hulponderwijzer C. A. LORGION, te Hardinxveld, en ontneming zijner bevoegdheid tot het geven van onderwijs.

Heeren Gedeputeerde Staten van Zuidholland hebben, bij besluit van den 6 Maart 1860, n°. 27, verklaard, dat CORNELIS ADRIANUS LORGION, die op den 14 Februarij bevorens door den Gemeenteraad van Hardinxveld wegens ergerlijk levensgedrag uit zijne betrekking van hulponderwijzer aldaar is ontslagen, zijne bevoegdheid tot het geven van onderwijs heeft verloren.

Uit: Nieuwe bijdragen ter bevordering van het onderwijs en de opvoeding voornamelijk met betrekking tot de lagere scholen in het Koninkrijk der Nederlanden voor den jare 1860-1861

*Cornelis Adrianus Lorgion
(Collectie Nationaal Gevangenis museum)*

Heg noch steg

Wat er na zijn arrestatie, veroordeling en ontslag als hulponderwijzer volgt, is een totaal ontregeld leven van bedelarij en landloperij, omdat Cornelis A. geen inkomsten heeft en alsook geen vaste woon- of verblijfplaats. Tussen 1860 en 1869 verliezen we Cornelis A. wat uit het oog, totdat we op 14 augustus 1869 een vonnis tegenkomen van de Arrondissementsrechtbank in Amsterdam. Cornelis A. is gearresteerd wegens landloperij. Dat levert hem veertien dagen gevangenisstraf op en daarna uitlevering aan een bedelaarsgesticht. Als verzachtende omstandigheden voor wat zijn 'wanbedrijf' betreft, wordt aangevoerd dat hij geen vaste woonplaats, noch middelen van bestaan heeft, in de regel geen ambacht of beroep uitoefent en dat hij een 'ligchaamsgebrek' heeft, wat dat dan ook geweest moge zijn. Het is ons niet bekend.

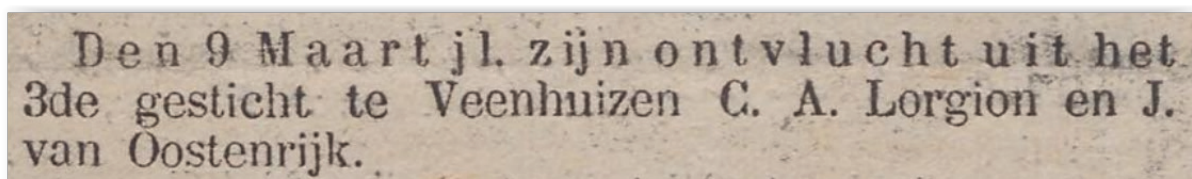
Cornelis A. wordt naar Veenhuizen gebracht en is daar vanaf september 1869 geruime tijd onder de pannen. Dit onderkomen verruilt hij voor de Koloniën van Weldadigheid in Ommerschans (Ov.). Hier werden bedelaars, landlopers en onwilligen te werk gesteld. Deze plaats verlaat Cornelis A.

op termijn en hij belandt in Rotterdam op 20 augustus 1871 en blijkbaar heeft hij ondertussen een vak geleerd: hij is drukker. Na ruim twee jaar verlaat hij Rotterdam een week voor de Kerst, op 18 december 1873, om naar Oostzaan (NH) te gaan.

Voor de verandering is het op 25 augustus 1878 dat de Rechtbank in 's Hertogenbosch Cornelis A. veroordeelt tot veertien dagen hechtenis en daarna uitlevering aan een bedelaarsgesticht. In de registers van gevangenen is er bij de vermelding van het signalement ook ruimte voor 'bijzondere tekenen'. Bij onze gedetineerde staat niets over enig lichaamsgebrek vermeld, wel dat hij 'pokdalig' zou zijn. Op 9 september 1878 zit de gevangenisstraf er weer op en daarna is Cornelis A. waarschijnlijk overgeplaatst naar de Koloniën van Weldadigheid in Ommerschans. Dat vermoeden wordt aangewakkerd door het onderstaande krantenartikel in de Arnhemsche Courant van 20 september 1879:

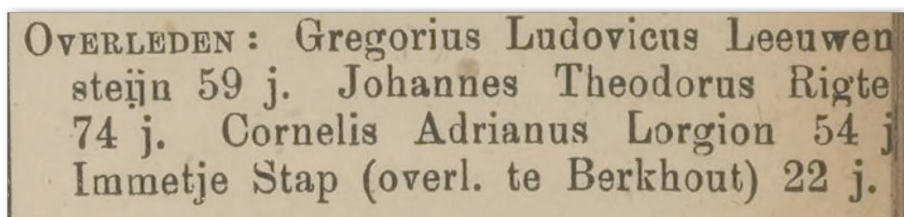
Waar Cornelis A. zijn straf heeft uitgezeten is mij niet bekend geworden, wel, dat hij daarna weer werd overplaatst naar Veenhuizen. Dat hij het daar niet naar zijn zin had, blijkt uit onderstaande regels uit de krant *Het nieuws van den dag* van 20 maart 1882:

Op 27 mei 1882 wordt Cornelis A. door het gerechtshof in Leeuwarden veroordeeld voor bedreiging met brandstichting. Hij komt in Leeuwarden in de strafgevangenis voor een tijd van vijf jaar. Op 27 mei 1887 komt hij vrij en wordt opnieuw in een bedelaarsgesticht gehuisvest. Ditmaal is het de Arrondissementsrechtbank in Alkmaar, die hem in de Rijks Werkinrichting in Hoorn plaatst. Deze uitspraak is op 29 juli 1887. Tot 3 augustus 1890 zal Cornelis A. hier moeten verblijven en vanwege desertie wordt zijn zitten met één dag verlengd tot 4 augustus 1890. Zo ver komt het echter niet. Op 9 april 1890 overlijdt Cornelis A. in de werkinrichting. Op 11 april doen twee rijksambtenaren aangifte van zijn overlijden op de Burgerlijke Stand te Hoorn. Wat een groot verschil met het overlijden van Cornelis A's moeder. In 1854 deden haar twee broers in Boskoop daarvan aangifte...

Al met al is het leven van de Hardinxveldse hulponderwijzer behoorlijk dramatisch geweest. Vroeg zijn ouders verloren, ongehuwd, een of andere handicap, negen keer veroordeeld door verschillende rechtbanken, een slecht gedrag, doortrapt, opruiend, daarbij bedelen, landlopen en dreigen met brandstichting. Hij had anderen zullen leren, maar bleek zelf onverbeterlijk hardleers.

De Hoornsche courant van 16 april 1890 gaf als laatste door:

Het Kroondomein – Achterdijk 4 en 6

Een tijdreis

Liesbeth Leenman-Kroon

Veel mensen dromen er van, maar wie zal het in werkelijkheid meemaken als in een soort tijdcapsule 100 jaar terug te gaan in de tijd? Nou, mij gebeurde dat! Hoe bijzonder!

Het begon een goed half jaar geleden, toen wij besloten mijn ouderlijk huis aan de Kerkweg te kopen. Het 'Kroondomein' op nummer 4. Dat er het een en ander aan moest gebeuren, is heel zwak uitgedrukt. We besloten het dan ook maar rigoreus aan te pakken en na de koop stripten we eerst de binnenkant. Héél veel schrootjes, zachtboard platen en lagen behang verder, stonden we ineens in een (weliswaar kaal) huis van zo'n honderd jaar terug. Vroeger de twee huisjes Achterdijk 4 en 6. Ineens zagen we hoe die beide huisjes er zo'n 100 jaar geleden van binnen uitzagen. Een mooi moment om wat over de geschiedenis te vertellen.

Wie woonden er al die jaren?

Mijn opa, Cornelis (Kees) Brouwer, geboren in Hardinxveld op 30 april 1889, trouwde op 26 september 1919 met Elizabeth (Liesbeth) van Wingerden, geboren in Ridderkerk op 14 april 1889. De eerste jaren woonden ze aan de Rivierdijk, maar zo rond 1923 kochten zij een huisje aan de Achterdijk in Hardinxveld. Het eerste huisje uit een rij van vijf. Identiek aan het huis dat er direct aan grensde, nr. 6. Allebei de huizen met een deur aan de straatkant en twee ramen met luiken ernaast. Beide met riet gedekt, met aan de achterkant een schuin aflopend dak. Aan de rechterkant van dit blok leunden drie kleinere huisjes op een rijtje er tegenaan.

Om bij nr. 6 achterom naar binnen te gaan (wat veel vaker voorkwam dan het gebruik van de voordeur), moest je links van nr. 4 het gangetje door en over het erf van familie Brouwer. Op de grens stond een oude perenboom, daarnaast een schutting met daarin een toegang naar nr. 6.

Als we daar nu toch aanbeland zijn, kijken we eerst rond bij dit huisje. Een smal recht tuintje richting het noordwesten, begrensd door een rijtje huizen dat aan de Giessenkant staat. Achter in de tuin een schuurtje en een aantal hokken met daarin konijnen, gefokt voor de slacht. Vlak achter het huis een buitenplee. Via een lage deur stap je zo de woonkeuken in. Hier treffen we de familie Loeve aan. Deze familie betrok rond dezelfde tijd als het gezin Brouwer dit huis. Vader Willem Loeve, geboren te Giessendam op 7 december 1886 en moeder Janna Loeve-Verdoorn, geboren in Andel op 22 april 1892. Getrouwd op 23 november 1912. Ze zijn hier komen wonen met

Achterdijk 4 en 6 (2e en 3e huis van links) nog met rieten dak. Waarschijnlijk rond 1900

Achterdijk 4 en 6. Waarschijnlijk ergens in de jaren '50.

De vrouw rechts op de foto is mijn oma, Liesbeth Brouwer-van Wingerden

hun vier zonen Willem (1914), Dirk (1919), Jan (1921) en Jacob (1922), allemaal geboren in Giessendam (Buitendams). Hun tweede kind, Maaïke (1915), was toen al overleden, nog geen jaar oud. Op de Achterdijk krijgen zij er nog drie kinderen bij: Annigje Maaïke (Annie) (1925), Arie (1929) en Maaïke (1932). Je ziet het gezin aan tafel in de kleine keuken, een vertrekje van ongeveer 4 bij 5 meter. Een aanrechtje en meteen daarachter een trap, die via een luik naar de zolder voert. In de hoek een fornuis met een schouw erboven, een kast langs de wand en een tafel met de familie, negen personen, eromheen. Via een deur kom je in een gangetje, waar aan weerszijden een bedstee, of alkoof. Een klein raampje dat in de keuken uitkomt zorgt voor frisse lucht. Eén alkoof is voor vader en moeder, de andere voor kleine Maaïke. Die lijdt namelijk aan epileptische aanvallen, waardoor zij zowel lichamelijk als verstandelijk steeds meer gehandicapt raakt. Zij ligt de meeste tijd daar in die bedstee. De openingen van de bedsteden zijn in de voorkamer. Een kamer die alleen op zondag gebruikt wordt. De 'zondagse kamer', waarin een mooie schouw met schoorsteenmantel pronkt.

Boven is de zolder verdeeld in twee slaapvertrekken: een kamer voor dochter Annie en de rest van de zolder voor alle jongens. Vader Loeve laat het huis fijn moderniseren door de firma Dankers. Nieuwe balken in het plafond en een mooi groot raam aan de straatkant. Waarschijnlijk laat hij dan ook het riet op het dak vervangen door pannen.

Het gezin Loeve maakt heel wat mee. Drie kinderen overlijden jong. Eerst Maaïke en ook de tweede, die maar 17 jaar wordt. En dan zoon Dirk, die op 23-jarige leeftijd gefusilleerd wordt in de oorlog, in mei 1943. Dit gebeuren heeft een enorme impact op de familie. Overigens overleven de drie vrouwelijke leden van de familie de oorlog ook ternauwernood. Als heel dichtbij een bombardement aan de gang is (wat later bij het station blijkt te zijn), zitten zij aan de keukentafel. De vloer golft letterlijk onder hun voeten. Dochter Annie vertrouwt het niet en maant haar moeder om met elkaar naar de boerderij van Eijkelenboom aan de overkant van de straat te gaan om daar in de kelder te schuilen. Nauwelijks zijn zij weg of er komt iets met een enorme vaart door het dak op de keukentafel terecht. Het blijkt een wissel van de spoorrails te zijn, die zo'n 300 meter over de Giessen door de lucht komt gevlogen. Het is een wonder dat er niemand gewond geraakt is! Alleen de kat komt er bekaaid vanaf: die verliest een stukje van zijn staart. Later zijn er tien sterke mannen nodig om het ijzeren gevaarte weg te krijgen.

Dan weer terug naar de bewoners op nummer 4, de familie Brouwer. Als zij het pand betrekken, heeft dat nog als adres B 715. Later wordt dat Achterdijk 4 en

nog later Kerkweg 4. Het was de bedoeling dat hun tuin tot aan de Giessen zou lopen, maar kort voordat zij er gaan wonen, wordt er een rijtje van 3 huizen, parallel aan de Giessen gebouwd, waardoor hun tuin begrensd wordt.

Links het rijtje huizen dat in de achtertuin van Achterdijk 4/6 staat, vanaf de Damstraat gezien.

Als zij er komen wonen, hebben ze al een zoon, Jan (1921). Ook vader Brouwer houdt van vernieuwingen. Hij is metselaar van beroep en maakt van de keuken met aflopend dak een hoog, vierkant vertrek van ongeveer 4 x 4,5 m. Daarin komt een keuken en een slaapkamer.

Achterdijk 4 in de eerste helft van de 20e eeuw.

Kees en Liesbeth slapen in de alkoof in de kamer, lekker knus. In de loop der jaren worden daar nog drie kinderen geboren: Dirk (1923), Ariaantje Jannetje (Jaantje) (1926) en Jannetje Ariaantje (Janny) (1932). Kees verhuist de voordeur naar de zijkant van het huis en plaatst een vaste houten (scheeps-)trap, die hij op de kop tikt als hij in de oorlog tijdelijk op scheepswerf De Merwede werkt. De voorkamer is gezellig ingericht: een mooie kast, een soort groene potkachel, twee prachtige palmen op bloementafeltjes en een sierlijke hoge leren stoel voor Liesbeth. In de winter een grote,

*In de tuin: familie Brouwer in 1946.
Staand v.l.n.r. Dirk, Teus Blokland (de verloofde van Jan, Jan, Dirk
Zittend v.l.n.r.: Janny, vader Kees, moeder Liesbeth, Jaantje*

*Kees Brouwer metselt een dakkapel op Achterdijk 4.
Naast hem op de steiger dochter Janny.*

dikke biezen mat op de vloerbedekking van zeil, 's zomers een vloerkleed. Boven de schoorsteenmantel een grote spiegel. In het midden een grote tafel, met daaromheen met leer beklede stoelen.

Aanvankelijk staan er in de tuin twee piepkleine huisjes, waar volgens de overlevering twee grote gezinnen in gewoond hebben. Na verloop van tijd gooit Kees het ene huisje plat en het andere wordt in gebruik genomen als schuurtje. De vroegere bedstee achterin was al eerder omgebouwd tot paardenstal,

compleet met ruif. Daar had de hit van de beurtschipper zijn nachtverblijf. Kees herbergt er een witte melkgeit, Gretha. Saillant detail: met deze Gretha wint Kees zelfs prijzen bij de geitenkeuring van de Christelijke Geitenfokvereniging.

Het 'echte' huisje is een geweldige speelplek voor Janny. Schilderachtig, bekleed met klimop, met een schuifraam en boven een zoldertje. Er zit zelfs nog een kraan in. Aan de ene kant de bleek, compleet met klopstok. Het geheel wordt begrensd door de oude, groen bemoste muur van de pastorietuin (een weelderige boomgaard waar tegenwoordig het kerkplein van de Hervormde Kerk ligt). Later wordt ook dit huisje afgebroken en Kees metselt zelf een schattig schuurtje, dat qua romantiek niet onderdoet voor zijn voorganger.

Honderd jaar later

Ik sta in de keuken die mijn opa Brouwer gemetseld heeft. Zie de sporen van de oude alkoof, van het vroegere luik naar de zolder. Een oude schouw, die achter schrootjes vandaan gekomen is. De vliering, gemaakt van oude planken en luiken, een ronde dakspaar daarboven. En, hoe prachtig, een grote, oude (steun)balk in de vroegere tussenmuur tussen de twee huizen; volgens kenners een oude molenwiek, die hergebruikt is; een tweede exemplaar in de buitengevel verwerkt.

In het vroegere buurhuis het raampje van de bedstee in de voormalige keuken. De schuinte van het dak daar nog zichtbaar, evenals de plaats waar de schouw in de hoek gezeten heeft.

In de voorkamer de oude openingen van de bedsteden, weliswaar dichtgemetseld, maar de houten sponning nog zichtbaar. Onder de cementlaag rode plavuizen op de vloer. De oude schoorsteen met gemarmerde planken. Muren met de blauwe verf als afweer tegen vliegen er nog op. Boven het kamertje van Annie Loeve, het oude dakkapelletje, de gemetselde schoorsteen op zolder met nog een rookluikje halverwege. Lagen behang over elkaar, variërend van patronen van 100 jaar geleden tot jaren '70 groen en oranje en alles daar tussenin. Muren, opgetrokken uit ijsselsteentjes, vastgemetseld met leem. En ik besef: wat een eer om dit huis, eigenlijk twee huizen, te mogen renoveren. Om al die jaren (familie-) geschiedenis niet weg te vagen, maar te eerbiedigen. Niet om er een museum van te maken, maar een mooi familiehuus naar de eisen van deze tijd, waar de verhalen van vroeger vermengd zullen worden met de nieuwe van ons. 1972: door zoon Arie Loeve verkocht aan mijn ouders, die het samentrokken met nr.4. Het pand bleef bestaan onder huisnummer 4. Sinds 1998 staat het pand bekend als 'Het Kroondomein', naar de familienaam Kroon.

De huiskamer van Kerkweg 4 met schouw. Bovenaan de foto is de oude molenwiek te zien die als steunbalk fungeerde.

In de linkerhoek een muurtje van onbekende herkomst, dat onder de vloer verstopt zat. Rechts de schouw.

De woonkamer van Kerkweg 6 met links en rechts van de deur de dichtgemetselde bedstee-openingen

Feiten en data

Achterdijk/Kerkweg 4:

- +/- 1923 tot 1963: eigendom van mijn grootouders Kees en Liesbeth Brouwer-van Wingerden. Zij stierven vijf weken na elkaar, beiden 73 jaar oud, waardoor het huis plots leeg kwam te staan.
- 1963- 2016 eigendom van mijn ouders, Jacob Kroon en Janny Kroon-Brouwer. Tot 2010 woonden zij er samen; na mijn vaders dood in 2010 mijn moeder alleen.
- 2018-2023: eigendom van onze zoon en schoondochter, Jauke en Irene Leenman-Versluis.
- 2023: eigendom van Jan en Liesbeth Leenman-Kroon.

Achterdijk/Kerkweg 6:

- +/- 1923 tot 1971: eigendom van Willem en Janna Loeve-Verdoorn. Janna stierf in 1951, 58 jaar oud. Willem stierf in 1971, 84 jaar oud.
- 1972: door zoon Arie Loeve verkocht aan mijn ouders, die het samentrokken met nr.4. Het pand bleef bestaan onder huisnummer 4.
- Sinds 1998 staat het pand bekend als 'Het Kroondomein', naar de familienaam Kroon.

Willem en Janna Loeve-Verdoorn

Uit de buurt, 100 jaar geleden:

Van de Achterdijk was alleen het eerste gedeelte bestraat en druk bebouwd. Verderop richting Parallelweg lagen weilanden, akkers en hier en daar een huisje. Idyllisch met hoge bomen aan weerszijden. Schuin tegenover nr. 4 stond een oude school, toen al niet meer in gebruik als zodanig. In die tijd was er een schilderswerkplaats in gevestigd (nr. 9-11).

Tegenover nr. 4 was het vroegere meestershuis van de school. Toen in gebruik als dorpsboerderij (nr. 15). Bij de ingang van het huidige kerkplein was de waag, waar (gillende) varkens werden gewogen met grote, zwarte gewichten. Het huidige kerkplein was de tuin/boomgaard van de pastorie. Door een muur gescheiden van de tuin van nr. 4. Aangebouwd tegen de rechterkant van nr. 6 een rijtje van drie kleinere huizen. Afgebroken rond 1971 (nr.8-12). Nr. 14, 16 en 18 staan/stonden parallel aan de Giessen. Nr. 18 is rond 1975 afgebroken. Nr. 20 was van oorsprong een hoepmakerswerkplaats/-woning.

Alie van Lopik-de Jong

Nog in de jaren 50 van de vorige eeuw stonden de vrouwen dagelijks uren in de keuken om het eten te bereiden. Niet alleen voor de dagelijkse maaltijden, maar ook het verwerken van alles wat in de zomer van het land kwam. Zij maakten dan voorraad voor de winter dat opgeslagen werd in de kelder. Wat 's zomers groeide in de moestuin en in de boomgaard verwerkten ze tot jams, potten vol, en allerlei schoon-gemaakte groenten deden ze in weckpotten en steriliseerden ze in een weckketel.

In die tijd was ik nog een kind, maar je zag al die bedrijvigheid bij je moeder, maar ook bij je grootmoeders. Het was niet altijd zo nostalgisch als het nu soms lijkt, want er was ook spanning. Zaten de weckpotten wel goed dicht en waren de lege jampotjes goed schoongemaakt? Je had zomaar schimmel op de vruchten of op de groenten als je het niet goed had gedaan en dan kon alle voorraad voor de winter weggegooid worden en was dagenlang werk voor niets geweest.

Mijn moeder maakte naast het wecken van groenten en het inmaken van zuurkool ook heerlijke hoofdkaas. Geen geitenkaas, of brandnetelkaas, maar kaas van een 'hoofd'. Welk dier z'n kop had dat gekost? We kunnen het nu niet meer geloven, maar ze maakte haar eigen vleeswaren van een uitgekookte varkenskop! We noemen het nu zure zult, maar dat was het niet, want het was niet zuur, er gingen namelijk geen augurken door. Het had een heerlijke zachte smaak en er zat veel vlees in. Ik kan mij dat nog heel goed herinneren. Zure zult wordt tegenwoordig gemaakt van de schouder van het varken en er gaan augurken door.

Vanwaar dat woord 'hoofd'? Dat komt van de vorm van de schaal waarin dit gerecht meestal werd gegoeten. Nee, ze gooiden toen niets weg. Nu ook niet. Maar dat zien we niet meer, dat gebeurt in grote fabrieken en we staan tegenwoordig heel ver van de productie van ons eten af. Alhoewel ik in deze week in Frankrijk op een markt nog varkensoren te koop zag aangeboden en ook nog een grote koeientong. Wij Nederlanders willen dat niet meer zien. Wij kopen het liefst gemarineerd vlees, dan zien we helemaal niet meer dat het van een dier afkomstig is.

Ik zat nog niet op school en ik schaarrelde overdag rond mijn moeder in de keuken. Ze heeft mij de varkenskop nooit laten zien en ik was te klein om boven het gasfornuis uit te komen. Ze wilden waarschijnlijk geen drama zoals op zaterdag wel eens gebeurde wanneer mijn vader een van onze kippen slachtte en eerst de kop van de kip afhakte. Het dier vloog dan zonder kop van het bankje af en fladderde al bloedend rond.

"Dierenbeul!", riep ik dan. Hoe durfde ik!? Maar ik was een meisje van misschien vier jaar oud en dat moet een vreselijk gezicht zijn geweest voor zo'n kind.

Zondags smulde ik wel van het gebraden kippetje...

HOOFDKAAS

Ingrediënten:

1 varkenskop van 4 a 5 kilo
1 kilo varkens-, rund- of kalfsvlees
50 tot 60 gram zout
een eetlepel nagelgruis (kruidnagelpoeder)
2 eetlepels witte peper
2 stuks nootmuskaat
azijn

Bereiding:

De varkenskop 3 uur koken in ruim water en het vlees 1 uur. De kop is gaar als het vlees dat eraan zit makkelijk loslaat. Het vlees in gedeelten op een zeef of vergiet leggen en alle beentjes er zorgvuldig uitzoeken. Vervolgens het vlees fijnhakken en vermengen met het zout, de kruiden en zoveel kooknat toevoegen dat er een brijachtige massa wordt verkregen. Hierna de met water omgespoelde hoofdkaasvormen voor ruim driekwart vullen en de inhoud ervan laten afkoelen. Daarna de bovenlaag bedekken met wit papier en hierop een laagje azijn gieten dat telkens aangevuld moet worden. Na 2 tot 3 weken is de hoofdkaas geschikt voor gebruik.

Drijverschuiten gebouwd bij Haeser en Leeuwenstein

door A.J. van der Ree en R. Eekels
recensie Peter van Wijngaarden

Op 7 april 2023 werd het boek 'Drijverschuiten gebouwd bij Haeser en Leeuwenstein' / door A.J. van der Ree en R. Eekels gepresenteerd in de watertoren van Uppel. En wat voor een boek! Liefhebbers van schepen, zalmschouwen (drijverschuiten) én historie van Boven-Hardinxveld zullen ervan genieten!

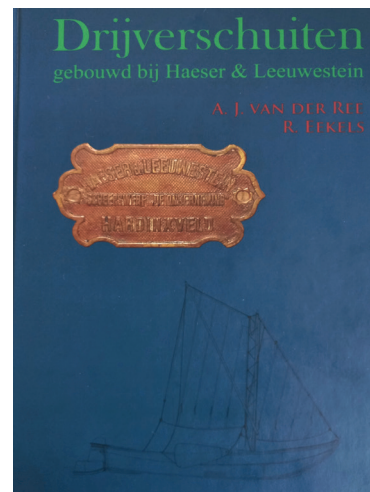
De auteurs Arie van der Rhee en Rhett Eekels beschrijven uitgebreid en goed gedocumenteerd de geschiedenis van de kleine scheepswerf Haeser en Leeuwenstein, van 1903 tot 1966 gevestigd aan De Buurt (buitendijks) te Boven-Hardinxveld. De vele genealogische gegevens en de goed verzorgde illustraties maken het nog aantrekkelijker.

Vanaf hoofdstuk 4 gaan de auteurs in op de details van de door deze werf gebouwde zalmschouwen. Minutieus wordt beschreven én getoond waaraan een door Haeser en Leeuwenstein gebouwde zalmschouw is te herkennen. Vooral de doorgewinterde kenners van zalmschouwen zullen dit waarderen. Degenen die niet zo met deze vaartuigen en de bouw daarvan

bekend zijn, zullen zich vaak afvragen wat de gebruikte termen betekenen. Je moet maar weten wat een platrond is, of een roei-kast, een mastklink, een drijfkring, een klapmuts, een zwaardloper etc. Jammer genoeg ontbreekt een verklarende woordenlijst, dat had het boek wat toegankelijker gemaakt voor leken op dit gebied. Een verklarende woordenlijst kan de kennis van de oude scheepsbouw alleen maar vergroten. Maar de illustraties maken veel goed en al lezende leert men wel waar het over gaat.

Een uitgever wordt niet vermeld en ook niet waar het boek te koop is. Na wat speurwerk heb ik gevonden dat u dit boek voor € 29,-- kunt bestellen via Drijverschuiten van Haeser en Leeuwenstein (dordtsebestseller.nl)

Deze kleine onvolkomenheden nemen niet weg dat dit boek mij een paar heel plezierige uren heeft bezorgd. Een aanrader voor liefhebbers van zalmschouwen.

Historische Reeks Land van Heusden en Altena

Vrouwen in de historie van Altena en Heusden

30

Historische Reeks deel 30 Land van Heusden en Altena

Vrouwen in de historie van Altena en Heusden.

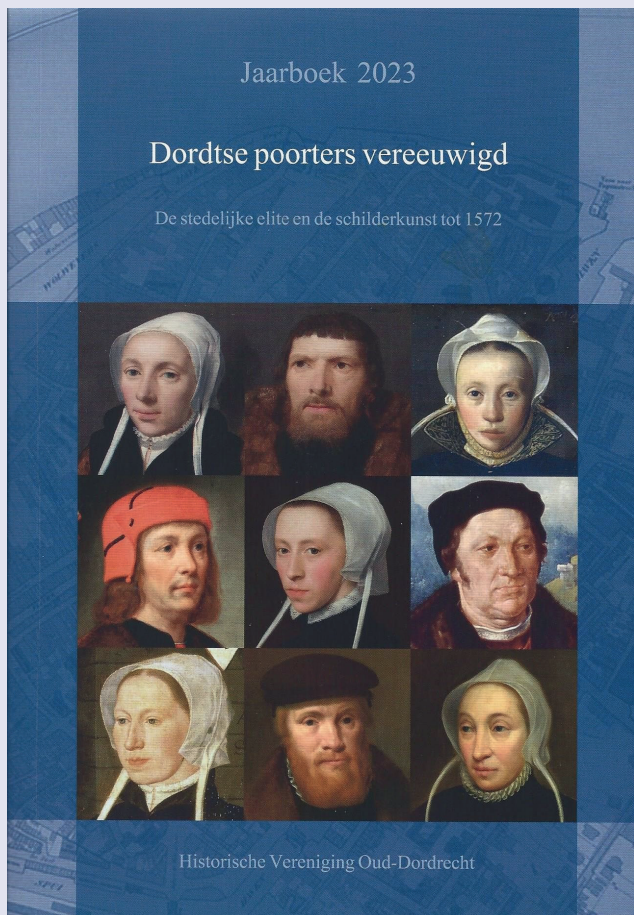
Redactie: Cees de Gast en overige bestuursleden van de Stichting Historische Reeks Land van Heusden en Altena.

Recensie Jannie Teeuw-van der Plas

In dit mooi gebonden boek wordt de historie van de vrouwen uit deze streek in de loop der eeuwen in al zijn facetten beschreven.

Bijzondere verhalen, zoals dat van Jacoba van Beieren of Anthonetta van Calcar die lid was van het patriottisch leesgezelschap in Heusden.

Ook verhalen over vrouwen uit de twintigste en eenentwintigste eeuw zijn boeiend om te lezen. Om een naam te noemen, schrijfster Mink van Rijsdijk of Geertje Gort.

JAARBOEK 2023 Dordtse poorters vereeuwigd

De stedelijke elite en de schilderkunst tot 1572

Historische Vereniging Oud-Dordrecht
Auteurs: Kees Sigmond en Janine Verster

Recensie Jannie Teeuw-van der Plas

Zoals elk jaar verscheen ook dit jaar weer een prachtige editie van het jaarboek van de Dordtse Historische Vereniging. Een bijzonder boek met een bijzondere titel.

De auteurs hebben onderzoek gedaan naar de opdrachtgevers van geschilderde portretten uit de periode voor de Alteratie, dus de 15e en begin 16e eeuw.

Deze portretten zijn hier en daar gevonden in musea en bij particulieren. Meestal niet gesig-neerd, dus werd gezocht naar de opdrachtgevers die het konden betalen om geportretteerd te worden.

Deze Dordtse opdrachtgevers worden aangeduid als 'poorters'. Dit begrip maakt duidelijk dat de toenmalige elite zichzelf in de eerste plaats beschouwde als lid van de stadsgemeenschap. Heel interessant om over deze 'poorters' te lezen en hun namen te kennen (die overigens ook nu nog voorkomen).

Ook de in Dordrecht werkzame schilders vóór 1572 worden beschreven. Kortom, een goed gedocu-menteerd boek wat de moeite loont om te lezen.

Te bestellen bij Vereniging Oud-Dordrecht.

Alida de Jong-Ambachtsheer na 35 jaar als museumdirecteur afscheid genomen van De Koperen Knop.

Lang geleden stond onze Historische Vereniging aan de wieg van museum De Koperen Knop. Alida en haar man raakten al snel betrokken bij het museum, gingen er zelfs vele jaren met hun gezin wonen.

Bij het feestelijke afscheid op 6 juni jl. kreeg zij uit handen van burgemeester Dirk Heijkoop, als blijk van grote waardering, de gemeentelijke erepenning uitgereikt.

Zij mag terugkijken op een mooie tijd en wij als Vereniging op een prettige samenwerking. Alida, geniet van je welverdiende rust.

Het bestuur.

Burgemeester Dirk Heijkoop en Alida de Jong-Ambachtsheer

portret Alida

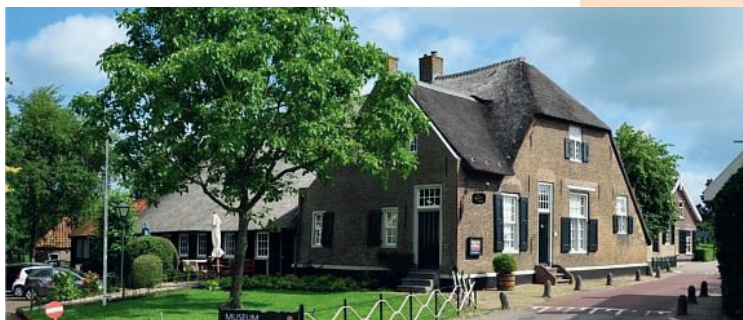

foto van de Koperen Knop

Gemeentelijke Erepinning

POP PEN HUI ZEN

EN ANDERE
MINIATUUR

Met techniekwedstrijd
School & Bedrijf

museum de
koperen knop

Binnendams 6 | 3373 AD |

Hardinxveld-Giessendam

www.koperenknop.nl

open: dinsdag t/m vrijdag

van 13.00 - 17.00 uur en

zaterdag van 11.00 - 17.00 uur

In juli + augustus op

maandag van 13.00 - 17.00 uur

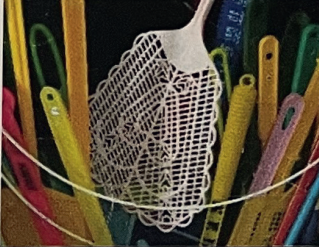
10.06.2023

T/M 02.09.2023

DE EXPOSITIES VAN 2023

01
01
2023

26.11.2022 t/m 28.01.2023	WINTER•FEEST feesten van licht en donker	In de 'WINTERS VAN TOEN' kenden men veel feesten. Wat nog resteert is aanleiding tot een warme expositie die de angst voor donkere tijden verdrijft met verwachting op het altijd weer terugkerende hoopgevende licht.	
04.02.2023 t/m 25.03.2023	HET IS LENTE amateurkunst	Amateurkunstenaars nemen deel aan een grote expositie rond het thema LENTE. Met diverse kunstvormen in allerlei creaties. Aan de expositie is een wedstrijd verbonden en het publiek wordt gevraagd te stemmen voor een publieksprijs.	
01.04.2023 t/m 29.05.2023	VERZAMELEN allerhande verzamelingen	Nederland is een land van verzamelaars. Veel mensen bezitten soms heel bijzondere VERZAMELINGEN. Vaak zo uniek dat ze het waard zijn om museaal te exposeren. Het museum maakt een selectie uit de aangeboden verzamelingen.	
10.06.2023 t/m 02.09.2023	POPPENHUIZEN EN MEER MINIATUREN om mee te spelen of naar te kijken	POPPENHUIZEN spelen tot ieders verbeelding. Op de expositie zijn mooie exemplaren te zien. Samen en met veel andere MINIATUURGEBOUWEN zoals werkplaatsen, bedrijfsgebouwen en meer. Een expositie in de zomer voor jong en oud.	
09.09.2023 t/m 25.11.2023	TEXTIEL-PARELS het mooiste textiel uit het museum	Het is een goede gewoonte eenmaal per jaar textiel te exposeren. Dit jaar wordt dit keer een heel bijzondere expositie, want de vertrekkende museumdirecteur zoekt de textielparels op uit de unieke EIGEN COLLECTIE van Museum De Koperen Knop.	
09.09.2023 t/m 25.11.2023	NIEUWE PARELS IN DE MUSEUMTUIN een buitenexpositie	Textielkunstenaars van WINDKRACHT 10 laten zich met deze bijzondere expositie inspireren door de textielparels uit de collectie van Museum De Koperen Knop, waardoor verrassende NIEUWE PARELS ontstaan.	
02.12.2023 t/m 27.01.2024	STOOF over stoofpotten, voetstoven en meer	STOOFPOTJES zijn lekker en stoof is een bijzonder woord waar je veel mee kunt. Dat bewijst deze expositie: potjes, kachels, kerkstoven, wilgenstoven, broedstoven, stoofzakken en meer. WARM EN GEZELLIG.	

DJ | MKK | EXPOSITIES | 2023 | TOTAALOVERZICHT

Museum De Koperen Knop

Binnendams 6 3373 AD Hardinxveld-Giessendam
www.koperenknop.nl groepen op afspraak

OPEN: dinsdag t/m vrijdag
13-17 u en zaterdag 11-17 u
koperenknop@koperenknop.nl

*Het bestuur wenst u
een fijne vakantie
Zomer 2023*

